

*Programación didáctica
do Ciclo Formativo de G.M.:*

CONDUCCIÓN DE
ACTIVIDADES FÍSICO-DEPORTIVAS
NO MEDIO NATURAL

I.E.S. DE PORTO DO SON
CURSO 2016-2017

MODULOS PROFESIONAIS	PROFESOR/A	
DESPRAZAMENTO, ESTADIA E SEGURIDADE NO MEDIO TERRESTRE	Alejandra Carro Mahía	Asdo.
CONDUCCIÓN DE GRUPOS EN BICICLETA	Eva López Ríos Apoio: Alejandra Carro Mahía	Asdo.
CONDUCCIÓN DE GRUPOS DACABALO E COIDADOS EQUINOS BÁSICOS	David Gaciño Santos	Asdo.
ADMINISTRACIÓN, XESTIÓN E COMERCIALIZACIÓN NA PEQUENA EMPRESA	Margarita Lobato García	Asdo.
FUNDAMENTOS BIOLOXICOS, SAUDE E PRIMEIROS AUXILIOS	Eva López Ríos	Asdo.
ACTIVIDADES FÍSICAS PARA PERSOAS CON DISCACIDADE	Alejandra Carro Mahía	Asdo.
DINÁMICA DE GRUPOS	Marcial De Martin Vazquez	Asdo.
FORMACIÓN E ORIENTACIÓN LABORAL	Mª Pilar García Servia	Asdo.

XEFA DE DEPARTAMENTO: Alejandra Carro Mahía

ÍNDICE

▪ Aspectos xerais de todos os módulos.....	4
▪ Modulo profesional 1: “DESPRAZAMENTO, ESTADIA E SEGURIDADE NO MEDIO TERRESTRE”.....	8
▪ Modulo profesional 2: “CONDUCCIÓN DE GRUPOS EN BICICLETA”.....	49
▪ Modulo profesional 3: “CONDUCCIÓN DE GRUPOS DACABALO E COIDADOS EQUINOS BÁSICOS”.....	77
▪ Modulo profesional 4: “ADMINISTRACIÓN, XESTIÓN E COMERCIALIZACIÓN NA PEQUENA EMPRESA”.....	109
▪ Modulo profesional 5: “FUNDAMENTOS BIOLÓXICOS, SAUDE E PRIMEIROS AUXILIOS”.....	143
▪ Modulo profesional 6: “ACTIVIDADES FÍSICAS PARA PERSOAS CON DISCAPACIDADE”.....	169
▪ Modulo profesional 7: “DINÁMICA DE GRUPOS”.....	192
▪ Modulo profesional 8: “FORMACIÓN E ORIENTACIÓN LABORAL”.....	216
▪ ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES.....	259

ASPECTOS XERAIS DE TODOLOS MÓDULOS

1. Competencia xeral do ciclo.

Os requirimentos xerais de cualificación profesional do sistema productivo para este técnico son:

Conducir clientes en condicións de seguridade por sendeiros ou zonas de montaña (onde non se precisen técnicas de escalada e alpinismo) a pé, en bicicleta ou a cabalo, conseguindo a satisfacción dos usuarios e un nivel de calidade nos límites de custo previstos.

2. Capacidades profesionais

2..1 Capacidades técnicas

_ Participar na organización de actividades de conducción, concretando os obxectivos, os recursos necesarios e os destinatarios, e realiza-las xestións administrativas para que se leven a cabo.

_ Dinamiza-las actividades de forma que resulten atractivas e motivadoras e cumpran coas expectativas dos participantes.

_ Sensibiliza-lo cliente cara ós aspectos de conservación de espazos naturais, facilitándolle información sobre os prexuízos que pode ocasionar unha conducta non respectuosa cara ó medio.

_ Detectar e interpretar información técnica ou científica relacionada co seu traballo co fin de incorpora-las novas técnicas e tendencias e utiliza-los novos equipos e materiais do sector.

_ Percorrer cos clientes itinerarios a pé, por sendeiros ou zonas de montaña onde non se precise a utilización de material ou técnicas de escalada e alpinismo.

_ Realizar itinerarios cos clientes en bicicleta ou dacabalo por terreos variados.

_ Posuír unha visión global e integrada do proceso de prestación do servizo, comprendendo a función das instalacións e equipos e as dimensións técnicas, organizativas, económicas e humanas do seu traballo.

_ Aplicar técnicas propias do seu traballo para optimiza-la prestación do servizo, segundo criterios de eficacia e seguridade, conseguindo satisfice-las expectativas do cliente e nos límites de custo previstos.

2..2 Capacidades para afrontar continxencias

_ Actuar en condicións de posible emerxencia, determinando a actuación máis oportuna, transmitindo con serenidade e celeridade os sinais de alarma e aplicando os medios de seguridade establecidos.

_ Resolve-las continxencias que se presenten no seu ámbito de actuación en relación ás persoas, o medio, as instalacións e os equipos ou materiais.

2..3 Capacidades para a dirección de tarefas

_ Dirixir e asesorar individuos ou grupos na utilización dos equipos e material e na execución das técnicas propias da actividade, co fin de prever posibles riscos e garanti-la seguridade.

_ Organizar zonas para a estancia e para pasa-la noite no medio natural.

_ Manter relacións fluídas cos membros do equipo de traballo no que está integrado, colaborando na consecución dos obxectivos asignados ó grupo, respectando o traballo dos demais, participando activamente na organización e desenvolvemento de tarefas colectivas e cooperando na superación das dificultades que se presenten cunha actitude tolerante cara ás ideas dos compañeiros e subordinados.

_ Comunicarse e actuar de maneira coordinada con todas aquelas organización empresariais ou institucionais que incidan na prestación do servizo, co fin de logra-los obxectivos previstos.

2. 4 Capacidades para adaptarse ó medio

_ Adaptarse ós cambios tecnolóxicos, organizativos, económicos e sociais que inciden na súa actividade profesional.

2.5. Responsabilidade e autonomía nas situacións de traballo

Capacidades de autonomía en:

_ Organización das actividades e determinación, ó seu nivel, dos recursos económicos, materiais e humanos necesarios.

_ Selección de itinerarios adecuados ás características do cliente ou grupo e ó medio de transporte que se prevé utilizar (a pé, en bicicleta, dacabalo).

_ Realización dos itinerarios en condicións de seguridade e de forma que se garanta a satisfacción do grupo ou cliente.

_ Acompañamento de persoas ou grupos:

_ En actividades de sendeirismo e excursionismo por baixa e media montaña.

_ Por itinerarios en bicicleta.

_ Por itinerarios en cabalo.

_ Verificación do estado do material que se utiliza e realización das reparacións de urxencia durante o transcurso da actividade.

_ Coidado e manutención dos cabalos.

_ Determinación e adopción das medidas de seguridade necesarias para levar a cabo a actividade.

_ Detección de situacións de posibles riscos derivados do medio (riscos obxectivos) ou das persoas (riscos subxectivos).

_ Determinación da necesidade de intervención dos servizos de rescate e asistencia externa, comunicándose e coordinándose con eles.

_ Realización, cando as características do caso o permitan, do socorro e administración dos primeiros auxilios.

_ Motivación do grupo nos aspectos relacionados coa conservación do contorno natural.

_ Organización da zona para estancia ou para pasa-la noite.

2.6 Unidades de competencia

1. Conducir clientes por sendeiros e rutas de baixa e media montaña.
2. Conducir clientes en bicicleta por itinerarios no medio natural.
3. Conducir clientes dacabalo por itinerarios no medio natural.
4. Realiza-la administración, xestión e comercialización nunha pequena empresa.

3. OBXECTIVOS XERAIS DO CICLO FORMATIVO

_ Implementar actividades de conducción de grupos, establecendo a información necesaria sobre a ruta e o itinerario, os medios de transporte, o aloxamento ou zona para pasa-la noite, as visitas e as actividades complementarias, e axustando o servizo prestado en función das posibles contingencias e imprevistos que se presenten, co fin de preparar tódalas actuacións que dean resposta ás necesidades dos clientes.

_ Analizar e executa-las operacións necesarias para a conducción de clientes a pé por sendeiros ou zonas de montaña onde non se precise a utilización de material ou técnicas de escalada e alpinismo, garantindo a seguridade propia e a dos clientes e motivándoos cara á práctica de actividades físico-deportivas e a conservación do medio ambiente.

_ Analizar e executa-las operacións necesarias para a conducción de clientes en bicicleta por diferentes tipos de terreos, garantindo a seguridade propia e dos clientes, facendo as reparacións de urxencia necesarias e motivando os participantes cara á práctica de actividades físico-deportivas e a conservación do medio ambiente.

_ Analizar e executa-las operacións necesarias para a conducción de clientes dacabalo por diferentes tipos de terreo, garantindo a seguridade propia, dos clientes e dos cabalos, así como o coidado e manutención destes últimos, e motivando os participantes cara á práctica de actividades físico-deportivas, o coidado dos animais e a conservación do medio ambiente.

_ Avalia-las características e comportamentos dos grupos humanos e aplicar técnicas de dinámica de grupos.

_ Verifica-la calidade da actividade realizada, mediante a confrontación dos resultados obtidos cos resultados previstos, valorando as causas ou motivos das posibles desviacións respecto ó servizo programado e introducindo as correccións oportunas co fin de que se consigan os obxectivos marcados.

_ Aplicar en todo momento as normas de seguridade e hixiene, identificar e previlos riscos de accidentes e domina-las técnicas de evacuación, rescate acuático e administración de primeiros auxilios.

_ Comprende-lo marco legal, económico e organizativo que regula e condiciona as actividades profesionais de conducción, identificando os dereitos e as obrigas que se derivan

das relacións laborais e adquirindo a capacidade de segui-los procedementos establecidos e de actuar con eficacia ante as continxencias que se poidan presentar.

_ Establecer unha eficaz comunicación verbal, escrita e xestual para transmitir e recibir unha correcta información e resolver situacións conflictivas, tanto no ámbito das relacións no contorno de traballo como nas relacións cos clientes.

_ Utilizar e buscar fontes de información e formación relacionadas co exercicio da profesión que posibiliten o coñecemento e a inserción no sector das actividades físicas e/ou deportivas e a evolución e adaptación das capacidades profesionais propias ós cambios tecnolóxicos e organizativos que se producirán ó longo de toda a vida activa.

4. INFORMACIÓN RELATIVA Á PROGRAMACIÓN DE CADA MÓDULO

Seran os profesores titulares de cada módulo, os que nas primeiras sesión do curso, informen o alumnado do ciclo dos seguintes aspectos:

- Obxetivos de cada módulo.
- Criterios de avaliación.
- Nivel mínimo para superar o módulo.

MODULO PROFESIONAL 1: DESPRAZAMENTO, ESTADIA E SEGURIDADE NO MEDIO TERRESTRE.

1. IDENTIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Familia profesional: Actividades físicas e deportivas

Denominación: Conducción de Actividades Físico-deportivas no medio natural.

Nivel: Formación profesional de grao medio.

Duración do ciclo: 1400 horas.

Modulo: Desprazamento, estadía e seguridade no medio terrestre.

Asociado á unidade de competencia 1: Conducir clientes por sendeiros e rutas de baixa e media montaña.

Duración: 215 horas

Profesora: Alejandra Carro

2. CONCRECIÓN DO CURRÍCULO EN RELACIÓN COA SÚA ADECUACIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS DO ÁMBITO PRODUCTIVO

Obxectivos Xerais do ciclo relacionados con este módulo:

A través deste módulo, preténdese, sobre todo incidir sobre os seguintes obxectivos xerais do ciclo formativo:

- Implementar actividades de conducción de grupos, establecendo a información necesaria sobre a ruta e o itinerario, os medios de transporte, o aloxamento ou zona para pasa-la noite, as visitas e as actividades complementarias, e axustando o servizo prestado, en función das posibles continxencias e imprevistos que se presenten, co fin de preparar tódalas actuacións que dean resposta as necesidades dos clientes.
- Analizar e executa-las operacións necesarias para a conducción de clientes a pe por sendeiros ou zonas de montaña onde non se precise a utilización de material ou de

técnicas de escalada e alpinismo, garantindo a seguridade propia e a dos clientes e motivándoos cara á práctica de actividades fisicodeportivas e a conservación do ambiente.

- Verifica-la calidade da actividade realizada, mediante a confrontación dos resultados obtidos e os resultados previstos, valorando as causas ou motivos das posibles desviacións respecto do servizo programado e introducindo as correccións oportunas co fin de que se consigan os obxectivos marcados.
- Aplicar en todo momento as normas de seguridade e hixiene, identificar e preví-los riscos de accidentes e domina-las técnicas de evacuación, rescate acuático e administración de primeiros auxilios.

Capacidades terminais elementais:

_ Planificar e elaborar itinerarios a partir da interpretación de datos obtidos en distintos tipos de mapas e de outra información sobre o medio.

_ Elaborar itinerarios adaptándoos ás características do grupo ou cliente determinando o medio de desprazamento, tempos, etapas, desniveis...e interpretando a sinalización dos sendeiros.

_ Orientarse en diferentes situacións a partir da interpretación de signos naturais e de datos obtidos de mapas e instrumentos como compases, altímetros e outros accesorios de orientación.

_ Describir e manexar adecuadamente o compás, o altímetro e outros instrumentos accesorios de orientación.

_ Realizar marchas e/ou carreiras de orientación diurnas e/ou nocturnas en rutas de baixa e media montaña.

_ Analiza-las características do medio e as técnicas de progresión e desprazamento en diferentes tipos de terreo.

_ Describi-los indicadores e procedementos que permitan detecta-las condicións do medio que poidan resultar perigosas para o desenvolvemento da actividade.

_ Explica-las características do equipo e do material que se debe levar nos diferentes tipos de marchas e determina-la súa adecuada distribución nas mochilas.

_ Detectar signos de deterioro e realizar as reparacións de urxencias en diverso material de montaña

_ Describi-las indicacións que debe recibi-lo grupo antes e durante a marcha.

_ Utiliza-los datos dispoñibles para a predicción meteorolóxica e describir fenómenos adversos que permitan presaxiar cambios meteorolóxicos.

- _ Analiza-las características xeográficas, xeolóxicas, socio-económicas, biolóxicas e antropolóxicas das zonas nas que se desenvolven as actividades, valorando as propias da comunidade autónoma.
- _ Analiza-las repercusións medioambientais da actividade humana nunha zona determinada.
- _ Elabora-lo material informativo que permita establecer itinerarios de no medio natural.
- _ Diseñar actividades no medio natural que compatibilicen turismo cultural e deportivo, incorporando os recursos da zona onde se desenvolven.
- _ Organizar campamentos e elabora-lo programa de actividades en función das características do grupo e os seus obxectivos.
- _ Describir e realizar actividades segundo a finalidade do campamento: terapéutica, recreativa, deportiva...
- _ Analiza-la normativa relacionada coa práctica de actividades e a protección medioambiental coa finalidade de aplicala.
- _ Utiliza-lo material de seguridade con destreza, analizando as súas características e aplicacións, e recoñece-los signos de desgaste e anomalías nel.
- _ Realiza-las técnicas de aseguramento máis adecuadas ás diferentes situacións e circunstancias do medio e das persoas.
- _ Elabora-los plans de actuación nos que se recollan as medidas necesarias para previr e resolver diferentes situacións de perigo para a seguridade e saúde das persoas.
- _ Planifica-la supervivencia e executa-las técnicas necesarias para resolver unha situación de emerxencia en condicións de seguridade, empregando os recursos dispoñibles.
- _ Describi-las normas de comportamento e de utilización de equipos e material de seguridade en diferentes situacións de perigo na montaña: incendios, aludes, tormentas, néboas, caídas, desprendementos e bloques, entre outros.
- _ Manexar diferentes instrumentos e equipos de transmisión, efectuando os controles necesarios que permitan detectar posibles anomalías.
- _ Identifica-los signos internacionais de SOS, emitir mensaxes pola radio, determinando o tipo de información útil para lles transmitir ós servicios de asistencia en situación de rescate.
- _ Describi-los síntomas característicos das alteracións máis comúns que poidan resultar perigosas para a saúde das persoas.
- _ Realiza-las manobras básicas de rescate e aplica-las técnicas de recuperación máis usuais.

Contidos

Contidos procedementais

Orientación

- Interpretación de datos obtidos nos instrumentos de orientación e apreciación de distancias e desniveis.
- Orientación con mapa e compás.

Planificación e organización de itinerarios

- Cálculo do tempo dun percorrido segundo as características do grupo.
- Distribución das cargas na mochila.
- Elaboración de fichas e percorridos.
- Técnicas de instrucción ó grupo.
- Distribución, organización e control do grupo.
- Prevención e control das accións en pasos difíciles ou en situacións de perda.
- Aplicación das técnicas de progresión en diferentes terreos.
- Técnicas básicas de escalada.

Meteoroloxía

- Interpretación de mapas meteorolóxicos e signos observables.
- Control dos riscos asociados ós fenómenos meteorolóxicos e medidas preventivas.

Ecoloxía e educación medioambiental

- Análise do impacto medioambiental das prácticas de actividades físicas no medio natural.
- Visualización e recoñecemento da xeografía, flora e fauna do contorno.

Campamentos e acampadas

- Análise das características que debe reunir un terreo para a localización de campamentos e acampadas.
- Organización e planificación de xogos e actividades no medio natural.
- Desenvolvemento práctico de construcións con medios naturais.
- Formulación dos obxectivos da acampada, segundo as súas características.

Seguridade e salvamento en montaña

- Aplicación dos distintos procedementos, segundo protocolos de actuación, para a evacuación de persoas accidentadas.
- Interpretación e manexo dos sinais de SOS.
- Control e manexo dos instrumentos de comunicación.
- Manexo do equipo básico de salvamento na montaña.
- Manexo das técnicas de aseguramento, remonte e transporte de accidentados

Supervivencia

- Análise e control da situación de supervivencia.
- Manexo e control do material e equipo de supervivencia.
- Construción de refuxios improvisados. Vivaques.
- Aplicación das técnicas e útiles adecuados para a obtención de auga e alimentos.

Contidos conceptuais

Orientación

- Medios e instrumentos de orientación.
 - Medios naturais.
 - O compás.
 - Instrumentos accesorios. Curvímetros.

- Cartografía e tipos de mapas.

Planificación e organización de itinerarios

- Factores para ter en conta na planificación e organización de itinerarios.

Marcha e travesía

- Material e equipamento: o calzado.
- Fases da marcha e consellos durante a progresión.
- Tipos de terreo e técnicas de progresión: a escalada básica.
- Material e equipamento.
- Normativa. Tramitación e permisos.

Meteoroloxía

- Principios físicos na formación de fenómenos atmosféricos.
- Fenómenos atmosféricos locais e xerais.
- Riscos asociados a fenómenos atmosféricos e medidas preventivas.

Xeografía, clima, flora e fauna da zona

- Zonas de interese no ámbito comarcal e rexional.

Ecoloxía e educación ambiental

- Lexislación e normativa de espazos naturais e da práctica de actividades.
- Impacto medioambiental deste tipo de práctica.

Xogos e actividades recreativas ó aire libre

- Tipos de xogos e características. Desenvolvemento práctico.
- Actividades e construcións con medios naturais.
- Aspectos para ter en conta na organización de actividades recreativas.

Campamentos e acampadas

- O terreo de acampada, infraestructuras e adecuación de espazos.
- Fases do campamento.
- Dinámica do campamento e animación de veladas.
- Tendas de campaña e material. Características.
- Normas de acampada. Tramitación de permisos.

Seguridade e salvamento na montaña

- Principais riscos en montaña e prevención de accidentes.
- Accidentes: normas de actuación e evacuación.
- Loxística de actuación en rescate.

- Sinais de SOS.
- Instrumentos de comunicación.
- Lexislación.
- Técnicas de aseguramento, remonte e transporte na montaña.
- Material e equipo básico de seguridade na montaña.

Supervivencia

- Aspectos psicolóxicos da supervivencia.
- Material e equipo de supervivencia.
- Relación de útiles e procedemento para a obtención de auga e alimentos.

Contidos actitudinais

- Valoración do aspecto formativo das actividades no medio natural.
- Aceptación da importancia do traballo previo de organización e planificación nas actividades no medio natural.
- Amosar predisposición positiva ante as actividades de traballo tanto individuais como grupais, así como a cooperación e aceptación das diferentes funcións asignadas dentro da unidade de traballo en equipo.
- Respecto pola conservación do medio ambiente natural e participación nas actividades destinadas a preservalo.
- Sensibilidade pola integración de persoas con discapacidades no campo das actividades físicas no medio natural.
- Respecto polas peculiaridades socioculturais da zona na que se desenvolva a actividade.
- Interese pola diversidade xeográfica, da fauna e da flora da zona na que se desenvolve a actividade.
- Valoración da importancia que, para a seguridade das persoas, ten o correcto mantemento do equipamento que se emprega na práctica de actividades no medio natural.
- Predisposición a actuar con rapidez no caso de xurdir algunha continxencia, amosando boa disposición anímica e enteireza.
- Recoñecemento da axuda prestada polos habitantes da zona e agradecemento por ela.
- Valoración da habilidade persoal para dirixir e dinamizar diferentes tipos de actividades no medio natural.
- Actitude crítica co traballo realizado tanto individualmente como en grupo.

3. RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS QUE A INTEGRAN E CONTRIBUEN O DESENVOLVEMENTO DO MÓDULO (SECUENCIACIÓN E TEMPO ASIGNADO DE CADA U.D.)

Para dotar de coherencia ós contidos antes presentados, será necesarios ordealos

cun criterio determinado. Realízase unha temporalización coa que se pretende garantir que a proposta que se vai a realizar se poda cumprir.

A temporalización que aquí se presenta realizouse en función da duración do curso académico e das súas fases, que non son outras que as tres avaliacións que se fan durante o mesmo. Non obstante, algúns dos contidos, sobre todo os relacionados co bloque de *Orientación*, presentaranse de forma lonxitudinal, de forma que se estarán tratando ó longo de todo o curso académico. Así, temos:

U. D.1: ACTIVIDADES NO MEDIO NATURAL:

Tema 1: Introducción ás actividades no medio natural.

Tema 2: Historia das actividades no medio natural.

Tema 3: Marco conceptual.

Tema 4: Contexto e ubicación das actividades físicas no medio natural.

Tema 5: Aproximación taxonómica das actividades físicas no medio natural.

Tema 6: Clasificacións.

TOTAL HORAS: 2

U.D.2: DESPRAZAMENTO NO MEDIO TERRESTRE:

Tema 7: Conceptualización.

Tema 8: A marcha: biomecánica e importancia.

Tema 9: Material e equipamento.

Tema 10: Sendeirismo.

TOTAL HORAS: 24

U. D.3: ORIENTACIÓN E CARTOGRAFÍA:

Tema 11: ¿Que é a orientación?.

Tema 12: Recursos e orientación.

Tema 13: Principios de cartografía.

Tema 14: Mapas topográficos.

Tema 15: O compás.

Tema 16: Mapa e compás.

Tema 17: Outros instrumentos.

Tema 18: Carreiras de orientación.

TOTAL HORAS: 42

U.D.4: PLANIFICACIÓN DE ITINERARIOS:

Tema 19: Técnicas de progresión en diferentes terrenos.

Tema 20: Factores a ter en conta na planificación de itinerarios.

Tema 21: Elaboración de fichas e de recorridos.

TOTAL HORAS: 38

U.D.5: MEDIO AMBIENTE:

Tema 22: Interpretación do medio ambiente.

Tema 23: Conservación do medio ambiente.

TOTAL HORAS: 18

U.D.6: METEOROLOXÍA:

Tema 24: Principios físicos na formación de fenómenos atmosféricos e interpretación de mapas atmosféricos.

Tema 25: Riscos asociados a fenómenos atmosféricos e medidas preventivas.

TOTAL HORAS:12

U.D.7: ESTADIA NO MEDIO NATURAL:

Tema 26: Situación de acampada.

Tema 27: Material de acampada.

Tema 28: Nos (cabullería).

Tema 29: Animación.

Tema 30: Construccións.

Tema 31: Normas de acampadas. Lexislación.

TOTAL HORAS: 40

U.D.8: SEGURIDADE NA MONTAÑA:

Tema 32: Principais riscos na montaña e prevención de accidentes.

Tema 33: Procedementos e protocolos de actuación.

Tema 34: Instrumentos de comunicación. Sinais de SOS.

Tema 35: Equipo básico de seguridade. Material.

Tema 36: Técnicas de aseguramento, remonte e transporte de accidentados.

Tema 37: Autoprotección, autorrescate e rescate en montaña.

TOTAL HORAS: 19

U.D.9: LEXISLACIÓN E RESPONSABILIDADE:

Tema 38: Lexislación.

Tema 39: Responsabilidade.

Tema 40: Entorno profesional.

TOTAL HORAS: 5

U.D.10: SUPERVIVENCIA:

Tema 41: Material e equipo de supervivencia.

Tema 42: Análise e control da situación de supervivencia.

Tema 43: Aplicación de técnicas e útiles para a obtención de auga e alimentos.

TOTAL HORAS: 5

U.D.11: ACTIVIDADES ALTERNATIVAS NO MEDIO NATURAL:

Tema 44: Deportes e/ou actividades en auxe no medio natural

TOTAL HORAS: 10

TOTAL: 215 HORAS (=258 sesiones)

DESENROLO DAS UNIDADES DIDÁCTICAS

U. D.1: ACTIVIDADES NO MEDIO NATURAL:

Tema 1: Introducción ás actividades no medio natural.

Tema 2: Historia das actividades no medio natural.

Tema 3: Marco conceptual.

Tema 4: Contexto e ubicación das actividades físicas no medio natural.

Tema 5: Aproximación taxonómica das actividades físicas no medio natural.

Tema 6: Clasificacións.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Elaborar itinerarios adaptándoos ás características do grupo ou cliente determinando o medio de desprazamento, tempos, etapas, desniveis...e interpretando a sinalización dos sendeiros.

_ Analiza-las características do medio e as técnicas de progresión e desprazamento en diferentes tipos de terreo.

_ Describi-los indicadores e procedementos que permitan detecta-las condicións do medio que poidan resultar perigosas para o desenvolvemento da actividade.

_ Analiza-las características xeográficas, xeolóxicas, socio-económicas, biolóxicas e antropolóxicas das zonas nas que se desenvolven as actividades, valorando as propias da comunidade autónoma.

_ Diseñar actividades no medio natural que compatibilicen turismo cultural e deportivo, incorporando os recursos da zona onde se desenvolven.

_ Organizar campamentos e elabora-lo programa de actividades en función das características do grupo e os seus obxectivos.

_ Describir e realizar actividades segundo a finalidade do campamento: terapéutica, recreativa, deportiva...

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer a historia das actividades no medio natural.
- Coñecer os distintos nomes cos que se lle denomina ás actividades físicas no medio natural.
- Recoñecer a relación entre os nomes deste tipo de actividades físicas e as suas características.
- Coñecer os principais ámbitos de actuación das actividades físicas no medio natural en xeral.
- Analizar e coñecer as características, e criterios para determinar actividades físicas no medio natural.
- Coñecer distintos tipos de clasificacións.
- Clasificar os distitos tipos de actividades físicas no medio natural, atendendo a diferentes criterios.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de establecer distintos criterios para clasificar as actividades físicas no medio natural.
- Ser capaz de determinar a historia das actividades físicas no medio natural.
- Diferenciar os ámbitos de actuación das actividades físicas e concretamente deste tipo de actividades.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Historia das actividades físicas no medio natural.
- Criterios e características.
- Clasificacións.
- Ambitos de actuación (ocio, educativo, terapéutico, competitivo...)
- Denominación das actividades no medio natural.

- Valoración do aspecto formativo das actividades no medio natural.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.2: DESPLAZAMENTO NO MEDIO TERRESTRE:

Tema 7: Conceptualización.

Tema 8: A marcha: biomecánica e importancia.

Tema 9: Material e equipamento.

Tema 10: Sendeirismo.

❖ **Capacidades terminais elementais:**

- _ Planificar e elaborar itinerarios a partir da interpretación de datos obtidos en distintos tipos de mapas e de outra información sobre o medio.
- _ Realizar marchas e/ou carreiras de orientación diurnas e/ou nocturnas en rutas de baixa e media montaña.
- _ Analiza-las características do medio e as técnicas de progresión e desprazamento en diferentes tipos de terreo.
- _ Explica-las características do equipo e do material que se debe levar nos diferentes tipos de marchas e determina-la súa adecuada distribución nas mochilas.
- _ Detectar signos de deterioro e realizar as reparacións de urxencias en diverso material de montaña
- _ Describi-las indicacións que debe recibir-lo grupo antes e durante a marcha.
- _ Utiliza-lo material de seguridade con destreza, analizando as súas características e aplicacións, e recoñece-los signos de desgaste e anomalías nel.
- _ Realiza-las técnicas de aseguramento máis adecuadas ás diferentes situacións e circunstancias do medio e das persoas.
- _ Elabora-los plans de actuación nos que se recollan as medidas necesarias para previr e resolver diferentes situacións de perigo para a seguridade e saúde das persoas.
- _ Planifica-la supervivencia e executa-las técnicas necesarias para resolver unha situación de emerxencia en condicións de seguridade, empregando os recursos dispoñibles.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer e diferenciar as distintas actividades físicas co único fin de desprazarse a pé.
- Coñecer o funcionamento da marcha.
- Valorar a importancia dunha técnica da marcha correcta.
- Coñecer os músculos e articulacións implicados no movemento da marcha.
- Coñecer e distinguir os distintos tipos de sinais oficiais no sendeirismo.
- Realizar un sendeiro sinalado.
- Coñecer o equipamento necesario para a realización de actividades de desprazamento no medio natural.
- Valorar a importancia dunha boa elección do equipamento.
- Elixir adecuadamente o material e equipamento necesario para o desenvolvemento dunha actividade en función das características desta e da meteoroloxía.
- Coñecer os principais mecanismos de perda de calor.

❖ **Criterios de avaliación**

- Diferenciar e ser capaz de explicar os distintos tipos de actividades de desprazamento no medio terrestre.
- Ser capaz de recoñecer os sinais oficiais de sendeirismo.
- Ser capaz de elaborar un simulacro de sendeiro cos sinais sinalado polo/a alumno/a.
- Ser capaz de determinar os músculos implicados na marcha, e os estiramientos oportunos para estes músculos.
- Realizar marchas curtas (6 km), medias (13 km), largas (30 km) con mochila cargada, en días soltos, e en días consecutivos.
- Realizar unha marcha acorde cunha boa técnica (posición do tronco, apoio dos pés, movemento dos brazos, lonxitude do paso...)
- Ser consciente da importancia dunha boa técnica da marcha, como exemplo para os nosos clientes.
- Traer o material axeitado ás clases prácticas, en función da propia actividade e da meteoroloxía.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.
- Levar correctamente unha mochila
- Encher correctamente unha mochila
- Entender a importancia do correcto uso dunha mochila
- Utilizar e dar importancia os distintos tipos de mecanismos de perda de calor, para adaptarnos á actividade e á meteoroloxía.

❖ **Contidos**

- Sinais de raxtrexo.
- Sinais oficiais de sendeirismo.
- Biomecanica da marcha.
- Beneficios da marcha.
- Musculos da marcha.
- Articulacións implicadas na marcha.
- Vestimenta (pantalón, chaqueta, gorro, guantes, botas...)
- Distintos tipos de materiais.
- Mochila
- Bastóns.
- Valoración da importancia de manter o equipo en bo estado para a seguridade das persoas.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Material como pantalóns, chaquetas, gorros, guantes de distinto tipo de materiais.
- Mochilas de distintos tamaños.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U. D.3: ORIENTACIÓN E CARTOGRAFÍA:

Tema 11: ¿Que é a orientación?.

Tema 12: Recursos e orientación.

Tema 13: Principios de cartografía.

Tema 14: Mapas topograficos.

Tema 15: O compás.

Tema 16: Mapa e compás.

Tema 17: Outros instrumentos.

Tema 18: Carreiras de orientación.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Planificar e elaborar itinerarios a partir da interpretación de datos obtidos en distintos tipos de mapas e de outra información sobre o medio.
- _ Elaborar itinerarios adaptándoos ás características do grupo ou cliente determinando o medio de desprazamento, tempos, etapas, desniveis...e interpretando a sinalización dos sendeiros.
- _ Orientarse en diferentes situacións a partir da interpretación de signos naturais e de datos obtidos de mapas e instrumentos como compases,altímetros e outros accesorios de orientación.
- _ Describir e manexar adecuadamente o compás, o altímetro e outros instrumentos accesorios de orientación.
- _ Realizar marchas e/ou carreiras de orientación diurnas e/ou nocturnas en rutas de baixa e media montaña.
- _ Analiza-las características do medio e as técnicas de progresión e desprazamento en diferentes tipos de terreo.
- _ Describi-los indicadores e procedementos que permitan detecta-las condicións do medio que poidan resultar perigosas para o desenvolvemento da actividade.
- _ Explica-las características do equipo e do material que se debe levar nos diferentes tipos de marchas e determina-la súa adecuada distribución nas mochilas.
- _ Detectar signos de deterioro e realizar as reparacións de urxencias en diverso material de montaña
- _ Describir e realizar actividades segundo a finalidade do campamento: terapéutica, recreativa, deportiva...

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer distintos tipos de recursos naturais e artificiais para orientarnos.
- Empregar correctamente recursos naturais e artificiais para orientarnos.
- Coñecer os distintos tipos de proxeccións cartográficas.
- Saber determinar puntos en UTM, e coordenadas xeográficas.
- Recoñecer e utilizar os distintos tipos de escala (gráfica e numérica)
- Coñecer as diferentes partes dun mapa topográfico.
- Interpretar as formas das curvas de nivel (divisoria, vaguada, cume, depresión, golada...)
- Coñecer a saber calcular os distintos tipos de distancias.
- Coñecer e calcular a pendente (absoluta e relativa) dunha ruta (en grados e porcentaxe)
- Trazar o perfil dunha ruta.
- Calcular a declinación magnetica para unha zona concreta.
- Coñecer as partes dunha brúxula.
- Utilizar correctamente a brúxula (rumbos).

- Trazar rumbos correctamente con e sen obstáculos.
- Saber calcular a orientación dunha pendente ca brúxula.
- Saber corrixir a declinación magnética no mapa, e na brúxula.
- Utilizar conxuntamente mapa e brúxula.
- Relacionar rumbo, azimut e declinación magnética.
- Orientar un mapa con e sen brúxula.
- Realizar unha triangulación correctamente, co mapa e brúxula.
- Coñecer e saber utilizar o funcionamento do curvímetro.
- Coñecer e saber utilizar o funcionamento do barómetro.
- Coñecer e saber utilizar o funcionamento do altímetro.
- Coñecer e saber utilizar o funcionamento do GPS.
- Participar e elaborar en carreiras e/ou xogos de orientación.
- Coñecer o reglamento das distintas probas de orientación.
- Coñecer e empregar técnicas de orientación
- Valorar a orientación como un elemento de seguridade dentro das actividades físicas no medio natural.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de determinar puntos dun mapa en UTM e coordenadas xeográficas, e o revés.
- Enumerar e explicar os distintos tipos de recursos naturais e artificiais para orientarnos.
- Saber pasar medidas reais á escala, é o revés.
- Enumerar e identificar as partes dun mapa topográfico.
- Identificar correctamente vaguada, golada, divisoria, cume, chaira... nun mapa topográfico.
- Saber calcular a distancia reducida e a xeométrica.
- Saber calcular a pendente relativa e absoluta, en grados e en porcentaxe, dun tramo.
- Trazar correctamente un perfil dunha ruta.
- Calcular a declinación magnética para unha zona concreta.
- Identificar as partes dunha brúxula.
- Saber marcar un rumbo.
- Determinar o rumbo dun obxeto concreto.
- Corrixir a declinación magnética nun mapa e na brúxula.
- Calcular a orientación dunha pendente co uso da brúxula.
- Trazar un rumbo con obstáculos.
- Orientar un mapa ca brúxula.

- Determinar azimuts nun mapa.
- Pasar rumbos a azimuts, e viceversa.
- Trazar triangulacións para determinar posicións.
- Coñecer e utilizar correctamente o curvímetro.
- Coñecer e utilizar correctamente o altímetro.
- Coñecer e utilizar correctamente o barómetro.
- Coñecer e utilizar correctamente un GPS.
- Marcar e buscar waypoints no GPS.
- Gardar e seguir unha ruta no GPS.
- Participar e rematar satisfactoriamente un recorrido en carreiras de orientación no tempo establecido como máximo.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxectivos específicos.

❖ **Contidos**

- Definición de orientación.
- Recursos naturais: tocóns de árbores, sol, lua, estrelas, migración de aves...
- Recursos artificiais. reloxo de sol, reloxo de agullas...
- Mapa topográfico: partes.
- Escalas (gráfica e numérica)
- Distancias (reducida, xeométrica e real).
- Pendente (relativa e absoluta).
- Perfil topográfico.
- Partes da brúxula.
- Rumbo.
- Declinación magnética.
- Paso de obstáculos.
- Navegación básica.
- Uso de mapa e brúxula conxunto.
- Triangulación.
- Utilización do curvimetro.
- Utilización do altímetro.
- Utilización do barometro.
- Utilización do GPS
- Carreiras de orientación (sprint/media/larga distancia) (lineal/score)
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas), de introducción –motivación, de desenrolo e aprendizaxe (xogos e carreiras de orientación, con e sen brújula), actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Mapas topográficos da zona (IV-119 Porto do Son)
- Brújulas.
- Brújula xigante didáctica.
- Altimetros.
- Barómetros.
- GPS.
- Ordenador.
- Balizas.
- Pinzas de orientación.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación...

U.D.4: PLANIFICACIÓN DE ITINERARIOS:

Tema 19: Técnicas de progresión en diferentes terreos.

Tema 20: Factores a ter en conta na planificación de itinerarios.

Tema 21: Elaboración de fichas e de percorridos.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Planificar e elaborar itinerarios a partir da interpretación de datos obtidos en distintos tipos de mapas e de outra información sobre o medio.
- _ Elaborar itinerarios adaptándoos ás características do grupo ou cliente determinando o medio de desprazamento, tempos, etapas, desniveis...e interpretando a sinalización dos sendeiros.
- _ Realizar marchas e/ou carreiras de orientación diurnas e/ou nocturnas en rutas de baixa e media montaña.
- _ Analiza-las características do medio e as técnicas de progresión e desprazamento en diferentes tipos de terreo.
- _ Describi-las indicacións que debe recibir-lo grupo antes e durante a marcha.

_ Analiza-las características xeográficas, xeolóxicas, socio-económicas, biolóxicas e antropolóxicas das zonas nas que se desenvolven as actividades, valorando as propias da comunidade autónoma.

_ Elabora-lo material informativo que permita establecer itinerarios de no medio natural.

_ Diseñar actividades no medio natural que compatibilicen turismo cultural e deportivo, incorporando os recursos da zona onde se desenvolven.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Experimentar e saber levar a cabo as distintas técnicas de progresión en diferentes terreos.
- Coñecer e ter en conta os diferentes factores á hora de planificar recorridos.
- Elaborar fichas de rutas.
- Diseñar unha ruta (distancia, desnivel, pendente, perfil...)
- Elaborar unha ruta (distancia, desnivel, pendente, perfil...)
- Calcular o tempo estimado para unha ruta.

❖ **Criterios de avaliación**

- Utilizar e coñecer as técnicas de progresión en diferentes terreos.
- Saber dar instrucións e correccións a hora de progresar por diferentes terreos.
- Recoñecer e ter en conta factores a hora de elaborar un percorrido.
- Elaborar un rutometro do percorrido.
- Seguir un rutometro dun percorrido.
- Elaborar unha ruta (cos datos vistos, e puntos de interés).
- Calcular o tempo estimado para unha ruta.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Progresións en diferentes terreos.
- Factores a ter en conta nun percorrido.
- Calculo do tempo dun percorrido segundo as características do grupo.
- - Elaboración de fichas e percorridos.
- - Técnicas de instrucción ó grupo.
- - Distribución, organización e control do grupo.
- - Prevención e control das accións en pasos difíciles ou en situacións de perda.
- - Progresión en diferentes terreos.
- Aceptación do traballo previo de organización e planificación nas actividades no medio natural.
- ...

❖ **-Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos

U.D.5: MEDIO AMBIENTE:

Tema 22: Interpretación do medio ambiente.

Tema 23: Conservación do medio ambiente.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Planificar e elaborar itinerarios a partir da interpretación de datos obtidos en distintos tipos de mapas e de outra información sobre o medio.
- _ Analiza-las características xeográficas, xeolóxicas, socio-económicas, biolóxicas e antropolóxicas das zonas nas que se desenvolven as actividades, valorando as propias da comunidade autónoma.
- _ Analiza-las repercusións medioambientais da actividade humana nunha zona determinada.
- _ Analiza-la normativa relacionada coa práctica de actividades e a protección medioambiental coa finalidade de aplicala.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer e identificar as árbores mais relevantes de Galicia.
- Valorar a educación ambiental como un medio a utilizar nas rutas.
- Coñecer a normativa con respecto a educación ambiental.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de identificar os árbores mais significativos de Galicia.
- Elaborar un herbario cas follas das principais árbores de Galicia.
- Coñecer o impacto que causan as actividades no medio natural.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Zonas de interese no ámbito comarcal e rexional.
- Educación ambiental.
- Lexislación e normativa de espazos naturais e da práctica de actividades.

- Análise do impacto medioambiental das prácticas de actividades físicas no medio natural.
- Visualización e recoñecemento da xeografía, flora e fauna do contorno.
- Respeto pola conservación do medio natural e participación nas actividades destinadas a preservalo.
- Interese pola diversidade xeográfica, da flora e da fauna da zona.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Herbario.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.6: METEOROLOXÍA:

Tema 24: Principios físicos na formación de fenómenos atmosféricos e interpretación de mapas atmosféricos.

Tema 25: Riscos asociados a fenómenos atmosféricos.

❖ **Capacidades terminais elementais:**

- _ Planificar e elaborar itinerarios a partir da interpretación de datos obtidos en distintos tipos de mapas e de outra información sobre o medio.
- _ Orientarse en diferentes situacións a partir da interpretación de signos naturais e de datos obtidos de mapas e instrumentos como compases, altímetros e outros accesorios de orientación.
- _ Describi-los indicadores e procedementos que permitan detecta-las condicións do medio que poidan resultar perigosas para o desenvolvemento da actividade.
- _ Explica-las características do equipo e do material que se debe levar nos diferentes tipos de marchas e determina-la súa adecuada distribución nas mochilas.
- _ Utiliza-los datos dispoñibles para a predicción meteorolóxica e describir fenómenos adversos que permitan presaxiar cambios meteorolóxicos.
- _ Analiza-las repercusións medioambientais da actividade humana nunha zona determinada.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer e saber actuar con respecto ós riscos asociados a fenómenos atmosféricos.

- Interpretar un mapa atmosférico con isobaras.
- Identificar os tipos de nubes.

❖ **Criterios de avaliación**

- Recoñecer nun mapa atmosférico, borrascas, anticiclóns, vento, frentes frios e calidos..
- Coñecer distintas ferramentas para a obtención de información meteorolóxica.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Mapas atmosféricos.
- Isobaras
- Centros béricos.
- Frentes frio, calido e ocluido.
- Vento.
- Tipos de nubes.
- Intrpretación meteorolóxica.
- Previsión meteorolóxica.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnostico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Mapas atmosféricos.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.7: ESTADIA NO MEDIO NATURAL:

Tema 26: Situación de acampada.

Tema 27: Material de acampada.

Tema 28: Nos (cabulleria).

Tema 29: Animación.

Tema 30: Construccións.

Tema 31: Normas de acampadas. Lexislación.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Realizar marchas e/ou carreiras de orientación diurnas e/ou nocturnas en rutas de baixa e media montaña.

_ Diseñar actividades no medio natural que compatibilicen turismo cultural e deportivo, incorporando os recursos da zona onde se desenvolven.

_ Organizar campamentos e elabora-lo programa de actividades en función das características do grupo e os seus obxectivos.

_ Describir e realizar actividades segundo a finalidade do campamento: terapéutica, recreativa, deportiva...

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer e saber montar diferentes tendas de montaña.
- Identificar zonas de montaxe de tendas.
- Coñecer e aplicar a normativa de acampada.
- Coñecer e levar a cabo xogos de campamento.
- Montar unha construción a través de madeira e nudos.
- Saber montar e utilizar correctamente e de xeito seguro, unha tirolina, ponte mono...
- Realizar correctamente e saber o uso dos principais nudos no medio natural.
- Coñecer o material e tecidos apropiados para acampar.
- Coñecer e realizar amarres, para diferentes construción.

❖ **Criterios de avaliación**

- Montar correctamente unha tenda de campaña.
- Realizar unha actividade itinerante (pasando a noite) transportando individualmente o material para pasar a noite (tenda, saco, esterilla...)
- Elaborar e levar a cabo xogos de campamentos no medio natural (tirolina, rapel, ponte mono, xogos nocturnos, grandes xogos...)
- Realizar correctamente e saber o uso dos principais nudos no medio natural.
- Realizar diferentes amarres.
- Montar unha construción a través de madeira e nudos.
- Coñecer e realizar un vivac previsto e un imprevisto.
- Montar de forma segura unha tirolina, ponte mono...
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Predisposición ante as actividades de traballo tanto individuais como grupais.
- Valoración da habilidade persoal para dirixir e dinamizar diferentes actividades no medio natural.
- Actitude crítica co traballo realizado tanto individualmente como en grupo.

- O terreo da acampada. Adecuación de espacios.
- Tendas de campaña e material. Características.
- Normas de acampada. Tramitación de permisos.
- Xogos e actividades na natureza.
- Actividades e construción con medios naturais.
- Organización de campamentos.
- Material de acampada (saco, esterilla..)
- Características que debe reunir o terreo.
- Construción con medios naturais.
- Planificación de xogos e actividades.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Tendas de campaña.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.8: SEGURIDADE NA MONTAÑA:

Tema 32: Principais riscos na montaña e prevención de accidentes.

Tema 33: Procedementos e protocolos de actuación.

Tema 34: Instrumentos de comunicación. Sinais de SOS.

Tema 35: Equipo básico de seguridade. Material.

Tema 36: Técnicas de aseguramento, remonte e transporte de accidentados.

Tema 37: Autoprotección, autorrescate e rescate en montaña.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Describi-los indicadores e procedementos que permitan detecta-las condicións do medio que poidan resultar perigosas para o desenvolvemento da actividade.
- _ Utiliza-lo material de seguridade con destreza, analizando as súas características e aplicacións, e recoñece-los signos de desgaste e anomalías nel.

- _ Realiza-las técnicas de aseguramento máis adecuadas ás diferentes situacións e circunstancias do medio e das persoas.
- _ Elabora-las plans de actuación nos que se recollan as medidas necesarias para previr e resolver diferentes situacións de perigo para a seguridade e saúde das persoas.
- _ Describi-las normas de comportamento e de utilización de equipos e material de seguridade en diferentes situacións de perigo na montaña: incendios, aludes, tormentas, néboas, caídas, desprendementos e bloques, entre outros.
- _ Manexar diferentes instrumentos e equipos de transmisión, efectuando os controles necesarios que permitan detectar posibles anomalías.
- _ Identifica-las signos internacionais de SOS, emitir mensaxes pola radio, determinando o tipo de información útil para lles transmitir ós servicios de asistencia en situación de rescate.
- _ Describi-las síntomas característicos das alteracións máis comúns que poidan resultar perigosas para a saúde das persoas.
- _ Realiza-las manobras básicas de rescate e aplica-las técnicas de recuperación máis usuais.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer e saber o uso dos nós vistos en clase.
- Coñecer e saber utilizar as distintas sinais de socorro.
- Recoñecer os distintos tipos de perigos (obxetivos e subxetivos)
- Coñecer e realizar o aseguramento a un compañeiro (gri-gri, dinámico, reverso...)
- Coñecer e realizar correctamente a técnica de chapar.
- Coñecer e realizar correctamente a manobra de rapel (en auga, e en seco/ en apoio ou volado/ autoasegurado ou asegurando por 1 ou 2 técnicos).
- Asegurar correctamente un rapel (estando un técnico so ou 2 técnicos).
- Manexar a situación e o grupo en situacións de perigo e estrés, por perigos obxetivos ou subxetivos, mantendo a seguridade en todo momento tanto do grupo como do propio técnico.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de facer manobras de rescate.
- Realizar e saber os usos dos nós vistos en clase.
- Asegurar a un compañeiro con gri-gri, reverso, dinámico...
- Identificar os distintos tipos de perigos (obxetivos e subxetivos).
- Chapar correctamente.
- Realizar a técnica de rapel correctamente (en auga e en seco, volado ou non, autoasegurado ou non).
- Asegurar un rapel a un cliente estando un técnico e dous técnicos.
- Ser capaz de avanzar un tramo vertical (coa axuda das mans) e asegurado.

- Manexar a situación e o grupo en situacións de perigo e estrés, por perigos obxetivos ou subxetivos, mantendo a seguridade en todo momento tanto do grupo como do propio técnico.
- Recoñecer perigos subxetivos e obxetivos en situación previas á actividade.
- Analizar os perigos subxetivos e obxetivos tras un accidente, así como as posibles pautas preventivas para que non se produza un accidente similar.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- - Aplicación dos diferentes procedementos segundo os protocolos de actuación para a evacuación de feridos.
- - Interpretación e manexo dos sinais de SOS.
- - Control e manexo dos instrumentos de comunicación.
- - Manexo do equipo básico de salvamento na montaña.
- - Manexo das técnicas de aseguramento, remonte e transporte de accidentados.
- - Principais riscos na montaña e prevención de accidentes.
- - Accidentes: normas de actuación.
- - Loxística de actuación en rescate.
- - Sinais de SOS.
- - Instrumentos de comunicación.
- - Material básico de seguridade
- - Valoración da importancia de manter o equipo en bo estado para a seguridade das persoas.
- - Predisposición a actuar con rapidez no caso de xurdir algunha continxencia.
- Técnica de rapel
- Técnica de chapar
- Aseguramento en yo-yo-
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Walkies.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.9: LEXISLACIÓN E RESPONSABILIDADE:

Tema 38: Lexislación.

Tema 39: Responsabilidade.

Tema 40: Entorno profesional.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Analiza-la normativa relacionada coa práctica de actividades e a protección medioambiental coa finalidade de aplicala.

_ Elabora-los plans de actuación nos que se recollan as medidas necesarias para previr e resolver diferentes situacións de perigo para a seguridade e saúde das persoas.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Recoñecer a lexislación vixente con respecto as actividades no medio natural.
- Coñecer os distintos tipos de responsabilidade.
- Coñecer e afondar no entorno profesional.

❖ **Criterios de avaliación**

- Diferenciar e por exemplos prácticos con respecto ós distintos tipos de responsabilidade.
- Determinar as características principais con respecto o entorno profesional.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Responsabilidade civil e penal.
- Lexislación vixente.
- Entorno profesional.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.10: SUPERVIVENCIA:

Tema 41: Material e equipo de supervivencia.

Tema 42: Análise e control da situación de supervivencia.

Tema 43: Aplicación de técnicas e útiles para a obtención de auga e alimentos.

_ Planifica-la supervivencia e executa-las técnicas necesarias para resolver unha situación de emerxencia en condicións de seguridade, empregando os recursos dispoñibles.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer as posibilidades de montaxe de vivacs.
- Coñecer e experimentar os distintos tipos de amarre.
- Coñecer e aplicar técnicas e útiles para a obtención de auga e alimentos
- Recoñecer a importancia do aspecto psicolóxico en situacións de emerxencia.

❖ **Criterios de avaliación**

- Realizar un vivac.(improvisado).
- Realizar un mecanismo para a obtención de auga e alimentos
- Realizar diferentes tipos de amarre.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Análise e control da situación de supervivencia.
- Construcción de refuxios improvisados. Vivacs.
- - Aplicación de técnicas e útiles para a obtención de auga e alimentos.
- Aspectos psicolóxicos da supervivencia.
- - Relación de útiles e procedementos para a obtención de auga e alimentos.
- - Predisposición a actuar con rapidez no caso de xurdir algunha continxencia.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resúmen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Cordino.
- Toldos.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D.11: ACTIVIDADES ALTERNATIVAS NO MEDIO NATURAL:

Tema 44: Deportes e/ou actividades en auxe no medio natural

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Diseñar actividades no medio natural que compatibilicen turismo cultural e deportivo, incorporando os recursos da zona onde se desenvolven.

_ Organizar campamentos e elabora-lo programa de actividades en función das características do grupo e os seus obxectivos.

_ Describir e realizar actividades segundo a finalidade do campamento: terapéutica, recreativa, deportiva...

❖ **Obxetivos específicos:**

- Vivenciar actividades físicas no medio natural, que destacan pola súa presenza nas empresas deste ámbito.
- Coñecer as principais características doutras actividades no medio natural: material, técnica...

❖ **Criterios de avaliación**

- Participar nas actividades programadas.
- Entregar os traballos solicitados.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Kaiac
- Escalada.
- Paintball
- Tiro con arco
- Rapel.
- Parque multiaventura.
- Barranquismo
- Rafting.
- Xeocaching
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resúmen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

4. MINIMOS ESIXIBLES

Os alumnos, unha vez rematado o Ciclo Formativo, terán que ser capaces de:

- Realizar itinerarios a pe en baixa-media montaña (con diferente desnivel) con mochila cargada para realizar unha actividade segura 1 e /ou varios días seguidos (de pequena, media ou longa distancia; correndo e/ou andando: trail e/ou trekking; diurnos e/ou nocturnos) a partir de mapas de diferente escala.
- Diseñar itinerarios adaptados a un grupo en concreto marcando todos os elementos que ten que conter.
- Orientar correctamente o mapa.
- Calcular coordenadas xeográficas e UTM.
- Calcular distancias reducidas e xeométricas.
- Calcular a pendente dun tramo.
- Saber orientarse por medios naturais e usando un mapa e/ou brúxula.
- Realizar unha carreira de orientación (correndo) nun tempo predeterminado.
- Elaborar un perfil dunha ruta.
- Localizar puntos no mapa e na realidade gracias a técnica de triangulación.
- Coñecer o funcionamento e saber utilizar perfectamente: a brúxula..
- Utilizar, en función do terreo a técnica de progresión máis axeitada
- Coñecer e saber valorar os indicadores de perigo no medio.
- Calcular a declinación magnética para unha zona, e corrixila no mapa e na bruxula.
- Calcular o tempo dunha ruta.
- Saber instruír a un grupo, dunha forma segura.
- Dinamizar as actividades no medio natural.
- Coñecer a flora e fauna local.
- Construír un vivac.
- Realizar todos os nós esixidos e coñecer o seu uso.
- Coñecer e saber empregar correctamente as técnicas de aseguramento con distinto material (gri-gri, reverso, dinámico...)
- Coñecer, saber explicar as características do material e equipamento máis común, e utilizalo correctamente nas prácticas.

- Saber interpretar un mapa meteorolóxico.
- Coñecer e distinguir os indicadores meteorolóxicos e realizar pequenas prediccións.
- Coñecer e explicar as repercusións ambientais destas prácticas.
- Ser capaz de montar unha tenda correctamente nun tempo predeterminado.
- Gravar puntos no GPS, e localizalos.
- Gravar e seguir un track no GPS.
- Coñecer a normativa existente en relación con estas prácticas.
- Utiliza-lo material de seguridade e coñecer as súas características.
- Describir as principais técnicas de supervivencia ante situacións de emerxencia.
- Manexar diferentes instrumentos e equipos de transmisión.
- Identifica-los signos internacionais de SOS.
- Emitir mensaxes polo walkie, ou movil, determinando o tipo de información útil para lles transmitir os servicios de asistencia en situación de rescate.
- Describi-los síntomas característicos das alteracións máis comúns que poidan resultar perigosas para a saúde das persoas.
- Realiza-las manobras básicas de rescate e aplica-las técnicas de recuperación máis usuais.
- Realizar un rapel autoasegurado.
- Saber realizar un rapel con auga.
- Asegurar correctamente un rapel estando so, ou con outra persoa asegurando.
- Ser capaz de avanzar un tramo vertical, co axuda das mans, estando asegurado.
- Chapar correctamente.
- Recoñecer perigos subxetivos e obxetivos en situación previas á actividade.
- Ser capaz de analizar os perigos subxetivos e obxetivos dun accidente, así como as posibles pautas preventivas para que non se produza un accidente similar.
- Manexar a situación e o grupo en situacións de emerxencia e stres, por perigos obxetivos ou subxetivos, mantendo a seguridade en todo momento tanto do grupo como do propio técnico.
- Adoptar unha actitude de toma de decisións de cara a resolver os problemas que xurden nunha actividade como responsables de esta.
- Adoptar unha actitude de mellora, e de superación, de cara os traballos realizados tanto teóricos como prácticos.
- Participar activamente nas actividades propostas tanto teóricas, como prácticas.
- Entregar os traballos solicitados pola profesora, seguindo os criterios de solicitude.
- Superar as probas solicitadas ó longo do curso.

5. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O procedemento a seguir para realizar a avaliación das capacidades, basearase nos seguintes criterios:

- Probas teóricas. Mediante a proposta dunha serie de preguntas de diferentes formatos (test, cortas, tema), que evaluará os contidos impartidos.
- Probas prácticas. Consistente en poñer en práctica algunhas das habilidades que se lle supoñen nas súas capacidades profesionais.
- Probas teórico-prácticas: organización e desenvolvemento de saídas.
- Traballos: relacionados coas unidades didácticas, realizados tanto fora como dentro da aula.
- Reflexións de artigos relacionados cos contidos tratados que pretendan fomentar o espírito crítico e actualizado da realidade social que rodea o mundo das actividades físicas na natureza.
- “Rutas mapeadas”: Despois da cada ruta, os alumnos deberán entregalas marcadas no mapa, así mesmo entregaran a ficha da ruta, xunto co seu perfil topográfico, dentro do prazo estipulado pola profesora (1 semana).

Para obter unha avaliación positiva neste módulo é necesario superar todas as probas teóricas, prácticas ou teórico-prácticas correspondentes, así como entregar todos os traballos (de aula e de fóra de ela), así como as rutas mapeadas. A cualificación deste módulo será numérica entre un e dez, sen decimais. A superación do módulo requirirá unha cualificación igual ou superior a cinco.

Os **criterios de cualificación** son os seguintes:

- Probas teóricas e/ou traballos realizados fóra da aula (40%).
- Probas prácticas e/ou teórico-prácticas (30%).
- Ficheiro de actividades , traballos de aula e rutas mapeadas (20%).
- Actitudes (10%)

Se nalgunha avaliación non houberse probas prácticas e/ou actividades das rutas mapeadas a súa porcentaxe, sumariase á porcentaxe determinada á proba teórica.

- Cando se faga mais de un examen por avaliación (sendo os exámenes de contidos diferentes), a nota establecerase facendo a media, sempre e cando se supere o 5 en cada un deles (se un examen inclúe contidos anteriores será a nota deste a que se terá en conta, sin facer media co anterior).
- Tendo en conta que non se poden poñer decimais, a nota será a correspondente ó número enteiro que acaden (por exemplo 6,4 , no boletín iralle 6).
- A nota final da asignatura establecerase facendo a media entre as notas obtidas nas tres avaliacións (é dicir, o 6,4 en lugar de o 6 que aparece no boletín), que teñen que estar aprobadas. aqueles alumnos que teñan un número decimal de 5 ou máis, redondearáselle a nota ata o número enteiro superior (por exemplo, un alumno que teña de nota de avaliación un 6´5, no boletín iralle un 7); polo contrario, cando o decimal sexa inferior a 5, a nota será o número enteiro inferior (un alumno que teña de nota de avaliación 6´25, por exemplo, levará no boletín un 6).

6. PROCEDEMENTO PARA A RECUPERACIÓN DAS PARTES NON SUPERADAS.

Procederase a realizar un exame de recuperación por cada unha das avaliacións suspensas, nas última semanas de curso, puidendo facelo na seguinte avaliación se o transcurso da programación e as actividades previstas o permiten. A media que se debe obter para recuperar a avaliación será de 5 pts, tendo que ter todos os traballos entregados cos criterios solicitados e o resto de apartados superados positivamente, para aprobar a avaliación.

7. PROCEDEMENTO PARA DEFINIR A PROBA DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA PARA O ALUMNADO CON PERDA DE DEREITO A AVALIACIÓN CONTINUA:

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, polo que terá un carácter continuo, sendo obrigatoria a asistencia do alumnado ás clases. O número de faltas inxustificadas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 21,5 horas (aproximadamente 26 sesións de 50 minutos).

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha avaliación extraordinaria previa a avaliación final de módulos. onde se lle avaliará de todos os contidos que

marca o currículo (incluídos aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas) e atendendo ós seguintes criterios de cualificación:

- Probas teóricas e/ou traballos (50%).
- Probas prácticas e/ou teórico-prácticas (50%).

O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 ptos para superar a proba, tendo que ter susperados os dous apartados, así como ter entregados os traballos solicitados.

8. PROCEDEMENTO SOBRE O SEGUIMENTO DA PROGRAMACIÓN E A AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE

A profesora do módulo fará o seguimento da programación, informando o resto de profesores do departamento do ciclo, a marcha das actividades programadas nas reunións de departamento; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

A práctica docente avaliarase cos alumnos utilizando varios procedementos: a observación directa do transcurso do proceso de ensinanza-aprendizaxe, entrevista libre con alumnos durante as clases prácticas e/ou teóricas, a traves de listas de control a cubrir pola profesora, e a traves de listas de control e test que se lles pasará ós alumnos.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescritivo, sen alteración significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribuían a que acade na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: “En calquer caso, estas medidas non

poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais”

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes. Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación menciónanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en : que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenrolo da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estos alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre sí desde o punto de vista formal, pero sí no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento . Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de

actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento, de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxe previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio... Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices, guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquiera os contidos, como:

-Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado... Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.

-Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.

- Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.
- Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.
- Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...
- Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.
- Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.
- Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.
- Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.
- Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na "lóxica " dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran

Explicar ao alumnado cal é a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprila, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información – gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por

exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplan diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o esforzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a disponibilidad do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de “lagunas” nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar “sobre a marcha” as axudas necesarias para que cada alumnos /a progrese. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.

- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagóxicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

10. ASPECTOS TRANSVERSAIS

No desenrolo das unidade didácticas deste módulo, intentarase traballar algúns dos temas relacionados cas capacidades terminais do ciclo:

A educación para a **SAÚDE**.

A **COEDUCACIÓN**.

A educación para a **PAZ**.

A educación **AMBIENTAL**.

O xogo **LIMPO**

A educación para o **CONSUMO**

A educación **VIAL**

A valoración do noso **PATRIMONIO CULTURAL**.

PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES:

Este punto é no que queremos deixar claro a responsabilidade de titular neste ciclo. Distinguimos este perfil **técnico especialista en actividades físico deportivas no medio natural** como un perfil cunha gran carga de responsabilidade, xa que será o responsable da vida, nalgúns momentos e actividades, do grupo de persoas que leve ó seu cargo. Polo que unha disciplina coherente, tanto na forma de traballar, responsabilidade, superación, expresión oral, expresión escrita, aptitudes, indumentaria, habilidade, relacións públicas, marketing, etc...Polo que recalcamos como moi importante cumprir uns mínimos valores para poder pasar este módulo.

11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Poderán realizar as saídas pedagóxicas ofertadas polo departamento aqueles alumnos/as que:

- demostren os coñecementos mínimos aprendidos para o seu correcto aproveitamento
- unha condición física axeitada para esa actividade
- así como estar en condicións saudables tanto física como mentalmente, sen

restricións da práctica deportiva

sempre que se poda garantir a seguridade do propio alumno e do grupo.

Estes coñecementos e o nivel de condición física serán avaliados polo profesorado que realice dita actividade, podendose tratar do resultado da realización de probas (traballos, probas escritas, físicas, rutas...) ou do seu comportamento e actitude (faltas de asistencia, faltas disciplinarias, participación na preparación da actividade...).

Adxuntase ó final das programacións dos módulos, as saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso.

12. METODOLOXIA.

Do mesmo xeito que a natureza deste ciclo formativo é de carácter inminentemente práctico, a metodoloxía utilizada neste módulo sigue esa liña. Os contidos do mesmo impartiranse e presentaranse vinculados a realizacións prácticas de diferentes actividades (saídas a zonas representativas da zona como Caveiro, Agueira, Campamento de Virxe de Loreto, Monte Dordo...), que servirán de vehículo para ir introducindo todo o conxunto de coñecementos que os alumnos terán que manexar para formar as súas capacidades. Por iso, o traballo de campo constitúe a base do traballo deste módulo. Ademais, inclúense sesións de aula (teoría, vídeos, prácticas no aula e no centro, conferencias ou colaboracións...) que sustentarán e permitirán o desenrolo e posta en práctica das habilidades requiridas para este perfil profesional.

Ademais inclúese a realización de xornadas de estadía en zonas de montaña, sendo o noso obxectivo programar unha saída destas características para cada un dos trimestres, de duración entre dous e cinco días, nos que se poñeran en práctica os contidos vistos ata ese momento.

13.- ALUMNADO QUE SE MATRICULA EN SEGUNDO CURSO CON ESTE MÓDULO PENDENTE:

O alumnado poderá formalizar matrícula en segundo curso cando se cumpra algún dos requisitos de promoción seguintes:

- Ter superados todos os módulos do primeiro curso.
- Ter algúns módulos non superados, cando a suma da duración dos módulos pendentes non supere as 300 horas.

Aqueles alumnos/as que promocionen a 2º curso con algún módulo pendente terán que ser avaliados deste módulo no mes de decembro. O/a alumno/a deberá ser informado/a das actividades programadas para a súa recuperación, así como dos períodos da súa recuperación, temporalización etc. A profesora da materia deseñará un plan de de traballo para a recuperación do que deberá ser correctamente informado.

Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos que para os exames extraordinarios, sendo obligatorio a entrega de todos os traballos solicitados pola profesora. O alumno/a deberá obter unha cualificación de 5 ptos para superar a proba.

14. TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC.

O fomento das TIC é algo fundamental na sociedade actual, e nas actividades no medio natural en concreto. As/os alumnos faran as presentacións dos seus traballos a ordeador, e presentacións (tipo power-point), buscando sempre o formato mais axeitado. Así mesmo, traballaran co GPS, e con ferramentas relacionados ca marcaxe de rutas: Google Earth, Runtastic, Endomondo, Orux-maps...Na aula, contase con ordeadores con conexión a internet.

15.- RECURSOS.

- 1.- ARMADA, PACO: Rotas para caminantes. A Coruña. Ed. Xerais.
- 2.- BERGER, KAREN: Trucos para excursionistas. Ed. Desnivel.
- 3.- BEZRUCHKA, STEPHEN: Mal de montaña. Ed. Tutor.

- 4.-CORBELLINI, GIANCARLO: Guía de orientación. Ed. Tutor.
 - 5.-GARCÍA GÓMEZ, EUSEBIO: Desde el mapa y la brújula hasta el G.P.S. y las carreras de orientación. Desnivel Ediciones. Manuales grandes espacios.
 - 6.- GOMEZ VARELA, JOAQUIN: Apuntes de la asignatura “Actividades físicas y deportivas en la naturaleza” cursada en INEF.
 - 7.- PÉREZ, XURXO: Aprendendo na naturaza. Biología experimental de campo. Ed. Xerais de Galicia.
 - 8.- PUCH, CARLOS: GPS aplicaciones prácticas. Ed. Desnivel.
 - 9.- QUEROL, SANTIAGO: Creditos variables de actividades en la naturaleza. Ed. Paidotribo.
 - 10.- SICILIA, ALVARO: Unidades didácticas para secundaria VIII. Ed. INDE.
 - 11.-VELEZ, ENRIQUE: As montañas de Galicia. Ed. Xerais.
 - 12.-VVAA: Certificado de iniciación al montañismo. Escuela española de alta montaña. Barrabès Editorial.
 - 13.- VVAA: Espacios naturais de Galicia. Ed. Baia.
 - 14.- VVAA: Guia das arbores de Galicia. Ed. Baia.15.-VV.AA. Guia de espacios naturais de Galicia. Ed Galaxia.
 - 16.-VV.AA. Manual de técnicas de montaña e interpretación de la naturaleza. Ed. Paidotribo.
 - 17.- VVAA: Rutas para caminar por Galicia. Montaña y senderismo. Ed. Nobel.
 - 18.- WEISS, CHRISTIAN: Guia del Robinsón. Manual para vivir en la naturaleza. Ed. Guías Espasa.
- Artigos de prensa e información obtida en Internet.

MODULO PROFESIONAL 2: CONDUCCIÓN DE GRUPOS EN BICICLETA

1. IDENTIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Familia profesional: Actividades físicas e deportivas

Denominación: Conducción de Actividades Físico-deportivas no medio natural.

Nivel: Formación profesional de grao medio.

Duración do ciclo: 1400 horas.

Modulo: Conducción de grupos en bicicleta.

Asociado á unidade de competencia 2: Conducir clientes en bicicleta por itinerarios no medio natural.

Duración: 130 horas

Profesora: Eva López Ríos

2. CONCRECIÓN DO CURRÍCULO EN RELACIÓN COA SÚA ADECUACIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS DO ÁMBITO PRODUCTIVO

Obxectivos Xerais do ciclo relacionados con este módulo:

A través deste módulo, preténdese, sobre todo incidir sobre os seguintes obxectivos xerais do ciclo formativo:

- Implementar actividades de conducción de grupos, establecendo a información necesaria sobre a ruta e o itinerario, os medios de transporte, o aloxamento ou zona para pasar a noite, as visitas e as actividades complementarias, e axustando o servizo prestado, en función das posibles contingencias e imprevistos que se presenten, co fin de preparar todas as actuacións que dean resposta ás necesidades dos clientes.
- Analizar e executar as operacións necesarias para a conducción de clientes en bicicleta por diferentes tipos de terreos, garantindo a seguridade propia e dos clientes, facendo as reparacións de urxencia necesarias e motivando os participantes cara á práctica de

actividades físico-deportivas e á conservación do ambiente.

- Verificar a calidade da actividade realizada, mediante a confrontación dos resultados obtidos e os resultados previstos, valorando as causas ou motivos das posibles desviacións respecto do servizo programado e introducindo as correccións oportunas co fin de que se consigan os obxectivos marcados.
- Aplicar en todo momento as normas de seguridade e hixiene, identificar e prever os riscos de accidentes e dominar as técnicas de evacuación, rescate acuático e administración de primeiros auxilios.

Capacidades terminais elementais:

4. Analizar los procedimientos de organización da conducción dun grupo nos itinerarios en bicicleta.
5. Planificar, deseñar e propor itinerarios en bicicleta adecuados a un grupo de usuarios dunhas características dadas.
6. Determinar, distinguir e utilizar as indicacións técnicas e de conducción nos itinerarios en bicicleta.
7. Analizar as medidas de control necesarias para garantir un adecuado itinerario en bicicleta.
8. Indicar as posibles coninxencias que se poden producir en relación ó medio, á bicicleta, e ás persoas, así como as solucións previstas.
9. Indicar o material persoal e complementario así como a súa distribución na bicicleta para a realización de itinerarios.
10. Analizar os distintos tipos de bicicleta e os seus componentes.
11. Preparar as bicicletas adaptándoas ás condicións dos distintos conductores, terreos e cargas que se transporten.
12. Detectar avarías nas bicicletas, realizar as operacións para a súa resolución e aplicar as medidas de mantemento necesarias para a súa prevención.
13. Analizar as diferentes técnicas para aplicar na conducción de bicicletas e seleccionar as máis adecuadas a cada tipo de terreo.
14. Conducir a bicicleta con seguridade, eficacia e equilibrio, en diferentes tipos e estados do terreo, segundo a técnica máis axeitada a cada caso.
15. Valorar a necesidade de estar en bó estado físico para a práctica de actividades con bicicletas no medio natural coas máximas garantías para a saúde.

CONTIDOS

Procedimentais:

Material e equipo:

- Selección do equipo e material persoal e complementario para empregar na actividade.
- Adecuación de medidas ó usuario: tallas, regulación de elementos móbiles.
- Distribución de cargas na bicicleta.

Conducción de grupos en bicicleta:

- Análise das medidas para ter en conta nos itinerarios en bicicleta con respecto: os usuarios, o lugar, as normas de circulación.
- Desenvolvemento dos itinerarios en grupo: organización, instrucións e aplicación das técnicas de dinámica de grupos.
- Selección de itinerarios en función do grupo.
- Aplicación dos consellos e criterios para a asignación e adecuación de bicicletas ás persoas dos distintos grupos.
- Análise das distintas actuacións do técnico antes, durante e despois da actividade.

Técnicas de conducción de bicicletas:

- Control e manexo da bicicleta.
- Aplicación de técnicas de propulsión, equilibrio e específicas da conducción en: subidas e baixadas de diferente pendente e en diferentes terreos; superación de obstáculos; trial; freadas e derrapaxes.
- Adaptación das distintas técnicas de conducción as necesidades especiais das persoas con discapacidades.

Mecánica e mantemento:

- Selección das técnicas e coidados destinados ao correcto mantemento das bicicletas.
- Desmontaxe e montaxe de elementos básicos.
- Execución das reparacións básicas e de emerxencia destinadas a resolver situacións críticas puntuais.
- Emprego dos distintos métodos de transporte en vehículos e almacenamento.
- Adaptación das bicicletas as persoas con necesidades especiais.

Conceptuais:

Material e equipo:

- Tipos de bicicleta. Compoñentes básicos.
- Equipo e material persoal e complementario.
- Instrucións para a carga da bicicleta.

Conducción de grupos en bicicleta:

- Instrucións o grupo.

- Normas de circulación en ruta e estrada.
- A organización do grupo: itinerarios adecuados e material adecuado.
- Instrucións para o correcto desenvolvemento de itinerarios en grupo.
- Técnicas de dinámica de grupos destinadas a favorecer o control do grupo durante o desenvolvemento da actividade.

Actitudinais:

- Respecto polo medio natural no que se desenvolve a actividade e participación nas actividades destinadas a preservalo.
- Valoración do aspecto lúdico das actividades en bicicleta.
- Colaboración para facilita-la integración de persoas con discapacidades nos itinerarios en bicicleta.
- Valoración da importancia que, para a seguridade das persoas ten o correcto mantemento, transporte e almacenamento das bicicletas e do equipamento empregado.
- Preocupación polo estado de saúde e de acondicionamento físico previo a actividade física que se vai desenvolver, así como da realización dos exames médicos previstos para descartar posibles contraindicacións a ela.

3. RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS QUE A INTEGRAN E CONTRIBUEN O DESENVOLVEMENTO DO MÓDULO (SECUENCIACIÓN E TEMPO ASIGNADO DE CADA U.D.)

Para dotar de coherencia os contidos antes presentados, será necesarios ordealos cun criterio determinado. Realízase unha temporalización coa que se pretende garantir que a proposta que se vai a realizar se poda cumprir.

A temporalización que aquí se presenta realízase en función da duración do curso académico e das súas fases, que non son outras que as tres avaliacións que se fan durante o mesmo. Non obstante, algúns dos contidos, sobre todo os relacionados co bloque de Técnicas e *Conducción de grupos en bicicleta*, presentaranse de forma lonxitudinal, de forma que se estarán tratando ó longo de todo o curso académico. Así, temos:

1ª AVALIACIÓN

UD 1. A BICICLETA E XENERALIDADES:

- Qué é e en qué consiste a actividade e os seus impactos ambientais.
- Historia da bici e da bici de montaña
- Tipos de bicicletas e as súas características.
- Competicións e disciplinas deportivas

- A bicicleta como medio para o ocio e tempo libre.
- Partes da bicicleta.
- Elección da bici. Comprar bicicletas.

TOTAL HORAS: 15

UD 2. MATERIAIS E EQUIPO.

- Equipamento e accesorios.

TOTAL HORAS: 12

UD 3. CONDUCCIÓN E MANEXO DA BICICLETA:

- Posición e regulación básica
- Técnicas básicas de manexo e pedaleo.

TOTAL HORAS: 20

UD 4. PREPARACIÓN, MANTENEMENTO E REPARACIÓN DA BICICLETA:

- Preparación, mantemento e limpeza, reposición e reparacións básicas.

TOTAL HORAS: 20

2ª AVALIACIÓN

UD. 5.: SEGURIDADE NAS ACTIVIDADES CON BTT.

TOTAL HORAS: 12

UD. 6.: ORGANIZACIÓN DE SAÍDAS CON BTT.

TOTAL HORAS: 15

UD. 7.: CONDUCCIÓN DE GRUPOS EN BICICLETA

TOTAL HORAS: 12

3ª AVALIACIÓN

UD. 8: ELABORACIÓN DE ITINERARIOS. PLANIFICACIÓN E POSTA EN PRÁCTICA DE RUTAS.

TOTAL HORAS: 24

TOTAL: 130 HORAS (=156 sesiones)

DESENROLO DAS UNIDADES DIDÁCTICAS

UD 1. A BICICLETA E XENERALIDADES:

- Qué é e en qué consiste a actividade e os seus impactos ambientais.
- Historia da bici e da bici de montaña
- Tipos de bicicletas e as súas características.
- Competicións e disciplinas deportivas
- A bicicleta como medio para o ocio e tempo libre.
- Partes da bicicleta.
- Elección da bici. Comprar bicicletas.

❖ Capacidades terminais elementais:

Analiza-los distintos tipos de bicicleta e os seus compoñentes, determinando as características e a súa funcionalidade.

Analiza-las diferentes técnicas para aplicar na conducción de bicicletas e selecciona-la máis adecuada a cada tipo de terreo.

Obxetivos específicos:

- Coñecer as características básicas das actividades de conducción polo medio natural en bicicleta e os seus impactos ambientais.
- Coñecer a historia e a evolución da bicicleta e da bicicleta de montaña.
- Coñecer os distintos tipos de bicicletas e as súas características e relacionalos coas súas funcións e as distintas disciplinas deportivas ciclistas.
- Analizar as características básicas necesarias para a elección adecuada da bicicleta en función do usuario e da práctica á que vai dirixida.
- Coñecer os compoñentes da bicicleta, os tipos e as súas características.

❖ Criterios de avaliación

- Diferenciar a actividade de conducción de grupos en bicicleta con respecto ó resto de actividades que se realizan no medio natural.
- Ser capaz de elaborar unha liña do tempo coa evolución da bicicleta e da bici de montaña.
- Diferenciar os tipos de bicicletas, os seus usos e as súas funcións e ser capaz de identificar as características básicas que deben reunir as bicicletas para o seu uso no entorno natural.

- Identificar as partes de bicicleta, as pezas, os seus tipos e os sistemas de transmisión da mesma.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Historia da bicicleta e da bici de montaña.
- Criterios e características da actividade.
- Clasificacións de bicicletas. Tipos de bicicletas.
- Ambitos de actuación e disciplinas deportivas (ocio, educativo, terapéutico, competitivo...)
- Partes da bicicleta e as súas características. Componentes básicos.
- Adecuación de medidas ó usuario: tallas, regulación de elementos móbiles,...
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenvolvemento e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resúmen, comprobación e de avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

UD 2. MATERIAIS E EQUIPO.

- Equipamento e accesorios.

❖ **Capacidades terminais elementais:**

Indicar as posibles contingencias que se poden producir en relación ó medio, á bicicleta e as persoas, así como as solucións previstas.

Indicar o material persoal e complementario así como a súa distribución na bicicleta para a realización de itinerarios.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer o equipamento e vestimenta básicos nas rutas en bicicleta, coñecer as diferenzas entre os materiais que atopamos no mercado.
- Diferenciar entre material necesario ou imprescindible e recomendable.
- Distribuír correctamente a carga necesaria para as rutas na bicicleta.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de diferenciar os materiais e o equipamento necesario en función do tipo de ruta que se vaia a realizar.
- Ser capaz de portar todos os materiais necesarios, facendo unha distribución correcta na bicicleta.
- Ser capaz de dar pautas e orientacións ós clientes sobre os materiais necesarios, os recomendables e a forma adecuada de transportalos.

❖ **Contidos**

- Selección do equipo e material persoal e complementario para empregar na actividade. Equipo e material persoal e complementario.
- Distribución da carga na bicicleta.
- Transporte das bicicletas en diferentes vehículos.
- Valoración da importancia que, para a seguridade das persoas, ten o equipamento que se emprega na práctica de actividades desenvolvidas con elas.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resúmen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Materiais como maillots, culotes, cascos, guantes, térmicas, chubasqueiros, etc....
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

UD 3. CONDUCCIÓN E MANEXO DA BICICLETA:

- Posición e regulación básica
- Técnicas básicas de manexo e pedaleo.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Determinar, distinguir e utilizar as indicacións técnicas de conducción nos itinerarios en bicicleta.

Analizar as diferentes técnicas para aplizar na conducción de bicicletas e seleccionar a máis adecuada a cada tipo de terreo.

Conducir a bicicleta con seguridade, eficacia e equilibrio, en diferentes tipos e estados do terreo, segundo a técnica máis axeitada a cada caso.

Valorar a necesidade de estar en bo estado de acondicionamento físico para a práctica de actividades con bicicletas no medio natural coas máximas garantías para a saúde.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Manexar a bicicleta para superar as diferentes condicións do terreo.
- Coñecer técnicas básicas de pedaleo na bicicleta nas subidas, nas baixadas, en curva,...
- Manexar adecuadamente os sistemas de velocidades da bicicleta en función da variabilidade do terreo.
- Informar sobre as técnicas de coducción necesarias na ruta ós participantes: a forma e o momento de realizar o cambio de marchas, a posición máis adecuada sobre a bicicleta, os sistemas de freada a utilizar en cada caso,...
- Valorar a necesidade de estar en boa forma física para o guiado de rutas en bicicleta polo entorno natural con éxito.

❖ **Criterios de avaliación**

- Coñecer e poñer en práctica nas rutas as técnicas básicas de pedaleo nas subidas, baixadas, etc... en función coa variabilidade do terreo.
- Ser capaz de manexar adecuadamente os sistemas de velocidades da bicicleta en función da variabilidade do terreo.
- Verbalizar nas rutas as técnicas necesarias ós participantes: posición adecuada, sistemas de freado, técnicas para evitar os derrapes,.....
- Responsabilizarse da necesidade de estar en boa forma física para o guiado de rutas en bicicleta sen riscos para a saúde e ó grupo.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Técnica de pedaleo sentado e de pé.
- Técnicas de equilibrio e propulsión da bicicleta en subidas e baixadas.
- Cambio de marchas e velocidades. Forma de realizar o cambio de marchas e modificar o desenvolvemento en diferentes situacións.
- Técnicas de pedaleo cos pedais automáticos.
- A actuación para seguir nas vías e cruces, demoras, obstáculos e posibles accidentes.
- Os trazados para seguir en cada momento.

- Maniobras para a superación de obstáculos.
- A posición máis adecuada sobre a bicicleta. Posicións adecuadas en diferentes situacións.
- Técnicas de freado a utilizar en cada caso.
- Técnicas de transporte da bici en camiños no ciclables.
- Adaptación das distintas técnicas de conducción ás necesidades especiais das persoas con discapacidade.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe (realización de rutas con variabilidade no terreo e de diferentes niveis de dificultade técnica), actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Bicicletas e os seus accesorios, casco, etc...
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

UD 4. PREPARACIÓN, MANTENEMENTO E REPARACIÓN DA BICICLETA:

- Preparación, mantemento e limpeza, reposición e reparacións básicas.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Preparar as bicicletas adaptándoas ás condicións dos distintos conductores, terreos e cargas que se transporten.

Detectar e diagnosticar avarías nas bicicletas, realizar a operación para a súa resolución e aplicar as medidas de mantemento necesarias para a súa prevención.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer o material necesario para facer reparacións nas bicicletas.
- Coñecer e identificar o material necesario para facer reparacións de urxencia nas rutas.
- Identificar e realizar as comprobacións necesarias antes e despois da realización dun itinerario: funcionamento de cambios, freos, dirección, inflado de neumáticos e montaxe de rodas,...
- Identificar as averías máis comúns nas bicicletas e coñecer as súas técnicas de reparación.

- Coñecer as medidas a ter en conta no almacenaxe do material e as técnicas básicas para o seu adecuado mantemento.
- Valorar a importancia que, para a seguridade das persoas, ten o correcto mantemento, transporte e almacenamento das bicicletas e do equipamento que se emprega na práctica de actividades desenvolvidas con elas.

❖ **Criterios de avaliación**

- Identificar as ferramentas que podemos atopar nun taller de bicicletas e saber utilízalas para facer as reparacións máis comúns: axuste de freos, cambios, cambio de rodas, neumáticos, cadeas,.....
- Ser capaz de realizar dos axustes necesarios nas bicicletas, as reparacións básicas que poidan surxir, antes, durante e despois da realización das rutas.
- Ser capaz de facer unha posta a punto e comprobación das bicicletas adecuado para cumprir a seguridade na práctica.
- Ser capaz de facer un mantemento adecuado do material.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Tarefas de preparación e comprobación das bicicletas antes das saídas
- Técnicas de almacenamento das bicicletas.
- Ferramentas dun taller de bicicletas. Ferramentas de urxencia.
- Técnicas e coidados destinados ó correcto mantemento das bicicletas.
- Desmontaxe e montaxe de elementos básicos.
- Execución das reparacións básicas e de emerxencia destinadas a resolver situacións críticas puntuais.
- ...

❖ **-Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe (prácticas de preparación, mantemento e reparación das bicicletas), actividades de reforzamento ou ampliación, de resumo, comprobación e de avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Bicicletas, taller e ferramentas, materiais de reposto (cámaras, cables, fundas,....)
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos.

UD. 5.: SEGURIDADE NAS ACTIVIDADES CON BTT.

❖ Capacidades termináis elementais:

Analizar as medidas de control necesarias para garantir un adecuado itinerario en bicicleta. Indicar as posibles continxencias que se poden producir en relación ó medio, á bicicleta e as persoas, así como as solucións previstas.

❖ Obxetivos específicos:

- Coñecer os aspectos necesarios a ter en conta para prever os accidentes.
- Coñecer as sinais de tráfico e as normas de progresión e circulación.
- Coñecer as primeiras actuacións ante os accidentes, aplicar os primeiros auxilios a enfermos e accidentados e coñecer as pautas necesarias para coordinar o traslado ó hospital no caso necesario.
- Identificar e coñecer os riscos que o estado de saúde do guía e dos practicantes pode ter para o desenvolvemento da actividade física que se vai a realizar e a valorar positivamente a necesidade de exames médicos para descartar posibles contraindicacións a ela.

❖ Criterios de avaliación

- Ser capaz de identificar os aspectos a ter en conta para a realización da práctica de forma segura.
- Identificar e poñer en práctica as normas básicas de circulación para ciclistas, seguir as indicacións das sinais de tráfico.
- Ser capaz de identificar os riscos que o estado de saúde e de condición física dos participantes supoñen para o desenvolvemento da actividade é os riscos para a súa saúde.
- Identificar as lesións máis comúns que afectan ás actividades ciclistas e as pautas de actuación ante accidentes.

❖ Contidos

- Normas de circulación en ruta e estrada.
- A organización do grupo.
- Aspecto importantes a ter en conta para a prevención de accidentes: separación entre os participantes, medidas de seguridade antes, durante e despois da ruta.

- Primeiras actuacións ante accidentes ciclistas.
- Pautas para a atención dos accidentados e para a súa evacuación si fose necesaria.
- Evaluación do risco que supón para a saúde dos participantes a actividade cando a condición física e moi baixa ou posúen algún tipo de patoloxía na que poda estar contraindicada polo médico.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe (rutas con posta en práctica dos contidos sinalados), actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Código de circulación.
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

UD. 6.: ORGANIZACIÓN DE SAÍDAS CON BTT.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Analizar os procedementos de organización da conducción dun grupo nos itinerarios en bicicleta.

Planificar, deseñar e propor itinerarios en bicicleta adecuados a un grupo de usuarios dunhas características básicas.

Analizar as medidas de control necesarias para garantir un adecuado itinerario en bicicleta.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer as tarefas necesarias para realizar e poñer en práctica rutas en bicicleta: establecemento do itinerario adaptado ás características dos participantes, planificación do equipamento, material, consulta da metereoloxía....
- Coñecer a documentación necesaria para establecer á ruta: mapas, compás, guías da zona,...
- Coñecer as pautas para a elaboración dos itinerarios: zonas de pausa, itinerarios alternativos por si fose necesario, zonas de avituallamento, puntos de interese turístico,...
- Identificar os perigos tanto obxectivos como subxectivos do itinerario tendo en conta ó grupo a guiar e palialos na organización da mesma.
- Coñecer as tarefas de organización dunha saída na que se teña que pasar a noite fóra.

- Coñecer, identificar as necesidades de paso e conducción de grupos polos espazos naturais e valorar a necesidade de respectar e incluso intentar mellorar ó noso entorno natural.

❖ **Criterios de avaliación**

- Identificar as pautas e tarefas necesarias para planificar as rutas e organizar rutas en bicicleta.
- Organizar rutas de corta, media e larga distancia, de un ou varios días de duración e dirixidas a grupos con diferentes características e necesidades, por diferentes espazos do medio natural protexidos ou non e tendo en conta tódalas pautas para á súa organización que tratamos na clase, citadas no apartado anterior.

❖ **Contidos**

- Elaboración de itinerarios: tendo en conta as características do grupo, os puntos de descanso, os puntos de interese, as rutas alternativas, metereoloxía,...
- Planificación de rutas de curta, media e larga distancia por diferentes espazos do medio natural.
- Planificación de rutas con pernocta.
- Documentación necesaria para a realización da ruta.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Mapas, guías turísticas,...
- Novas tecnoloxías: Google maps, Google Earth, Wikiloc,...
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

UD. 7.: CONDUCCIÓN DE GRUPOS EN BICICLETA

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Analizar os procedementos de organización da conducción dun grupo nos itinerarios en bicicleta.

Determinar, distinguir e utilizar as indicacións técnicas e de conducción nos itinerarios en bicicleta.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer as informacións básicas que debemos proporcionar ó grupo previamente e durante a marcha: de adaptación do material, conducción e manexo da bicicleta,...
- Guiar, organizar e animar o grupo adaptándose ás características dos seus integrantes: comprobación do nivel de destreza dos usuarios sobre a bicicleta, comprobación dos materiais, do equipamento,..
- Guiar o grupo de forma de que o ritmo se adapte ás necesidades do grupo en distancia recorrida, desnivel, descansos,..
- Coñecer as técnicas de colocación e organización do grupo que permite controlar ó grupo e dar as indicacións necesarias.
- Dinamizar o grupo mantendo o interese pola actividade e promover as relacións positivas entre os participantes.
- Coñecer as pautas básicas de dirección do grupo en situacións difíciles ou extremas, para organizar as medidas de supervivencia que aseguren as necesidades de alimentación, hidratación e refuxio.
- Organizar actividades complementarias de carácter lúdico para realizar nas horas de descanso.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de guiar-conducir un grupo en bicicleta con total seguridade, dando as instrucións básicas antes, durante e despois da realización da actividade.
- Ser capaz de guiar o grupo en situacións de estrés, como no caso dun accidente ou dalgún imprevisto, tomando as decisións necesarias en beneficio do mesmo.
- Dinamizar o grupo mantendo o interese na actividade de tódolos participantes, coas indicacións sobre patrimonio (natural, cultural ou artístico), actividades organizadas para os puntos de descanso, etc...
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Información ós participantes antes, durante e ó finalizar a actividade.
- Adaptación do ritmo e do itinerario ós participantes.
- Actividades para a dinamización da ruta: puntos de interese turístico, natural e/ou cultural,

actividades de lecer,....

- Técnicas para dar información ó grupo.
- Técnicas de control do grupo ante situación de emerxencia ou estrés.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Grupo, bicicletas,..
- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

UD. 8: ELABORACIÓN DE ITINERARIOS. PLANIFICACIÓN E POSTA EN PRÁCTICA DE RUTAS.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Esta unidade de síntese e posta en práctica dos itinerarios elaborados polos alumnos/as integra todas as capacidades termináis que se detallan nas unidades didácticas anteriores.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Elaborar itinerarios de diferentes niveis de dificultade técnica ou física, adaptados ás características dos participantes.
- Planificar rutas e poñelas en práctica facendo as labores de guía e solucionando os problemas que poidan xurdir durante á realización das mesmas.

❖ **Criterios de avaliación**

- Diseñar itinerarios con diferentes niveis de dificultade física ou técnica adaptados ás características dos participantes,
- Planificar á ruta tendo en conta as diferentes variables de risco como a metereoloxía, os permisos, etc.
- Ser capaz de guiar adecuadamente é con solvencia á ruta planificada, dando ás informacións básicas antes, durante e despois da ruta así como solucionando imprevistos e dinamizando ó grupo.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Desenvolvemento dos itinerario en grupo facendo de guía: elaboración, organización, instrucións e aplicación das técnicas e dinámicas de grupos.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Grupo, bicicletas,...
- Walkies.
- Presentacións power point, trípticos ou carteis para presentar ás rutas, procesador de texto para organizar e presentar a ruta, wikiloc, google earth para a elaboración do itinerario...

4. MINIMOS ESIXIBLES

Os alumnos, unha vez rematado o Ciclo Formativo, terán que ser capaces de:

- Realizar itinerarios de corta, media e larga distancia en bicicleta, e con distinto desniveis e porcentaxe de pendente (a partir de mapas de diferente escala, así como coa utilización das novas tecnoloxías: wikiloc, google earth,...
- Diseñar itinerarios en bicicleta adaptados a un grupo en concreto marcando todos os elementos que ten que conter.
- Coñecer as bases da organización da conducción dun grupo en bicicleta.
- Deseñar, planificar dous itinerarios diferentes e de distintos niveis de dificultade técnica e física en bicicleta.
- Diferenciar e nomear as pautas, características a ter en conta para a realización dun itinerario, así como as medidas de seguridade.
- Conducir a bicicleta en diferentes situacións, aplicando as técnicas específicas exisibles.
- Coñecer e describir o material persoal e complementario necesario e utilízalo correctamente nas prácticas.
- Describir e coñecer os compoñentes dunha bicicleta.
- Diferenciar diferentes tipos de bicicletas e saber recomendar a correcta en función do usuario e da utilización que lle de.
- Coñecer as adaptacións posibles realizables nunha bicicleta, para adaptalas

ós participantes na ruta.

- Realizar a reparación das averías básicas na bicicleta.
- Coñecer e aplicar os procedementos de mantemento e almacenamento diario da bicicleta.
- Acadar un estado físico para afrontar un itinerario en bicicleta de duración e intensidade media.
- Coñecer e saber valorar os indicadores de perigo no medio, relacionados coas actividades en bicicleta.
- Saber instruír e dar indicacións a un grupo.
- Dinamizar as actividades no medio natural.
- Coñecer as posibles lesións máis común de accidente na bicicleta, realizar correctamente unhas primeiras actuacións, realizar as acción para poñerse en contacto cos equipos de rescate e evacuar ós feridos en caso necesario.
- Manexar a situación do grupo en situacións de emerxencia e estrés; por perigos obxectivos ou subxectivos, mantendo a seguridade en todo momento tanto do grupo como do propio técnico.
- Adoptar unha actitude de toma de decisións de cara a resolver os problemas que xurden nunha actividade como responsables de esta.
- Participar activamente nas actividades propostas tanto teóricas, como prácticas.
- Entregar os traballos solicitados pola profesora, seguindo os criterios solicitados.
- Adoptar unha actitude de mellora, e de superación, de cara os traballos realizados tanto teóricos como prácticos.
- Superar as probas solicitadas ó longo do curso.

5. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O procedemento a seguir para realizar a avaliación das capacidades, basearase nos seguintes criterios:

1. Probas teóricas. Mediante a proposta dunha serie de preguntas de diferentes formatos (test, cortas, tema), que tentará avaliar os contidos impartidos.
2. Probas prácticas. Consistente en poñer en práctica algunhas das habilidades que se lle supoñen nas súas capacidades profesionais.
3. Probas teórico-prácticas: organización e desenvolvemento de saídas en bicicleta, reparación e mantemento dos materiais,...
4. Traballos: relacionados coas unidades didácticas, realizados tanto fora como dentro da aula.

5. Reflexións de artigos relacionados cos contidos tratados que pretendan fomentar o espírito crítico e actualizado da realidade social que rodea o mundo do cicloturismo e do uso da bicicleta para o disfrute respetuoso do medio natural.

Para obter unha avaliación positiva neste módulo é necesario superar todas as probas teóricas, prácticas ou teórico-prácticas correspondentes, así como entregar todos os traballos (de aula e de fóra de ela). A cualificación deste módulo será numérica entre un e dez, sen decimais. A superación do módulo requerirá unha cualificación igual ou superior a cinco.

Os **criterios de cualificación** son os seguintes:

1. Probas teóricas (40%).
2. Probas prácticas e/ou teórico-prácticas e traballos dentro ou fora da aula (40%).
3. Actitudes (20%).

Se nalgunha avaliación non houberse probas prácticas e/ou actividades de elaboración ou planificación de rutas ou traballos, a súa porcentaxe, sumariase á porcentaxe determinada á proba teórica.

- Cando se faga máis de un examen por avaliación (sendo os exámenes de contidos diferentes), a nota establecerase facendo a media, sempre e cando se supere o 5 en cada un deles (se un examen inclúe contidos anteriores será a nota deste a que se terá en conta, sin facer media co anterior).
- Tendo en conta que non se poden poñer decimais, a nota será a correspondente ó número enteiro que acaden (por exemplo 6,4 , no boletín iralle 6).
- A nota final da asignatura establecerase facendo a media entre as notas obtidas nas tres avaliacións (é dicir, o 6,4 en lugar de o 6 que aparece no boletín), que teñen que estar aprobadas. aqueles alumnos que teñan un número decimal de 5 ou máis, redondearáselle a nota ata o número enteiro superior (por exemplo, un alumno que teña de nota de avaliación un 6´5, no boletín iralle un 7); polo contrario, cando o decimal sexa inferior a 5, a nota será o número enteiro inferior (un alumno que teña de nota de avaliación 6´25, por exemplo, levará no boletín un 6).

6. PROCEDEMENTO PARA A RECUPERACIÓN DAS PARTES NON SUPERADAS.

Procederáse a realizar un exame de recuperación por cada unha das avaliacións suspensas, nas últimas semanas de curso, puidendo facelo na seguinte avaliación se o transcurso da programación e as actividades previstas o permiten. A media que se debe obter para recuperar a avaliación será de 5 pts, tendo que ter todos os traballos entregados cos

criterios solicitados e o resto de apartados superados positivamente, para aprobar a avaliación.

7. PROCEDEMENTO PARA DEFINIR A PROBA DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA PARA O ALUMNADO CON PERDA DE DEREITO A AVALIACIÓN CONTINUA:

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, polo que terá un carácter continuo, sendo obrigatoria a asistencia do alumnado ás clases. O número de faltas inxustificadas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 13 horas (aproximadamente 16 sesións de 50 minutos).

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha avaliación extraordinaria previa a avaliación final de módulos. onde se lle avaliará de todos os contidos que marca o currículo (incluídos aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas) e atendendo ós seguintes criterios de cualificación:

- Probas teóricas e/ou traballos (50%).
- 4. Probas prácticas e/ou teórico-prácticas (50%).

O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 ptos para superar a proba, tendo que ter superados os dous apartados, así como ter entregados os traballos solicitados.

8. PROCEDEMENTO SOBRE O SEGUIMENTO DA PROGRAMACIÓN E A AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE

A profesora do módulo fará o seguimento da programación, informando o resto de profesores do departamento do ciclo, a marcha das actividades programadas nas reunións de departamento; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

A práctica docente avaliarase cos alumnos utilizando varios procedementos: a observación directa do transcurso do proceso de ensinanza-aprendizaxe, entrevista libre con alumnos durante as clases prácticas e/ou teóricas, a traves de listas de control a cubrir pola profesora, e a traves de listas de control e test que se lles pasará ós alumnos.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescrito, sen alteración

significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribúan a que acade na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: “En calquer caso, estas medidas non poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais”

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes. Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación méncionanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en: que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenrolo da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para

acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estos alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre sí desde o punto de vista formal, pero sí no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento. Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento, de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxe previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio...Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices,

guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquira os contidos, como:

-Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado...Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.

-Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.

-Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.

-Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.

- Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...

-Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.

-Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.

- Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.

-Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.

- Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na "lóxica" dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que

requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran.

Explicar ao alumnado cal a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprilo, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información – gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplan diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o esforzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a disponibilidad do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de “lagunas” nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por

modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar “sobre a marcha” as axudas necesarias para que cada alumnos /a progrese. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.
- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagóxicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

10. ASPECTOS TRANSVERSAIS

No desenrolo das unidades didácticas deste módulo, intentarase traballar algúns dos temas relacionados cas capacidades terminais do ciclo:

A educación para a **SAÚDE**.

A **COEDUCACIÓN**.

A educación para a **PAZ**.

A educación **AMBIENTAL**.

O xogo **LIMPO**

A educación para o **CONSUMO**

A educación **VIAL**

A valoración do noso **PATRIMONIO CULTURAL**.

PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES:

Este punto e no que queremos deixar claro a responsabilidade de titular neste ciclo. Distinguimos este perfil **técnico especialista en actividades físico deportivas no medio**

natural como un perfil cunha gran carga de responsabilidade, xa que será o responsable da vida, nalgúns momentos e actividades, do grupo de persoas que leve ó seu cargo. Polo que unha disciplina coherente, tanto na forma de traballar, responsabilidade, superación, expresión oral, expresión escrita, aptitudes, indumentaria, habilidade, relacións públicas, marketing, etc...Polo que recalcamos como moi importante cumprir uns mínimos valores para poder pasar este módulo.

11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Poderán realizar as saídas pedagóxicas ofertadas polo departamento aqueles alumnos/as que:

- demostren os coñecementos mínimos aprendidos para o seu correcto aproveitamento
- unha condición física axeitada para esa actividade
- así como estar en condicións saudables tanto física como mentalmente, sen

restricións da práctica deportiva

sempre que se poda garantir a seguridade do propio alumno e do grupo.

Estes coñecementos e o nivel de condición física serán avaliados polo profesorado que realice dita actividade, podendose tratar do resultado da realización de probas (traballos, probas escritas, físicas, rutas...) ou do seu comportamento e actitude (faltas de asistencia, faltas disciplinarias, participación na preparación da actividade...).

Adxuntase ó final das programacións dos módulos, as saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso.

12. METODOLOXIA.

Do mesmo xeito que a natureza deste ciclo formativo é de carácter inminentemente práctico, a metodoloxía utilizada neste módulo sigue esa liña. Os contidos do mesmo impartiranse e presentaranse vinculados a realizacións prácticas de diferentes actividades (saídas en rutas de diferente lonxitude, nivel de dificultade técnica e desnivel,... a zonas representativas da zona como Caveiro, Agueira, Campamento de Virxe de Loreto, Monte Dordo...), que servirán de vehículo para ir introducindo todo o conxunto de coñecementos que os alumnos terán que manexar para formar as súas capacidades. Por iso, o traballo de campo constitúe a base do traballo deste módulo. Ademáis, inclúense sesións de aula (teoría, vídeos, prácticas no aula e no centro, conferencias ou colaboracións...) que sustentarán e permitirán o desenrolo e posta en práctica das habilidades requiridas para

este perfil profesional.

13.- ALUMNADO QUE SE MATRICULA EN SEGUNDO CURSO CON ESTE MÓDULO PENDENTE:

O alumnado poderá formalizar matrícula en segundo curso cando se cumpra algún dos requisitos de promoción seguintes:

- Ter superados todos os módulos do primeiro curso.
- Ter algúns módulos non superados, cando a suma da duración dos módulos pendentes non supere as 300 horas.

Aqueles alumnos/as que promocionen a 2º curso con algún módulo pendente terán que ser avaliados deste módulo no mes de decembro. O/a alumno/a deberá ser informado/a das actividades programadas para a súa recuperación, así como dos períodos da súa recuperación, temporalización etc. A profesora da materia deseñará un plan de traballo para a recuperación do que deberá ser correctamente informado.

Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos que para os exames extraordinarios, sendo obligatorio a entrega de todos os traballos solicitados pola profesora. O alumno/a deberá obter unha cualificación de 5 ptos para superar a proba.

14. TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC.

O fomento das TIC é algo fundamental na sociedade actual, e nas actividades no medio natural en concreto. As/os alumnos faran as presentacións dos seus traballos a ordenador, buscando sempre unha presentación axeitada. Así mesmo, traballaran co GPS, e con ferramentas relacionados ca marcaxe de rutas: Google Earth, Runtastic, Endomondo...Na aula, contase con ordenadores con conexión a internet.

15.- RECURSOS.

1. Libros de texto e bibliografía complementarios a utilizar polo profesor:

1.-García Avila, J. y Delgado M.A.: Bicicleta de Montaña. Manual práctico.- Libros Penthalon.- Colección El buho Viajero.-

2.-Beñat Azurmendi y Franco Navarro: Guía ilustrada de la bicicleta.- BTT Magazine.- Colección Todo Terreno.-

3.-Vicent, P.: Guía practica de la Mountain Bike.- Editorial RBA.-

4.-Hernández Sánchez, J.L.: Ciclismo básico.- Editorial Alambra.- Colección Deporte para todos.-

5.-Bueno, P.: 150 trucos y muchos más consejos.- Colección Manualidad de Mountain Bike.- Editorial Dorceta S.A.-

6.-Castaño, X.M.: Rutas de Bicicleta de montaña.- Editorial Xerais.-

7.- VVAA: Guía maestra de la mountain bike. - Editorial TUTOR. -

- Artigos de prensa e información obtida en Internet.

MÓDULO PROFESIONAL 3: CONDUCCIÓN DE GRUPOS DA CABALO E COIDADOS EQUINOS BÁSICOS.

1. IDENTIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Familia profesional: Actividades físicas e deportivas

Denominación: Conducción de Actividades Físico-deportivas no medio natural.

Nivel: Formación profesional de grao medio.

Duración do ciclo: 1400 horas.

Modulo: Conducción de grupos da cabalo e coidados equinos básicos.

Asociado á unidade de competencia 1: Conducir clientes dacabalo por itinerarios no medio natural.Duración: 215 horas

Profesor: David Gaciño

2. CONCRECIÓN DO CURRÍCULO EN RELACIÓN COA SÚA ADECUACIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS DO ÁMBITO PRODUCTIVO

Obxectivos Xerais do ciclo relacionados con este módulo:

A través deste módulo, preténdese, sobre todo incidir sobre os seguintes obxectivos xerais:

- Implementar actividades de conducción de grupos, establecendo a información necesaria sobre a ruta e o itinerario, os medios de transporte, o aloxamento ou zona para pasa-la noite, as visitas e as actividades complementarias, e axustando o servicio prestado, en función das posibles continxencias e imprevistos que se presenten, co fin de preparar tódalas actuacións que dean resposta as necesidades dos clientes.
- Analizar e executa-las operacións necesarias para a conducción de clientes dacabalo por diferentes tipos de terreos, garantindo a seguridade propia, dos clientes e dos cabalos, así como o coidado e mantenza destes últimos, e

motivando os participantes cara á práctica de actividades fisicodeportivas, o coidado dos animais e a conservación do ambiente.

- Verifica-la calidade da actividade realizada, mediante a confrontación dos resultados obtidos e os resultados previstos, valorando as causas ou motivos das posibles desviacións respecto do servizo programado e introducindo as correccións oportunas co fin de que se consigan os obxectivos marcados.
- Aplicar en todo momento as normas de seguridade e hixiene, identificar e previr os riscos de accidentes e dominar as técnicas de evacuación, rescate acuático e administración de primeiros auxilios.

Capacidades terminais elementais:

- Analiza-los procedementos de organización seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres.
- Planificar, deseñar e propor rutas ecuestres adecuadas as características dos usuarios.
- Determina-las medidas de control e seguridade necesarias para garantir un adecuado itinerario, previndo as posibles contingencias que se poidan producir.
- Analiza-las necesidades e coidados básicos do cabalo nas cortes e en ruta, definindo claramente a raza e características básicas do seu comportamento, deducindo posibles perigos en relación as súas reaccións.
- Efectua-lo mantemento e coidados básicos dos cabalos na corte e en ruta, segundo as súas necesidades.
- Explica-las características do cabalo e do equipo que mellor se adapte os distintos tipos de itinerarios e clientes.
- Prepara-lo cabalo para unha ruta ecuestre, identificando o material necesario (talabartería, ferraxe, alforxas,...), a súa distribución e as medidas destinadas a súa posible reparación de urxencias.
- Controla-lo cabalo mantendo o equilibrio nos diferentes aires (ó paso, ó trote, ó galope) por distintos terreos e con obstáculos baixos.
- Realiza-la monta e desmonta do cabalo desde o chan, adopta-la posición adecuada sobre o cabalo en función do ritmo e características do terreo e axudar a outros xinetes a facelo.

- Analiza-los procedimientos de organización, seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres.
- Conducir grupos de persoas a cabalos en diferentes aires, controlando desde o propio caballo os comportamentos anormais dos outros.

Contidos

Procedementais

· O caballo, material e equipo:

- Análise das características que debe reunir un caballo de marcha.
- Identificación dos sinais indicativos de malestar ou enfermidade do caballo.
- Equipamento do caballo tendo en conta as características, tallas e axustes precisos.
- Identificación e reparación de ferraxes. Taller de ferraxe con ferrador profesional.

· Conducción de grupos a caballo:

- Distribución e organización do grupo.
- Control do grupo e selección de itinerarios adecuados tendo en conta o terreo, o caballo e os usuarios.
- Análise das distintas actuacións do técnico antes, durante e despois da actividade.
- Adaptación das distintas técnicas de conducción as necesidades especiais das persoas con discapacidades.
- Identificación dos riscos típicos nas marchas ecuestres e aplicación das medidas preventivas destinadas a evitalos.
- Análise das normas de seguridade para ter en conta.

· Coidados e mantemento:

- Rutinas das cortes.
- Execución das tarefas destinadas a abeberar e alimenta-los cabalos.
- Adecuación de espazos e leitos para pasa-la noite nas cortes e en ruta.
- Preparación de talabartería e reparacións básicas.
- Mantemento preventivo e almacenaxe de materiais e equipamentos.

· Técnicas de equitación:

- Guia de cabestro.
- Monta e desmonta desde o chan, por ámbolos lados, con e sen axuda.
- Monta os tres airesda monta en terreos de diferente desnivel e dificultade.
- Dominio do salto de obstáculos sinxelos.
- Establecemento da carga do cabalo.
- Conducción dun grupo de cabalos.
- Adaptación nas técnicas, nos materiais e na elección da cabalería para facilita-la participación de persoas con discapacidades.

Conceptuais:

· O cabalo, material e equipo:

- Tipos de cabalo: características específica dos cabalos de raza galega (*Faca galizana*).
- Anatomía, fisioloxía, saude e psicoloxía equina.
- Material e equipo do cabalo.
- Equipo básico do xinete.

· Conducción de grupos a cabalo:

- Instrucións o grupo.
- Criterios para a asignación de cabalos.
- Aspectos para ter en conta na distribución e organización do grupo.
- Medidas para ter en conta no control do grupo.

Coidados e mantemento:

- Rutinas das cortes.
- Hidratación e alimentación das cabalerías.
- Necesidades nutricionais da cabalería en función do seu estado fisiolóxico e actividade física.
- Tabalartería e ferraxes.

· Técnicas de equitación:

- Tipos e características das diferentes técnicas de equitación.

Actitudinais:

- Recoñecemento e divulgación das características definatorias dos cabalos de raza autóctona galega: *Faca galizana*.
- Rigor na supervisión e mantemento dos equipos e materiais que se empregan nas distintas actividades.
- Amosar respecto polo cabalo e o medio natural no que se desenvolve a actividade.
- Interesarse e colaborar nos coidados tanto das cabalerías como das cortes.
- Sensibilidade e colaboración nas tarefas destinadas a adecuar e facilita-la realización de actividades a persoas con discapacidades.
- Actitude responsable e respectuosa coas persoas que participan nos distintos itinerarios.
- Supeditar aspectos lúdicos e/ou competitivos que poidan levar consigo riscos á seguridade do grupo.

3. RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS QUE A INTEGRAN E CONTRIBUEN O DESENVOLVEMENTO DO MÓDULO (SECUENCIACIÓN E TEMPO ASIGNADO DE CADA U.D.)

Para dotar de coherencia os contidos antes presentados, será necesarios ordealos cun criterio determinado. Realízase unha temporalización coa que se pretende garantir que a proposta que se vai a realizar se poda cumprir.

A temporalización que aquí se presenta realizouse en función da duración do curso académico e das súas fases, que non son outras que as tres avaliacións que se fan durante o mesmo. Non obstante, algúns dos contidos, sobre todo os relacionados co bloque de **Técnicas de Equitación** e de **Coidados e Mantemento** presentaranse de forma lonxitudinal, de forma que se estarán tratando ó longo de todo o curso académico. Así, temos:

1ª AVALIACIÓN.

U.D. 1: **“O Cabalo de Marcha”**.

- Tema 1: O cabalo de marcha.
- Tema 2: Razas de cabalos.
- Tema 3: Anatomía, fisioloxía, saúde e psicoloxía equina.

U.D. 2: **“Material e Equipo”**.

- Tema 1: Material e equipo do cabalo.
- Tema 2: Material e equipo do xinete.
- Tema 3: Mantemento e almacenaxe.

U.D. 3: **“Principios de Equitación”**

- Tema 1: Historia da equitación.
- Tema 2: Técnicas de equitación: tipos e características.

U.D. 4: **“As instalacións. A alimentación”**

- Tema 1: Adecuación de espazos e leitos para pasa-la noite nas cortes e en ruta.
- Tema 2: Alimentación.
- Tema 3: Diseño das instalacións.

U.D. 5: **“Seguridade no grupo”**

- Tema 1: Identificación dos riscos típicos nas marchas ecuestres e aplicación das medidas preventivas destinadas a evitalas.
- Tema 2: Análise das normas de seguridade para ter en conta.

TOTAL HORAS: 85

2ª AVALIACIÓN.

U.D. 6: **“Conducción de grupos a cabalo”**

- Tema 1: Conocemento do medio no que se desenvolve a actividade.
- Tema 2: Conducción de grupos a cabalo.

- Tema 3: Análise das distintas actuacións do técnico antes, durante e despois da actividade.
- Tema 4: Distribución e organización do grupo.
- Tema 5: Control do grupo e selección de itinerarios adecuados tendo en conta o terreo, os cabalos e os usuarios.

U.D. 7: ***“Primeiros auxilios”***

- Tema 1: O botiquín.
- Tema 2: O cabalo enfermo.
- Tema 3: Estrés.

U.D. 8: ***“ O ferraxe”***

- Tema 1: O ferraxe.

TOTAL HORAS: 70

3ª AVALIACIÓN.

U.D. 9: ***“ Os aires de monta”***

- Tema 1: Aires da monta: paso, trote e galope.
- Tema 2: Aires da monta en terreos de diferente desnivel e dificultade.

U.D. 10: ***“ O salto”***

- Tema 1: Barras de tranqueo.
- Tema 2: Dominio do salto de obstáculos sinxelos.

U.D. 11: ***“ Persoas con discapacidades”***

- Tema 1: Hipoterapia.
- Tema 2: Adaptación as necesidades especiais das persoas con discapacidades.

TOTAL HORAS: 60

TOTAL: 215 HORAS (=258 sesiónes)

DESENROLO DAS UNIDADES DIDÁCTICAS

U.D. 1: “*O Cabalo de Marcha*”.

- Tema 1: O cabalo de marcha.
- Tema 2: Razas de cabalos.
- Tema 3: Anatomía, fisioloxía, saude e psicoloxía equina.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Analiza-las necesidades e coidados básicos do cabalo nas cortes e en ruta, definindo claramente a raza e características básicas do seu comportamento, deducindo posibles perigos en relación ás súas reaccións.

_ Explica-las características do cabalo e do equipo que mellor se adaptan ós distintos tipos de itinerarios e clientes

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer as características físicas e psíquicas dun cabalo de marcha.
- Identificar cal é o cabalo ideal para as diferentes disciplinas deportivas.
- Recoñecer e identificar as diferentes razas de cabalos.
- Coñecer cada unha das partes do cabalo.
- Saber valorar o estado de saude do cabalo.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Ser capaz de recoñecer as diferentes características físicas e psíquicas para correcta elección do cabalo apropiado para o turismo equestre.
- Coñecer as diferencias entre as distintas razas de cabalos.
- Identificar as partes do cabalo.
- Ser capaz de valorar e comprobar o estado de saude dun cabalo.

❖ **Contidos**

- Disciplinas deportivas equestres.
- Anatomía e fisioloxía das diferentes razas de cabalos.
- Características físicas e psíquicas do cabalo apropiado para o turismo equestre.
- Valoración axeitada do estado de saude do cabalo.
- Parámetros básicos para a determinación do estado de saude do cabalo (pulso, temperatura, mucosas...)
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos...

U.D. 2: ***“Material e Equipo”***.

- Tema 1: Material e equipo do cabalo.
- Tema 2: Material e equipo do xinete.
- Tema 3: Mantemento e almacenaxe.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Explica-las características do cabalo e do equipo que mellor se adapte ós distintos tipos de itinerarios e clientes

_ Prepara-lo cabalo para unha ruta ecuestre, identificando o material necesario (talabartería, ferraxe, alforxas...), a súa distribución e as medidas destinadas á súa posible reparación de urxencias.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer a equipación necesaria para o cabalo nas diferentes disciplinas deportivas ecuestres.
- Coñecer a equipación necesaria para o xinete nas diferentes disciplinas deportivas ecuestres.
- Ensillar correctamente ós cabalos cos diferentes equipos.
- Valorar a importancia da limpeza e un bo mantemento do material (tanto do xinete, coma do cabalo) para acadar un bo resultado na execución das nosas actividades.
- Realizar traballos de limpeza e engrasado do material empregado.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Realizar as prácticas ecuestres debidamente equipados.
- Ensillar correctamente cos diferentes tipos de equipos.
- Diferenciar e nomear os tipos de equipos, según a súa disciplina e o seu uso.
- Ser conscientes da importancia do bo mantemento e almacenaxe do material para a

seguridade dos nosos clientes.

- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.
- Levar correctamente a montura.

❖ **Contidos**

- Distintos tipos de monturas.
- Cabezadas.
- Embocaduras.
- Sudadoiros.
- Salvacruces.
- Pechopetral.
- Mantas.
- Protectores.
- Casco.
- Pantalóns.
- Botas (polainas).
- Productos de limpeza axeitados.
- Guadarnes.
- Importancia da seguridade en relación co material.
- Almacenaxe.
- Limpeza.
- Engrasado do coiro.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web, e todo o material necesario do xinete e do cabalo,...

U.D. 3: ***“Principios básicos de Equitación”***

- Tema 1: Historia da equitación.
- Tema 2: Técnicas de equitación das diferentes disciplinas deportivas.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Coñecer a historia da equitación dende os seus inicios ata a actualidade.
- Diferenciar e coñecer as diferentes técnicas utilizadas para as diferentes disciplinas deportivas (salto, horseball, raid...)
- Empregar os equipos mais apropiados en función da disciplina a realizar.
- Coñecer e respetar os reglamentos das diferentes disciplinas.
- Coñecer as ventaxas de federarse.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Equipar o cabalo axeitadamente dependendo da disciplina que se realice.
- Coñecer os reglamentos das diferentes disciplinas deportivas.
- Coñecer o funcionamento da federación hípica española.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Disciplinas olímpicas ecuestres.
- Disciplinas non-olimpicas ecuestres.
- Reglamentos.
- Equipos das disciplinas.
- Federación nacional e rexional.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 4: “As instalacións. A alimentación”

- Tema 1: Adecuación de espacios e leitos para pasa-la noite nas cortes e en ruta.
- Tema 2: Alimentación.
- Tema 3: Diseño das instalacións.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Analiza-las necesidades e cuidados básicos do cabalo nas cortes e en ruta, definindo claramente a raza e características básicas do seu comportamento, deducindo posibles perigos en relación ás súas reaccións.

_ Efectua-lo mantemento e cuidados básicos dos cabalos en corte e en ruta segundo as súas necesidades.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Identificar o lugar mais apropiado para parar durante a ruta.
- Preparar o leito axeitadamente para a estancia do cabalo no box.
- Empregar o material apropiado para o leito (viruta, palla, herba, turba...).
- Coñecer o alimento apropiado para o cabalo en función da súa actividade física.
- Coñecer as necesidades mínimas (materiais, dimensións) na construción dun centro hípico.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Limpar debidamente un box.
- Escoller o lugar mais seguro para facer unha parada durante unha actividade.
- Respetar o entorno xeral, tanto instalación como o medio natural.
- Determinar e repartir as racciones de comida dos animais en relación a súa actividade física e carácter.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.
- Ser capaz de identificar as características apropiadas dunha boa instalación hípica.

❖ **Contidos**

- Alpacas de viruta.
- Guadarnes.
- Cobertizos.
- Padoks.
- Pastores eléctricos.
- Duchas.
- Almacén.
- Pista.
- Picadero.

- Iluminación.
- Puntos de agua.
- Entorno.
-
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web,...

U.D. 5: **“Seguridade no grupo”**

- Tema 1: Identificación dos riscos típicos nas marchas ecuestres.
- Tema 2: Análise das normas de seguridade.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Analiza-los procedementos de organización seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres, .
- _ Planificar, deseñar e propor rutas ecuestres adecuadas ás características dos usuarios.
- _ Determina-las medidas de control e seguridade necesarias para garantir un adecuado itinerario, previndo as posibles continxencias que se poidan producir.
- _ Analiza-las necesidades e coidados básicos do cabalo nas cortes e en ruta, definindo claramente a raza e características básicas do seu comportamento, deducindo posibles perigos en relación ás súas reaccións.
- _ Explica-las características do cabalo e do equipo que mellor se adapte ós distintos tipos de itinerarios e clientes
- _ Prepara-lo cabalo para unha ruta ecuestre, identificando o material necesario (talabartería, ferraxe, alforxas...), a súa distribución e as medidas destinadas á súa posible reparación de urxencias.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Manter o sitio e o arie, deixando distancia de seguridade con outros xinetes.
- Realizar actividades ecuestres con seguridade.

- Identificar os riscos asociados á práctica ecuestre.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Ser capaz de manter o sitio e o aire, deixando distancia de seguridade con outros xinetes.
- Utilizar o equipo de seguridade axeitado para o xinete.
- Recoñecer se o equipo do cabalo está en perfecto estado de seguridade.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Equipo de seguridade para o xinete.
- Medidas de seguridade no grupo.
- Señalización para circular por carretera.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenvolvemento e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumo, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 6: ***“Conducción de grupos a caballo”***

- Tema 1: Coñecemento do medio no que se desenvolve a actividade.
- Tema 2: Análise das distintas actuacións do técnico antes, durante e despois da actividade.
- Tema 3: Distribución e organización do grupo.
- Tema 4: Control do grupo e selección de itinerarios adecuados tendo en conta o terreo e os usuarios.

❖ **Capacidades terminais elementais:**

_ Analiza-los procedementos de organización seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres, .

_ Planificar, deseñar e propor rutas ecuestres adecuadas ás características dos usuarios.

- _ Determina-las medidas de control e seguridade necesarias para garantir un adecuado itinerario, previndo as posibles continxencias que se poidan producir.
- _ Explica-las características do cabalo e do equipo que mellor se adapte ós distintos tipos de itinerarios e clientes
- _ Prepara-lo cabalo para unha ruta ecuestre, identificando o material necesario (talabartería, ferraxe, alforxas...), a súa distribución e as medidas destinadas á súa posible reparación de urxencias.
- _ Conducir grupos de persoas a cabalo ós diferentes aires, controlando desde o propio cabalo os comportamentos anormais dos outros.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Identificar nun mapa a zona na que se desenrola a actividade.
- Preparar previamente ós cabalos para a actividade a realizar.
- Distribuir os xinetes en función do seu nivel ecuestre, no cabalo mais apropiado.
- Seleccionar o itinerario axeitado en función do nivel do grupo.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Saber ler un mapa, identificar a ruta e levala a cabo.
- Describir as indicacións que debe recibir o grupo antes e durante a marcha.
- Preparar o material que permita realizar a marcha con seguridade e eficiencia.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Distribución e organización do grupo.
- Control do grupo e selección de itinerarios adecuados tendo en conta o terreo, o cabalo e os usuarios.
- Análise das distintas actuacións do técnico antes, durante e despois da actividade.
- Identificación dos riscos típicos nas marchas ecuestres e aplicación das medidas preventivas destinadas a evitalos.
- Ferraxe.
- Rigor na supervisión e mantemento dos equipos e materiais que se empregan nas distintas actividades.
- Amosar respecto polo cabalo e o medio natural no que se desenvolve a actividade.
- Interesarse e colaborar nos coidados tanto das cabalerías como das cortes.
- Actitude responsable e respectuosa coas persoas que participan nos distintos itinerarios.

- Supeditar aspectos lúdicos e/ou competitivos que poidan levar consigo riscos á seguridade do grupo.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 7: **“Primeiros auxilios”**

- Tema 1: O botiquín.
- Tema 2: O cabalo enfermo.
- Tema 3: Estrés.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

_ Analiza-los procedementos de organización seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres, .

_ Determina-las medidas de control e seguridade necesarias para garantir un adecuado itinerario, previndo as posibles continxencias que se poidan producir.

_ Analiza-los procedementos de organización seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres, .

❖ **Obxetivos específicos:**

- Identificar os materiais necesarios que integren un botiquín para cabalos.
- Identificar o estado de saúde do cabalo.
- Coñecer as condicións axeitadas para unha boa calidade de vida física e mental do cabalo.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Utilizar correctamente os instrumentos necesarios para realizar unha cura ó cabalo.
- Comprobar os diferentes parámetros vitais (pulso, respiración, movemento intestinal e temperatura).
- Enumerar e describir as necesidades básicas para o benestar animal.

❖ **Contidos**

- Vendas.
- Antiinflamatorios, antibióticos...
- Suero.
- Termometro.
- Fonendoscopio.
- Pulsometro.
- Material de limpeza de feridas.
- Vendas de descanso.
- Protectores.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnostico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación, e charla por parte dun veterinario.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, charla veterinaria, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 8: “ **A ferraxe**”

- Tema 1: A ferraxe.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Analiza-los procedementos de organización seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres, .
- _ Prepara-lo caballo para unha ruta ecuestre, identificando o material necesario (talabartería, ferraxe, alforxas...), a súa distribución e as medidas destinadas á súa posible reparación de urxencias.

❖ **Obxetivos específicos:**

- Recoñecer o estado das ferraduras do caballo.
- Coñecer os diferentes tipos de ferraxe.
- Coñecer o material necesario para ferrar un caballo.
- Coñecer á técnica para colocar unha ferradura de emerxencia.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Saber valorar si é necesario chamar o ferrador.

❖ **Contidos**

- Sistemas de ferraxe
- Barefoot
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación, charla dun ferrador.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Material de ferraxe, ferraduras, martillo, tenaza, lima, clavos, zapatos...presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 9: “ **Os aires de monta**”

- Tema 1: Aires da monta: paso, trote e galope.
- Tema 2: Aires da monta en terreos de diferente desnivel e dificultade.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Prepara-lo cabalo para unha ruta ecuestre, identificando o material necesario (talabartería, ferraxe, alforxas...), a súa distribución e as medidas destinadas á súa posible reparación de urxencias.
- _ Controla-lo cabalo mantendo equilibrio ós diferentes aires (ó paso, ó trote e o galope...) por distintos terreos e con obstáculos baixos.
- _ Realiza-la monta e desmonta do cabalo dende o chan, adopta-la posición adecuada sobre o cabalo en función do ritmo e características do terreo e axudar a outros xinetes a facelo.
- _ Analiza-los procedementos de organización, seleccionando a documentación e información necesarias para a conducción de grupos en rutas ecuestres.
- _ Conducir grupos de persoas a cabalo ós diferentes aires, controlando desde o propio cabalo os comportamentos anormais dos outros.

❖ **_ Obxetivos específicos:**

- Identificar visualmente os diferentes aires do cabalo.
- Saber cantos tempos ten cada aire.
- Saber identificar a diagonal do trote.
- Identificar a que man galopa o cabalo.
- Montar correctamente nos diferentes aires.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Montar correctamente nos tres aires.
- Cambiar de diagonal a trote.
- Cambiar a man do galope.
- Dar corda correctamente ó cabalo nos diferentes aires.

❖ **Contidos**

- Cinchuelo.
- Chambón.
- Rendas largas.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 10: “ **O salto**”

- Tema 1: Barras de tranqueo.
- Tema 2: Dominio do salto de obstáculos sinxelos.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

- _ Realiza-la monta e desmonta do cabalo dende o chan, adopta-la posición adecuada sobre o cabalo en función do ritmo e características do terreo e axudar a outros xinetes a facelo.
- _ Controla-lo cabalo mantendo equilibrio ós diferentes aires (ó paso, ó trote e o galope...) por distintos terreos e con obstáculos baixos.

_ Obxetivos específicos:

- Coñecer a técnica para realizar un salto.
- Coñecer o regulamento da disciplina deportiva do salto de obstáculos.
- Experimentar a realización de pequenos saltos.

❖ Criterios de avaliación:

- Realizar un salto sinxelo (máximo 50 cms.) durante unha ruta.

❖ Contidos

- Tipos de obstaculos.
- Cabalos de salto.
- Silla de salto.
- Regulamento da disciplina de salto.
- ...

❖ Actividades

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación, visita o centro hípico Casas Novas para asistir ó CSI CASAS NOVAS (Arteixo, A Coruña).

❖ Materiais e recursos necesarios

- Presentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

U.D. 11: “*Persoas con discapacidades*”

- Tema 1: Hipoterapia.
- Tema 2: Adaptacións as necesidades especiais das persoas con discapacidades.

❖ Capacidades termináis elementais:

_ Planificar, deseñar e propor rutas ecuestres adecuadas ás características dos usuarios.

_ Determina-las medidas de control e seguridade necesarias para garantir un adecuado itinerario, previndo as posibles continxencias que se poidan producir.

_ Explica-las características do cabalo e do equipo que mellor se adapte ós distintos tipos de itinerarios e clientes

_ Conducir grupos de persoas a cabalo ós diferentes aires, controlando desde o propio cabalo os comportamentos anormais dos outros.

❖ **_ Obxetivos específicos:**

- Coñecer a disciplina deportiva paralímpica: doma adaptada.
- Coñecer os distintas categorías no regulamento da doma adaptada.
- Coñecer as bases da hipoterapia.
- Realizar actividades simuladas para persoas con discapacidade.
- Coñecer as distintas adaptacións a hora de realizar actividades ecuestres con persoas con discapacidade.

❖ **Criterios de avaliación:**

- Nomear e describir as distintas categorías na doma adaptada.

❖ **Contidos**

- Regulamento de doma adaptada.
- Hipoterapia.
- Monturas adaptadas.
- Tipo de cabalo.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Antifaces, cascabales, papeis de cores, p
- resentacións power point, apuntes entregados polo profesor, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, páxinas web...

4. MINIMOS ESIXIBLES

Os alumnos, unha vez rematado o Ciclo Formativo, terán que ser capaces de:

- Recoñecer as distintas partes do cabalo nunha visión exterior. Anatomía básica.
- Coñecer os nomes e as distintas partes que forman a cabezada.
- Coñecer os nomes e utilización dos instrumentos e ferramentas para a limpeza do cabalo e as cuabras.
- Coñecer as características dos apoios nos tres aires.
- Coñecer as normas de circulación co cabalo na pista, e as figuras de picadero.

- Coñecer o sistema sensorial, comportamento e formas de comunicación do cabalo.
- Coñecer os indicadores de saúde do cabalo.
- Coñecer as enfermidades máis características do casco do cabalo e coidado do casco.
- Coñecer os principios básicos da nutrición do cabalo, os alimentos máis importantes e a dieta equilibrada en función do traballo físico do cabalo.
- Saber realizar un proxecto viable de actividade ecuestre para un grupo.
- Saber montar a cabalo os tres aires, mantendo unha posición correcta de mans, espalda e pes.
- Circular en pista respetando as normas de circulacións.
- Executar correctamente as figuras de picadero.
- Mostrar un dominio mínimo do cabalo, mostrando a súa capacidade de detelo, e modificar a dirección do cabalo atendendo as indicacións do profesor.
- Mostrar a capacidade de conducir un grupo, respetando as medidas básicas de seguridade.
- Realizar o manexo do cabalo nas cuadras, poñendo en práctica as medidas de seguridade.
- Realizar correctamente o aseo do cabalo.
- Realizar correctamente a limpeza da cama, dentro do box.
- Colocar co axuste correcto, a cabezada e a montura do cabalo.
- Realizar correctamente a limpeza do equipo básico.
- Colocar correctamente os protectores.
- Tomar correctamente as constantes vitais do cabalo, así como saber detectar os indicadores de saúde do cabalo.
- Realizar correctamente os primeiros auxilios do cabalo, en caso de traumatismos, feridas ou cortes.
- Adoptar unha actitude de toma de decisións de cara a resolver os problemas que xurden nunha actividade como responsables de esta.
- Participar activamente nas actividades propostas tanto teóricas, como prácticas.
- Entregar os traballos solicitados polo profesor, seguindo os criterios solicitados pola profesor.
- Adoptar unha actitude de mellora, e de superación, de cara os traballos realizados tanto teóricos como prácticos.
- Superar as probas solicitadas ó longo do curso.
- Manexar ó cabalo e o grupo en situacións de estrés emocional, por perigos

obxetivos ou subxetivos, mantendo a seguridade en todo momento tanto do propio técnico, coma do grupo.

5. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O procedemento a seguir para realizar a avaliación das capacidades, basearase nos seguintes criterios:

- Probas teóricas. Mediante a proposta dunha serie de preguntas de diferentes formatos (test, cortas, tema), que tentará avaliar os contidos impartidos.
- Probas prácticas. Consistente en poñer en práctica algunhas das habilidades que se lle supoñen nas súas capacidades profesionais.
- Traballos: relacionados coas unidades didácticas, realizados tanto fora como dentro da aula.
- Actitude.

Para obter unha avaliación positiva neste módulo é necesario superar (mais dun 5) todas as probas teóricas, prácticas ou teórico-prácticas correspondentes, así como entregar todos os traballos (de aula e de fóra de ela). A cualificación deste módulo será numérica entre un e dez, sen decimais. A superación do módulo requirirá unha cualificación igual ou superior a cinco.

Os **criterios de cualificación** son os seguintes:

- Probas teóricas e/ou traballos realizados fóra da aula (30%).
- Probas prácticas (30%).
- Traballos (10%).
- Actitudes (30%)

Se nalgunha avaliación non houberse probas prácticas a súa porcentaxe, sumariase á porcentaxe determinada á proba teórica.

6. PROCEDEMENTO PARA A RECUPERACIÓN DAS PARTES NON SUPERADAS.

Procederase a realizara un exame de recuperación por cada unha das avaliacións suspensas, nas última semanas de curso, puidendo facelo na seguinte avaliación se o transcurso da programación e as actividades previstas o permiten. A media que se debe obter

para recuperar a avaliación será de 5 pts, tendo que ter todos os traballos entregados cos criterios solicitados e o resto de apartados superados positivamente, para aprobar a avaliación.

7. PROCEDEMENTO PARA DEFINIR A PROBA DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA PARA O ALUMNADO CON PERDA DE DEREITO A AVALIACIÓN CONTINUA:

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, polo que terá un carácter continuo, sendo obrigatoria a asistencia do alumnado ás clases. O número de faltas inxustificadas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 21,5 horas (aproximadamente 26 sesións de 50 minutos).

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha avaliación extraordinaria previa a avaliación final de módulos. onde se lle avaliará de todos os contidos que marca o currículo (incluídos aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas) e atendendo ós seguintes criterios de cualificación:

- Probas teóricas e/ou traballos realizados fóra da aula (50%).
- Probas prácticas e/ou teórico-prácticas (50%).

O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 ptos para superar a proba, tendo que ter superados os dous apartados, así como ter entregados todos os traballos solicitados.

8. PROCEDEMENTO SOBRE O SEGUIMENTO DA PROGRAMACIÓN E A AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE

O profesor do módulo fará o seguimento da programación, informando o resto de profesores do departamento do ciclo, a marcha das actividades programadas nas reunións de departamento; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

A práctica docente avaliarase cos alumnos utilizando varios procedementos: a observación directa do transcurso do proceso de ensinanza-aprendizaxe, entrevista libre con alumnos durante as clases prácticas e/ou teóricas, a traves de listas de control a cubrir polo profesor, e a traves de listas de control e test que se lles pasará ós alumnos.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescritivo, sen alteración significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribúan a que acade na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: “En calquer caso, estas medidas non poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais”

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes. Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación menciónanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en : que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenvolvemento da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estos alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre si desde o punto de vista formal, pero si no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento . Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento. de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxe previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio... Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices, guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquira os contidos, como:

- Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado... Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.
- Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.
- Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.
- Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.
- Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...
- Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.
- Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.
- Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.
- Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.
- Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na "lóxica " dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran

Explicar ao alumnado cal a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprilo, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información – gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplan diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o esforzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a disponibilidad do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de “lagunas” nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar “sobre a marcha” as axudas necesarias para que cada alumnos /a progresa. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.
- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagóxicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

10. ASPECTOS TRANSVERSAIS

No desenrolo das unidade didácticas deste módulo, intentarase traballar algúns dos temas relacionados cas capacidades terminais do ciclo:

A educación para a **SAÚDE**.

A **COEDUCACIÓN**.

A educación para a **PAZ**.

A educación **AMBIENTAL**.

O xogo **LIMPO**

A educación para o **CONSUMO**

A educación **VIAL**

A valoración do noso **PATRIMONIO CULTURAL**.

PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES:

Este punto é no que queremos deixar claro a responsabilidade de titular neste ciclo. Distinguimos este perfil **técnico especialista en actividades físico deportivas no medio natural** como un perfil cunha gran carga de responsabilidade, xa que será o responsable da vida, nalgúns momentos e actividades, do grupo de persoas que leve ó seu cargo. Polo que unha disciplina coherente, tanto na forma de traballar, responsabilidade, superación, expresión oral, expresión escrita, aptitudes, indumentaria, habilidade, relacións públicas, marketing, etc...Polo que recalcamos como moi importante cumprir uns mínimos valores para poder pasar este módulo.

13.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Poderán realizar as saídas pedagóxicas ofertadas polo departamento aqueles alumnos/as que:

- demostren uns coñecementos e habilidades mínimas aprendidas para o seu correcto aproveitamento
 - unha condición física axeitada para esa actividade
 - así como estar en condicións saudables tanto física como mentalmente, sen restriccións da práctica deportiva
- sempre que se poda garantir a seguridade do propio alumno e do grupo.

Estes coñecementos e o nivel de condición física serán avaliados polo profesorado que realice dita actividade, podéndose tratar do resultado da realización de probas (traballos, probas escritas, físicas, rutas...) ou do seu comportamento e actitude (faltas de asistencia, faltas disciplinarias, participación na preparación da actividade...).

Adxuntase ó final das programacións dos módulos, as saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso.

11. METODOLOXIA.

Do mesmo xeito que a natureza deste ciclo formativo é de carácter inminentemente práctico, a metodoloxía utilizada neste módulo sigue esa liña. Os contidos do mesmo impartiranse e presentaranse vinculados a realizacións prácticas de diferentes actividades, que servirán de vehículo para ir introducindo todo o conxunto de coñecementos que os alumnos terán que manexar para formar as súas capacidades. Por iso, o traballo de campo constitúe a base do traballo deste módulo. Ademais, inclúense sesións de aula (teoría, videos, conferencias ou colaboracións...) que sustentarán e permitirán o desenrolo e posta en práctica das habilidades requiridas para este perfil profesional.

11.- ALUMNADO QUE SE MATRICULA EN SEGUNDO CURSO CON ESTE MÓDULO PENDENTE:

O alumnado poderá formalizar matrícula en segundo curso cando se cumpra algún dos requisitos de promoción seguintes:

- Ter superados todos os módulos do primeiro curso.
- Ter algúns módulos non superados, cando a suma da duración dos módulos pendentes non supere as 300 horas.

Aqueles alumnos/as que promocionen a 2º curso con algún módulo pendente terán que ser avaliados deste módulo no mes de decembro. O/a alumno/a deberá ser informado/a das actividades programadas para a súa recuperación, así como dos períodos da súa recuperación, temporalización etc. A profesora da materia deseñará un plan de traballo para a recuperación do que deberá ser correctamente informado.

Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos que para os exames extraordinarios, sendo obrigatorio a entrega de todos os traballos solicitados pola profesora. O alumno/a deberá obter unha cualificación de 5 ptos para superar a proba.

12. TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC.

O fomento das TIC é algo fundamental na sociedade actual, e nas actividades no medio natural en concreto. As/os alumnos faran as presentacións dos seus traballos a ordeador, buscando sempre unha presentación axeitada. Asi mesmo, traballarán co GPS, e con ferramentas relacionados ca marcaxe de rutas: Google Earth, Runtastic, Endomondo...Na aula, contase con ordeadores con conexión a internet.

14.- RECURSOS.

- 1.- BALLOU, ARISTOTLE: Forma física equina. Ed. Tutor.
 2. BUSH, KAREN: Vicios y resavios: Ed. Hispano Europea.
 3. DEUTCH, JULIE: Los cuidados del caballo. Ed. Tikal
 4. LOVING, NANCY S.: El caballo de Raid. Ed. Tutor.
 5. MADERA, PEDRO: 150 trucos y consejos ecuestres. Editorial America IBERICA.
 6. RAVAZZI, GIANNI: Conocer al caballo: Editorial de Vecchi.
 7. ROSS, ELEANOR: Ejercicios en pista para doma y salto. Ed. Hispano Europea.
 8. SCHRAMM, Ulrik: El caballo rebelde. Ed. Hispano Europea.
 9. SOCIEDAD HÍPICA BRÍTANICA: Manual de Hípica. Ed. Blume.
 10. STEINKRAUSS, WILLIAM: La equitación y el salto. Ed. Tutor.
 11. VARIOS: Galopes Niveles 1 al 14. R.F.H.E. Ediciones Tutor.
- Artigos de prensa e información obtida en Internet.

MÓDULO PROFESIONAL 4: ADMINISTRACIÓN, XESTIÓN E COMERCIALIZACIÓN NA PEQUENA EMPRESA

1) OBXECTIVOS XERAIS

- . Analiza-las diferentes formas xurídicas vixentes de constitución dunha empresa.
- . Identifica-la forma xurídica máis idónea segundo os obxectivos, os recursos dispoñibles e características da actividade económica da empresa.
- . Determina-la localización física, o ámbito de actuación, a demanda potencial, a estrutura organizativa e a rendibilidade do proxecto empresarial, segundo o estudio de mercado existente, así como as normas urbanísticas e medioambientais que regulan a actividade.
- . Identifica-los trámites administrativos e os requisitos formais que se esixen para a constitución dunha empresa, segundo a forma xurídica.
- . Identifica-las formas de financiamento propias e alleas, así como as subvencións e axudas ofrecidas polas diferentes administracións públicas.
- . Determina-las necesidades de formación do persoal e as formas de contratación máis adecuadas segundo as características da empresa e o tipo de actividade,
- . Formaliza-la documentación necesaria para a constitución dunha empresa e a documentación básica para o desenvolvemento da súa actividade.
- . Defini-las obrigas mercantís, fiscais e laborais esixidas a unha empresa no desenvolvemento da súa actividade.
- . Identifica-los impostos indirectos, os directos e os municipais que afectan a unha empresa.
- . Aplica-las técnicas básicas de negociación con clientes e provedores.
- . Identifica-las ofertas de produtos ou servicios máis vantaxosas con relación ó prezo de mercado, o prazo de entrega, a calidade, o transporte, o desconto, o volume de pedido, as condicións de pagamento, a garantía e a atención posvenda.

- . Describi-las formas máis habituais de promoción de vendas en función do tipo de produto ou servicio.
- . Elaborar un proxecto de creación dunha pequena empresa que inclúa os obxectivos, a organización, a localización, os plans de investimento, de financiamento e comercialización e a rendabilidade do proxecto.

2) CONTIDOS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN DE CADA UNIDADE DIDÁCTICA.

Unidade 1. Emprendimiento e iniciativa emprendedora

OBXECTIVOS

- Coñecer e analizar o termo «emprendedor» e «espírito emprendedor».
- Delimitar as características do emprendedor.
- Valorar o concepto de cultura emprendedora, recoñecer a súa importancia para a creación de emprego e conseguir o benestar social.
- Recoñecer a importancia vital do empresario-emprendedor no século xxi.
- Identificar a evolución histórica do concepto de empresario ata hoxe en día.
- Asumir que toda actividade empresarial leva consigo un risco inevitable.
- Recoñecer que a innovación é o motor do desenvolvemento económico dun país.
- Descubrir e valorar o novo modelo de economía do coñecemento.

CONTIDOS

1. Espírito emprendedor.
2. Características do emprendedor.
3. Cultura emprendedora.

4. A actuación dos emprendedores como empresarios.
5. Evolución histórica do concepto de empresario.
6. O risco na actividade emprendedora.

Concepto de risco empresarial.

Clases de riscos empresariais.

Xestión de riscos empresariais.

7. Innovación e desenvolvemento económico.

Concepto de innovación.

Tipos de innovación.

8. Economía do coñecemento.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Recoñece as capacidades asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requirimentos derivados dos postos de traballo e das actividades empresariais.

Criterios de avaliación:

Identificouse o termo emprendedor e espírito emprendedor.

Diferenciáronse os distintos tipos de emprendedores.

Valorouse e analizado a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.

Analizouse o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como fonte de creación de emprego e benestar social.

Analizáronse o concepto de empresario e os seus requisitos e actitudes necesarios para desenvolver a actividade empresarial.

Identificouse o concepto de innovación e a súa relación co progreso da sociedade e o aumento no benestar dos individuos.

Analizouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.

Describiuse a estratexia empresarial relacionándoa cos obxectivos da empresa.

2. Define a oportunidade de creación dunha pequena empresa, valorando o impacto sobre o ámbito de actuación e incorporando valores éticos.

Criterios de avaliación:

Definiuse a idea de negocio do ámbito respectivo do ciclo formativo, que servirá de punto de partida para a elaboración dun plan de empresa.

Descríronse as funcións básicas que se realizan nunha empresa e analizouse o concepto de sistema aplicado á empresa.

Identificáronse os principais compoñentes do ámbito xeral que rodea a empresa; en especial, o ámbito económico, social, demográfico e cultural.

Analizouse a influencia na actividade empresarial das relacións cos clientes, cos provedores e coa competencia como principais integrantes do ámbito específico.

Analizáronse os conceptos de cultura empresarial e imaxe corporativa e a súa relación cos obxectivos empresariais.

Analizouse o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.

Unidade 2. Plan de empresa

OBXECTIVOS

- Valorar a situación económica actual e identificar o autoemprego ou traballo por conta propia como unha alternativa ao traballo por conta allea.
- Coñecer en que consiste unha idea de negocio.
- Identificar as fases e estrutura dun plan de empresa co fin de ter unha base inicial para elaborar un plan de empresa do sector.
- Coñecer e valorar a importancia dun plan de empresa para transformar unha oportunidade de negocio nunha realidade empresarial.

CONTIDOS

1. Situación económica actual.
2. O autoemprego.
3. O plan ou proxecto de empresa.
 - 3.1 Estrutura do plan de empresa.
 - A. Presentación do proxecto.
 - B. Estudo de mercado.
 - C. Plan de mercadotecnia.
 - D. Plan de produción e calidade.
 - E. Plan de recursos humanos.
 - F. Plan económico-financeiro.
 - G. Plan de prevención de riscos laborais.
 - H. Análise da viabilidade do proxecto.
 - I. Anexos.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Recoñece as capacidades asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requirimentos derivados dos postos de traballo e das actividades.

Criterios de avaliación:

Valorouse a situación económica actual e recorrer ao autoemprego ou traballo por conta propia como alternativa ao traballo por conta allea.

Analizouse o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como fonte de creación de emprego e benestar social.

Valorouse e analizado a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.

Analizouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.

Analizáronse o concepto de empresario e os seus requisitos e actitudes necesarios para desenvolver a actividade empresarial.

Describiuse a estratexia empresarial relacionándoa cos obxectivos da empresa.

2. Define a oportunidade de creación dunha pequena empresa, valorando o impacto sobre o ámbito de actuación e incorporando valores éticos.

Criterios de avaliación:

Definiuse a idea de negocio do ámbito respectivo do ciclo formativo, que servirá de punto de partida para a elaboración dun plan de empresa.

Descríbóronse os elementos comúns para realizar unha empresa.

Descríbóronse as funcións básicas que se realizan nunha empresa e analizouse o concepto de sistema aplicado á empresa.

Identificáronse os principais compoñentes do ámbito xeral que rodea a empresa; en especial, o ámbito económico, social, demográfico e cultural.

Analizouse a influencia na actividade empresarial das relacións cos clientes, cos provedores e coa competencia como principais integrantes do ámbito específico.

Analizáronse os conceptos de cultura empresarial e imaxe corporativa e a súa relación cos obxectivos empresariais.

Analizouse o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.

Analizouse o balance social dunha empresa e describíronse os principais custos sociais en que incorren estas empresas, así como os beneficios sociais que producen.

Identificáronse, en empresas, prácticas que incorporan valores éticos e sociais.

Unidade 3. A empresa e o seu ámbito

OBXECTIVOS

- Coñecer a relación entre a actividade económica e a empresa, para así identificar o concepto de empresa e as condicións mínimas que debe cumprir.
- Interpretar a teoría xeral de sistemas (TGS) e coñecer as súas características.
- Identificar os recursos que necesita unha empresa para desenvolver a súa actividade.
- Distinguir o macroámbito e o microámbito dunha empresa.
- Diferenciar a clasificación das empresas segundo sector, tamaño, cifra de negocio e volume de capital, segundo a súa forma xurídica, a titularidade da súa capital e segundo o seu ámbito territorial.
- Coñecer os diferentes obxectivos dunha empresa.
- Recoñecer a importancia dunha boa localización e dimensión en relación á súa capacidade máxima de produción.
- Identificar e valorar os signos identificativos da empresa.

- Distinguir a responsabilidade social corporativa (RSC) da ética empresarial e o balance social.
- Coñecer en que consiste a cultura empresarial.

CONTIDOS

5. A empresa e a actividade económica.

1.1. Concepto de empresa. Condicións mínimas.

1.2. Teoría xeral de sistemas (TGS). Características.

- o Recursos da empresa.
- o Funcións da empresa.
- o Clasificación das empresas.
- o Obxectivos da empresa.
- Localización e dimensión da empresa.

2.1 Localización.

2.2 Dimensión da empresa.

Os signos identificativos da empresa.

- Responsabilidade social corporativa (RSC), ética empresarial e balance social.

4.1 Responsabilidade social corporativa (RSC).

4.2 Ética empresarial.

4.3 Balance social: concepto e principios.

A cultura empresarial.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Recoñece as capacidades asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requirimentos derivados dos postos de traballo e das actividades.

Criterios de avaliación:

Identificouse o concepto de innovación e a súa relación co progreso da sociedade e o aumento no benestar dos individuos.

Analizouse o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como fonte de creación de emprego e benestar social.

Valorouse e analizado a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.

Analizouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.

Analizáronse o concepto de empresario e os seus requisitos e actitudes necesarios para desenvolver a actividade empresarial.

Describiuse a estratexia empresarial relacionándoa cos obxectivos da empresa.

2. Define a oportunidade de creación dunha pequena empresa, valorando o impacto sobre o ámbito de actuación e incorporando valores éticos.

Criterios de avaliación:

Definiuse a idea de negocio do ámbito respectivo do ciclo formativo, que servirá de punto de partida para a elaboración dun plan de empresa.

Descríronse as funcións básicas que se realizan nunha empresa e analizouse o concepto de sistema aplicado á empresa.

Identificáronse os principais compoñentes do ámbito xeral que rodea a empresa; en especial, o ámbito económico, social, demográfico e cultural.

Analizouse a influencia na actividade empresarial das relacións cos clientes, cos provedores e coa competencia como principais integrantes do ámbito específico.

Analizáronse os conceptos de cultura empresarial e imaxe corporativa e a súa relación cos obxectivos empresariais.

Analizouse o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.

Analizouse o balance social dunha empresa e describíronse os principais custos sociais en que incorren estas empresas, así como os beneficios sociais que producen.

Identificáronse, en empresas, prácticas que incorporan valores éticos e sociais.

Unidade 4. O mercado e a mercadotecnia

OBXECTIVOS

- Identificar que é un mercado e diferenciar: tipos de mercado, tamaño e cota de mercado.
- Recoñecer a importancia dun estudo de mercado e as súas fases.
- Distinguir a mercadotecnia estratéxica, a mercadotecnia operativa ou mercadotecnia-mix, e valorar as súas diferenzas en atención á súa distinta natureza e enfoque.
- Descubrir e valorar as novas tendencias da mercadotecnia relacional e a fidelización de clientes e a súa vital importancia no contexto económico actual.

CONTIDOS

O mercado.

- Elementos do mercado.
- Tipos de mercado.
- Tamaño e cota de mercado.
- O estudo de mercado.

- A mercadotecnia.
 - Mercadotecnia estratéxica.
 - Mercadotecnia operativa ou mercadotecnia-mix.

1. Produto.

2. Prezo.

3. Promoción ou comunicación comercial.

4. Distribución.

16. Novas tendencias da mercadotecnia: a mercadotecnia relacional e a fidelización de clientes.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

3. Efectúa unha análise básica do mercado utilizando técnicas e instrumentos de investigación de mercado valorando os seus resultados e definindo en función deles un plan de mercadotecnia.

Criterios de avaliación:

Analizáronse os conceptos básicos de oferta e demanda de mercado.

Descríbóronse as fontes de información primaria e secundaria no proceso de análise de mercado.

Recompiláronse fontes de información secundarias, como memorias de empresas e estudos sectoriais.

Realizáronse enquisas e entrevistas ao público obxectivo e aos empresarios do sector de referencia do ciclo formativo.

Analizouse a información obtida, das fontes primarias, así como das fontes secundarias.

Descríbense os conceptos de mercadotecnia estratéxica, mercadotecnia-mix e mercadotecnia relacional (fidelización de clientes).

Analízase un plan de mercadotecnia que se incluíra no plan de empresa.

Unidade 5. Plan de produción e recursos humanos

OBXECTIVOS

Coñecer en que consiste un plan de produción.

- Diferenciar as distintas funcións do departamento de produción.
- Identificar os diferentes tipos de estrutura na organización empresarial.
- Valorar a evolución dos modelos de organización empresarial: tradicionais ou modernas e posmodernas.
- Analizar que é un organigrama.
- Identificar e analizar que é un plan de recursos humanos e as funcións do departamento de RR. HH.: organización e planificación do persoal; liderado, motivación e comunicación; proceso de recrutamento, selección e formación do persoal; xestión do persoal e seguridade e saúde laboral.

CONTIDOS

1. Plan de produción.
 - 1.1 Localización, instalacións e infraestruturas e capacidade produtiva.
 - 1.2 Selección e deseño do produto ou servizo.
 - 1.3 Proceso de produción.
 - 1.4 Xestión de existencias e aprovisionamento.
 - 1.5 Os custos de produción.

- 1.6 Control de calidade.
- 1.7 Planificación do plan de prevención.
- 1. Organización empresarial.
 - 2.1 Evolución dos modelos de organización empresarial.
 - 2.2 Estruturas organizativas tradicionais ou modernas.
 - 2.3 Estruturas organizativas posmodernas.
 - 2.4 O organigrama.
- 2. Plan de recursos humanos (RR. HH.).

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

4. Recoñece as bases dun plan de produción; a importancia da organización empresarial e evolución das estruturas organizativas; as necesidades e políticas de recursos humanos propias dunha peme enmarcada no sector do ciclo formativo, aplicando o convenio colectivo de referencia.

Criterios de avaliación:

Descríbense as bases dun plan de produción e os seus principais apartados.

Valorouse e describiu a evolución dos modelos de estruturas organizativas empresariais: tradicional e posmodernas.

Realizouse un organigrama funcional dunha empresa tipo do sector.

Analizouse o convenio colectivo do sector, especialmente no relativo a grupos profesionais, ademais das táboas salariais.

Identificáronse as necesidades de persoal e a súa cualificación nas pemes, respectando o establecido no convenio colectivo do sector.

Descríbóñse o liderado, a comunicación e a motivación como elementos da política de recursos humanos, valorando a importancia de implementar accións de desenvolvemento destas políticas.

Calculouse o custo de persoal nunha empresa tipo do sector, valorando as bonificacións á contratación que están reguladas na normativa.

Determináronse as necesidades da empresa en materia de seguridade laboral e as pautas para elaborar un plan de prevención de riscos.

Unidade 6. Contabilidade. Análise económico-financeiro

OBXECTIVOS

- Coñecer os obxectivos principais da contabilidade, os tipos de contabilidade e normativa contable.
- Entender que o PGC contempla dous modelos: PGC para grandes empresas e PGC para pemes.
- Identificar o patrimonio da empresa: bens, dereitos e obrigas.
- Identificar a estrutura económica e financeira do patrimonio empresarial.
- Realizar o cálculo do patrimonio neto.
- Coñecer as contas anuais dunha peme e os requisitos que deben cumprir: balance, conta de perdas e ganancias, estado de cambios do patrimonio neto e de fluxos de efectivo (potestativo), memoria.
- Realizar agrupamentos en masas patrimoniais de diferentes elementos patrimoniais conforme ao estudado.
- Realizar un balance de situación conforme ao PGC das pemes.
- Realizar un estudo económico-financeiro: fondo de manobra, cálculo de ratios financeiras e económicas e interpretar e analizar os resultados obtidos.

- Coñecer o plan económico-financieiro previsional e comezar a elaborar un presuposto de tesouraría para incluír no plan de empresa.

CONTIDOS

1. A contabilidade.

1.1 Clasificación da contabilidade.

1.2 Normativa contable.

2. O patrimonio da empresa.

3. As contas anuais.

3.1 O balance.

3.2 Conta de perdas e ganancias.

3.3 O estado de cambios no patrimonio neto (ECPN).

3.4 O estado de fluxos de efectivo.

3.5 A memoria.

4. Os libros de contabilidade.

5. A análise económico-financieiro da empresa.

5.1 Análise patrimonial, e fondo de manobra.

5.2 Análise financeira: as ratios.

5.3 Análise económica.

6. O plan económico-financieiro previsional.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

5. Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha peme, identificando as principais obrigas contables e fiscais, cumprindo a documentación respectiva.

Criterios de avaliación:

Diferenciáronse os obxectivos principais da contabilidade, os tipos de contabilidade e a normativa contable e distinguíuse que o PGC contempla dous modelos: PGC para grandes empresas e PGC para pemes.

Analizouse o patrimonio da empresa: bens, dereitos e obrigas.

Diferenciáronse os elementos patrimoniais das masas patrimoniais.

Analizáronse as contas anuais e a súa vital importancia e relevancia ao final de cada exercicio económico.

Analizáronse os conceptos básicos de contabilidade, así como as técnicas de rexistro da información contable.

Realizáronse actividades prácticas de simulación realizando un balance de situación inicial e elaborando un presuposto de tesouraría para incorporalo no plan de empresa.

Recoñeceuse a importancia de utilizar unha serie de libros de contabilidade (obrigatorios ou voluntarios).

Descríbóronse as técnicas básicas de análise da información contable, en especial no referente ao fondo de manobra.

Descríbiuse a análise financeira (ratios): tesouraría, proba ácida ou liquidez, solvencia, garantía e endebedamento total.

Descríbiuse a análise económica: ROA, ROE e rendibilidade do accionista.

Definíronse as obrigas fiscais dunha empresa.

Realizáronse actividades prácticas relacionadas coa análise económico-financieiro e interpretáronse os seus resultados conforme ao desenvolvido.

Incluíuse a anterior documentación no plan de empresa.

Unidade 7. Fontes de financiamento

OBXECTIVOS

- Coñecer a importancia de como obter financiamento para levar a cabo unha idea de negocio e conseguir plasmala na realidade.
- Identificar as diferentes clasificacións ou fontes de financiamento: procedencia dos recursos e titularidade, en función do seu prazo de vencemento.
- Distinguir o financiamento externo, allea e a curto prazo, do financiamento externo, alleo a medio e longo prazo e a súa importancia para levar a cabo o plan de empresa.
- Coñecer o financiamento interno ou autofinanciamento e as súas clases.
- Identificar a función financeira da amortización, o seu cálculo e métodos: taxación, constante constante con valor residual, decrecente polo tanto fixo, proporcional por traballo realizado.
- Interpretar os factores condicionantes para elixir unha fonte de financiamento axeitado.

CONTIDOS

1. As fontes de financiamento da empresa.
2. Financiamento externo.
 - 2.1 Financiamento externo, allea e a curto prazo.
 - 2.2 Financiamento externo, alleo a medio e longo prazo.
 - 2.3 Financiamento externo propio.
3. O financiamento interno ou autofinanciamento.
4. A función financeira da amortización.

5. Como seleccionar as fontes de financiamento?

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

6. Recoñece as fontes de financiamento, a súa clasificación e como obtelas.

Criterios de avaliación:

Identificouse o concepto de fontes de financiamento e analizáronse os seus criterios de clasificación.

Describiuse o financiamento externo, allea e a curto prazo.

Describiuse e diferenciado o financiamento externo, alleo a medio e longo prazo.

Definiuse o financiamento externo propio.

Identificouse o financiamento interno ou autofinanciamento e as súas clases: mantemento e de enriquecemento.

Describiuse o significado da función financeira da amortización.

Realizáronse cálculos dos diferentes métodos de amortización: taxación, constante constante con valor residual, decrecente polo tanto fixo e proporcional polo traballo realizado.

Valorouse como seleccionar as fontes de financiamento.

Incluíuse a anterior documentación no plan de empresa.

Unidade 8. Fiscalidade das empresas

OBXECTIVOS

Coñecer que é un tributo e diferenciar os seus tipos: impostos, contribucións especiais, taxas e prezos públicos.

- Analizar os diferentes elementos dun imposto.
- Identificar os principais impostos que afectan á empresa: municipais, imposto de sociedades (IS), IRPF e IVE, e describilos.
- Realizar o cálculo da cota íntegra do IS.
- Realizar o cálculo do rendemento neto dun empresario individual, acollido ao réxime de estimación directa normal (EDN).
- Realizar a liquidación e cumprimentación do modelo 130 dun empresario individual, acollido ao réxime de estimación directa simplificada (IRPF).
- Realizar a liquidación e cumprimentación do modelo 303 dun empresario individual, acollido ao réxime xeral do IVE.
- Coñecer a importancia doutras obrigas fiscais: declaración anual de operacións con terceiras persoas e retención e ingresos a conta do IRPF.
- Coñecer que as obrigas fiscais da empresa están sometidas a un réxime temporal de presentación de documentos: calendario do contribuínte.

CONTIDOS

6. Os tributos.
7. Tipos de tributos.
8. Os impostos.
9. Impostos que afectan á empresa.
 - 4.1 Impostos municipais.
 - 4.2 Imposto de sociedades (IS).
 - 4.3 Imposto sobre a renda das persoas físicas (IRPF).
 - 4.4 Imposto sobre o valor engadido (IVE).
1. Outras obrigas fiscais.

..1 Declaración anual de operacións con terceiras persoas.

5. Retencións e ingresos a conta do IRPF.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

7. Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha peme, identificando as principais obrigas contables e fiscais, cumprindo os modelos oficiais ao uso.

Criterios de avaliación:

Analizáronse as características da actividade financeira xustificando así a razón de ser dos tributos.

Definíronse e descrito os tipos de tributos: impostos, contribucións especiais, taxas e prezos públicos.

Diferenciáronse os elementos dun imposto.

Definíronse e descrito os impostos que afectan ás empresas: municipais, imposto de sociedades, IRPF, IVE e outras obrigas fiscais.

Calculouse e cumpriu o modelo 130 para os efectos do IRPF.

Calculouse e cumpriu o modelo 303 para os efectos do IVE.

Diferenciáronse os tipos de impostos en función do réxime de presentación de documentos conforme ao calendario do contribuínte.

Incluíuse a anterior documentación no plan de empresa.

Unidade 9. Documentos da xestión administrativa da empresa

OBXECTIVOS

- Coñecer que o funcionamento comercial dunha empresa xera un gran volume de documentos que é necesario organizar e identificar.
- Identificar os principais documentos de compravenda e os seus elementos: nota de pedido, albará e factura.
- Diferenciar os documentos de pagamento máis importantes e os seus elementos: letra de cambio, cheque e obriga de pagamento.
- Saber que existen outros medios de pagamento: transferencia bancaria, domiciliación bancaria, tarxeta de débito e crédito e PayPal.
- Identificar que é un recibo.
- Coñecer os contratos máis comúns que unha empresa pode concertar: compravenda, subministración e de seguros.

CONTIDOS

1. A documentación administrativa.
2. Documentos de compravenda.
 - o A nota de pedido.
 - o O albará.

2.3 A factura.

Documentos de pagamento.

- o A letra de cambio.
- o O cheque.
- o A obriga de pagamento.
- o Outros medios de pagamento.
- o O recibo.

- Os contratos.

4.1 Contrato de compravenda.

4.2 Contrato de subministración.

4.3 Contrato de seguros.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

8. Recoñece e realiza as actividades necesarias de xestión administrativa dunha empresa, cumprindo documentos relacionados coa compravenda: pedido, albará e factura; de pagamento e cobramento: letra de cambio, cheque e obriga de pagamento; outros medios de pagamento; recibo.

Identifica os contratos de compravenda, subministración e de seguros dunha empresa.

Criterios de avaliación:

Analizouse o funcionamento comercial da empresa e a xeración dun gran volume de documentos necesarios no seu funcionamento diario.

Especificouse os pasos para seguir en calquera proceso de compravenda.

Definíronse a nota de pedido e os seus elementos.

Definíronse o albará e os seus elementos.

Definíronse a factura, os seus tipos e características.

Analizáronse e diferenciado os documentos de pagamento máis importantes: letra de cambio, cheque e obriga de pagamento.

Cumpríuse unha letra de cambio, cheque e obriga de pagamento nos modelos oficiais e ao uso.

Diferenciáronse outros medios de pagamento.

Analizouse o recibo.

Analizáronse e diferenciado os contratos de compravenda, o de subministración e o de seguros relacionados coa actividade normal dunha empresa.

Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externos existentes á hora de poñer en marcha unha peme.

Unidade 10. Formas xurídicas da empresa

OBXECTIVOS

- Avaliar a necesidade de adoptar unha forma xurídica para levar a cabo a viabilidade da idea de negocio, realizar unha serie de trámites ante os organismos públicos, operar no tráfico mercantil e asumir dereitos e obrigas.
- Coñecer e identificar as distintas formas xurídicas: empresario individual, TRADE, sociedades sen personalidade xurídica (sociedade civil e comunidade de bens), sociedades mercantís (responsabilidade limitada, limitada nova empresa, anónima), sociedades de economía social (laboral e cooperativas).
- Recoñecer a responsabilidade do empresario en cada caso e valorar a forma xurídica elixida no proxecto de empresa.
- Saber que existen outras formas de ser empresario: franquía, asociacións sen ánimo de lucro e fundacións.

CONTIDOS

1. Forma xurídica da empresa.
2. Clases de formas xurídicas.
 - 2.1 Empresario individual (persoa física).
 - 2.2 Sociedades sen personalidade xurídica.
- 3 Sociedades mercantís (persoa xurídica).

3.1 Sociedades de responsabilidade limitada (SL).

3.2 Sociedade limitada nova empresa (SLNE).

3.3 A sociedade anónima (SA).

4 Sociedades de economía social.

4.1 Sociedade laboral.

4.2 A sociedade cooperativa.

5. Outras formas de ser empresario.

5.1 A franquía.

5.2 As asociacións sen ánimo de lucro.

5. As fundacións.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

9. Realiza as actividades para a constitución e posta en marcha dunha empresa, seleccionando a forma xurídica e identificando as obrigas legais asociadas.

Criterios de avaliación:

Analizáronse as diferentes formas xurídicas da empresa.

Especificouse o grao de responsabilidade legal dos propietarios da empresa en función da forma xurídica elixida.

Diferenciouse o tratamento fiscal establecido para as diferentes formas xurídicas da empresa.

Analizáronse os trámites esixidos pola lexislación vixente para a constitución dunha peme.

Realizouse unha busca exhaustiva das diferentes axudas para a creación de empresas na localidade de referencia.

Incluíuse no plan de empresa todo o relativo á elección da forma xurídica, estudo de viabilidade económico-financeira, trámites administrativos, axudas e subvencións.

Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externos existentes á hora de poñer en marcha unha peme.

Unidade 11. Trámites de constitución e posta en marcha

OBXECTIVOS

Coñecer e diferenciar os trámites de constitución xurídicos e administrativos dunha empresa: persoa física ou persoa xurídica.

- Identificar os trámites para a posta en marcha dunha empresa: ante o Ministerio de Facenda, ante o Ministerio de Emprego e Seguridade Social, ante o Concello e ante o Rexistro Mercantil.
- Diferenciar a relevancia actual da xanela única empresarial e os viveiros de empresas.
- Coñecer que a lei de emprendedores establece medidas para axilizar a tramitación.

CONTIDOS

Trámites de constitución dunha empresa.

- 1 Trámites para a posta en marcha da empresa.
 - 1.1 Trámites ante o Ministerio de Facenda.
 - 1.2 Trámites ante o Ministerio de Emprego e Seguridade Social.
 - 1.3 Trámites ante o Concello.
 - 1.4 Trámites ante o Rexistro Mercantil.

2 A xanela única empresarial e os viveiros de empresas.

3.1 A xanela única empresarial.

3. Viveiros de empresas.

RESULTADOS DE APRENDIZAXE E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

10. Identifica e realiza os trámites de constitución e posta en marcha dunha empresa con base na forma xurídica elixida e as obrigas legais asociadas.

Criterios de avaliación:

Identificouse a necesidade de diferenciar os trámites xurídicos e administrativos necesarios para constituír unha empresa dependendo da forma xurídica que se adopte: persoa física ou xurídica.

Analizouse e diferenciado a simplicidade de constitución como persoa física.

Descríbóronse os trámites de constitución como persoa xurídica: certificación negativa do nome, redacción da acta de constitución e dos estatutos da sociedade, solicitude de cualificación previa do proxecto de estatutos, aperturar de conta bancaria a nome da sociedade, escritura pública de constitución da sociedade, solicitude do CIF provisional, liquidación do ITPAJD, inscrición no rexistro correspondente.

Identificáronse e realizado os trámites para a posta en marcha dunha empresa: ante o Ministerio de Facenda, ante o Ministerio de Emprego e Seguridade Social e ante o Rexistro Mercantil.

Describiuse en que consiste a xanela única empresarial e os viveiros de empresas.

Analizáronse os trámites esixidos pola lexislación vixente para a constitución dunha peme.

Realizouse unha busca exhaustiva das diferentes axudas para a creación de empresas na localidade de referencia.

Inclúíuse no plan de empresa todo o relativo á elección da forma xurídica, trámites xurídicos e administrativos, axudas e subvencións.

Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externos existentes á hora de poñer en marcha unha peme.

3) SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

O Decreto 68/2000, do 16 de marzo, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao medio correspondente o título de “Técnico en conducción de actividades físico-deportivas no medio natural”, fixa un total de 80 horas para impartir os contidos da asignatura de “Administración, xestión e comercialización na pequena empresa”. Estas 80 horas repartiranse, como se indica a continuación, entre as once unidades didácticas que recollen os contidos desta asignatura:

. Primeira avaliación.

- 1- Emprendimiento e iniciativa emprendedora (6h)
- 2- Plan de empresa (7h.)
- 3- A empresa e o seu entorno (6h.)
- 4- O mercado e o márketing (6h.)

. Segunda avaliación.

5. Plan de produción e recursos humanos (7h.)
- 6- Contabilidade (6h.)
- 7- Fontes de financiación (6h.)
- 8- Fiscalidade das empresas (6h.)

. Terceira avaliación.

9- Documentos da xestión administrativa da empresa (10h.)

10- Formas xurídicas da empresa (8h.)

11- Trámites de constitución e posta en marcha (12h.)

4) METODOLOXÍA.

Posto que un dos obxectivos básicos desta asignatura é conseguir que os alumnos poidan crear un pequeno negocio, a metodoloxía a seguir nas clases combinará a exposición clara e breve dos contidos coa realización de moitas actividades por parte dos alumnos, co obxectivo de que estes vexan que realmente poden poñer en práctica os coñecementos adquiridos. Isto obrigará a que as exposicións do profesor vaian acompañadas de todo tipo de documentos e de exemplos reais ou supostos que axuden á comprensión dos contidos.

5) MÍNIMOS ESIXIBLES.

- . Comprende-lo papel da empresa nas sociedades actuais nun mundo globalizado.
- . Saber elixir adecuadamente a localización física da empresa, así como a importancia que na actualidade ten a responsabilidade social das empresas e a súa importancia como elemento de estratexia empresarial.
- . Identificar adecuadamente os investimentos empresariais con cada tipo de empresa.
- . Comprende-lo papel do márketing dentro das empresas para o seu desenvolvemento nas sociedades modernas.
- . Comprender e valorar o papel que os tributos teñen nas sociedades actuais .
- . Saber clasificar as empresas conforme a criterios distintos.

- . Comprende-lo sentido e a utilidade da contabilidade como ferramenta de rexistro e análise da actividade empresarial.
- . Valorar e comprender o papel complementario do investimento e do financiamento dentro da creación de empresas.
- . Diseñar e realizar adecuadamente o plan de empresa dun negocio relacionado cos estudos de ciclo formativo cursados.
- . Valora-lo papel que teñen as empresas como creadoras de riqueza nas sociedades modernas, e dentro delas do papel dos emprendedores.

6) A AVALIACIÓN.

A AVALIACIÓN ORDINARIA.

. CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

- . O principal criterio de avaliación será o grao de consecución por parte do alumno dos obxectivos didácticos establecidos para cada unidade didáctica.
- . Coñecemento, comprensión e dominio dos contidos conceptuais, procedementais e actitudinais establecidos para cada unidade didáctica.
- . Capacidade de reflexión e razoamento, de búsqueda de información e aportacións de solucións ós problemas e preguntas formulados por cada unidade didáctica.
- . Dominio da expresión oral e escrita tanto en galego como en castelán.
- . Grao de preparación para afrontar-la posta en marcha dunha pequena empresa.
- . Asistencia a clase e traballo diario desenvolvido polo alumno na aula.

. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

- . Relación de exercicios a facer polo alumno tanto na clase como na casa. Serán corregidos na clase e poñerase unha nota a cada alumno ó que lle corresponda a corrección.

- . Exames de avaliación: faranse un ou dous por avaliación. Haberá un exame de recuperación por cada avaliación.

. VALORACIÓN DAS PROBAS DE AVALIACIÓN:

. AS PROBAS DE AVALIACIÓN TERÁN DUAS MODALIDADES:

a) práctica: dos exercicios prácticos realizados na aula elixiranse un ou dous por tema tratado, para ser correxidos e puntuados pola profesora de xeito individual. Nesta parte poderanse conseguir ata un máximo de 5 puntos.

b) teórica: plantexarase un exame teórico por avaliación, que será calificado cun máximo de 5 puntos.

A nota da avaliación será a suma de puntos obtidos en cada modalidade, e a nota final da asignatura establecerase facendo unha media entre as notas obtidas nas tres avaliacións.

. A AVALIACIÓN DOS ALUMNOS QUE PERDERON O DEREITO Á AVALIACIÓN CONTINUA

1. Conforme se determina no artigo 25º da Orde do 12 de xullo de 2011, o número de faltas que implica a perda do dereito á avaliación continua nun determinado módulo será do 10% respecto da súa duración total. Para os efectos de determinación da perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno na xustificación desas faltas, cuxa aceptación será acorde ao establecido no correspondente regulamento de réxime interior do centro.

Para tales efectos e con carácter previo, o centro mandará un apercibimento ao alumno cando as faltas de asistencia inxustificadas consonte o anterior nun determinado módulo superen o 6% respecto da súa duración total. Nel indicarse que perderá o dereito á avaliación continua no módulo de acumular un 10% de inasistencias inxustificadas con respecto a súa duración total. Cando as faltas de asistencia alcancen a citada porcentaxe comunicarse a perda do dereito á avaliación continua. No caso de que se produza a perda do dereito á avaliación continua, na

secretaría do centro deberá quedar constancia do apercibimento e da comunicación da perda do dereito á avaliación continua.

2. Para o alumnado matriculado logo de iniciadas as actividades lectivas, non se terá en consideración as sesións previas á formalización da matrícula.

3. O alumnado que perdera o dereito á avaliación continua nun determinado módulo terá dereito a unha proba final extraordinaria previa á avaliación final de módulos correspondente, de acordo co establecido no artigo 25º.5 da citada Orde de 12 de xullo de 2011. A cualificación obtida na devandita proba consignarase na avaliación final de módulos do curso correspondente.

Tendo isto en conta, no "Módulo de Administración, Xestión e Comercialización na Pequena Empresa", a proba extraordinaria terá as seguintes características:

. CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

- . O principal criterio de avaliación será o grao de consecución por parte do alumno dos obxectivos didácticos establecidos para cada unidade didáctica.
- . Coñecemento, comprensión e dominio dos contidos conceptuais, procedementais e actitudinais establecidos para cada unidade didáctica.
- . Dominio da expresión oral e escrita tanto en galego como en castelán.
- . Grao de preparación para afrontar a posta en marcha dunha pequena empresa.

. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

- . Exame de avaliación: adoptarase o modelo empregado o longo do curso.

. VALORACIÓN DAS PROBAS DE AVALIACIÓN:

- . O examen constará de 10 preguntas: unhas serán curtas e o seu valor será de 1 punto ou menos, nas que se valorará a precisión e concisión na resposta; outras serán máis longas, de 2 puntos xeralmente. Nas que ademais de consider-lo grao de axuste do contido da resposta ó que se pregunta, a valoración graduarase atendendo á claridade expositiva e á utilización axeitada dos conceptos fundamentais; finalmente, haberá sempre preguntas prácticas de resolución de problemas e/ou elaboración e interpretación de gráficos, valoradas con 1 e 3 puntos.

6) TRATAMENTO E FOMENTO DAS TIC.

O fomento das TIC é algo fundamental na sociedade actual, e xa non digamos no mundo da empresa onde a información rápida e axeitada pode significar a supervivencia ou un maior desenvolvemento da empresa. Para elo vaise a traballar en cada unidade didáctica as Tecnoloxías da Información e da Comunicación, e para elo dispoñemos na clase dun ordenador con conexión a INTERNET.

7) ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Entre as actividades programadas procurarase facer unha visita guiada a algunha das empresas importantes da comarca do Barbanza como JEALSA, en Boiro ou FRINSA, en Ribeira, ou tamén visitar unha pequena ou mediana empresa representativa da mesma comarca.

Tamén procurarase a celebración dalgunha charla no IES de Porto do Son por parte dalgún empresario da comarca, sindicalista, traballador e de algunha administración pública.

8) RECURSOS DIDÁCTICOS.

. Libros de texto e bibliografía complementarios :

- . VV.AA. "Empresa e iniciativas emprendedoras". Ed. Macmillan Profesional.

- . “VV.AA”: Empresa e iniciativa emprendedora”. Ed. Santillana.
- . VV.AA.:” Administración, gestión y administración en la pequeña empresa”. Ed. MacGrawHill.
- . Mochón Morcillo, Francisco: “Principios de economía”. Ed. MacGrawHill.
- . VV.AA.:” Economía y organización de empresas”. Ed. Editex.
- . VV.AA.:” Fundamentos de administración y gestión”. Ed. MacGrawHill.
- . VV.AA.:” Contabilidad General. Teoría y práctica”. Ed. Pirámide.
- . Fábrega, Fernando:” Zara. El modelo de negocio de Inditex”. Claves de Gestión.
- . Fernández, Sergio: “Vivir sin jefe”. Ed. Plataforma.
- . Martín, José Luis: “Finanzas para todos”. LID Editorial
- . **Diccionarios:**
 - . Tamames, Ramón:” Diccionario de Economía”. Ed. Alianza.
 - . Muñiz Castro, Emilio : “Diccionario terminológico de márketing y logística”. Ediciones Verba.
- . **Utilizaranse tamén artigos económicos sacados tanto da prensa diaria como de revistas especializadas.**
- . **Información obtida en Internet.**

10) MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Intentarase atender dun xeito máis personalizado aqueles alumnos e alumnas que presenten dificultades na asimilación de contidos propios do módulo para que vaian acadando as competencias requeridas.

.PROFESORES DO DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA:

LUIS CORES GONZÁLEZ

PILAR GARCÍA SERVIA

MARGARITA LOBATO GARCÍA

RAUL SOUTELO VAZQUEZ

MODULO PROFESIONAL 5: FUNDAMENTOS BIOLÓXICOS, SAÚDE E PRIMEIROS AUXILIOS

1 IDENTIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Familia profesional: Actividades físicas e deportivas

Denominación: Conducción de Actividades Físico-deportivas no medio natural.

Nivel: Formación profesional de grao medio.

Duración do ciclo: 1400 horas.

Modulo: Fundamentos biolóxicos, saúde e primeiros auxilios.

Duración: 80 horas

Profesora: Eva López Ríos

1. CONCRECIÓN DO CURRÍCULO EN RELACIÓN COA SÚA ADECUACIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS DO ÁMBITO PRODUCTIVO

Obxectivos Xerais do ciclo relacionados con este módulo:

A través deste módulo, preténdese, sobre todo incidir sobre os seguintes obxectivos xerais do ciclo formativo:

- Aplicar en todo momento as normas de seguridade e hixiene, identificar e prever os riscos de accidentes e dominar as técnicas de evacuación, rescate acuático e administración de primeiros auxilios.

Capacidades terminais elementais:

- Identificar os órganos que configuran cada un dos sistemas ou aparellos do corpo humano, definindo a función de cada un deles.
- Definir as características estruturais, funcionais e mecánicas do aparello locomotor.
- Analizar a resposta dos diferentes sistemas e aparellos do organismo á práctica das diferentes actividades físico-deportivas nas diversas etapas evolutivas da vida.
- Axustar a achega enerxética e hídrica dunha persoa, así como as pautas de

administración, en función da duración e intensidade da actividade, utilizando táboas de referencia.

- Analizar o nivel de saúde dos usuarios, discriminando os síntomas de fatiga e aquelas contraindicacións que impidan continuar coa actividade.
- Describir os efectos das diferentes técnicas recuperadoras sobre o organismo e aplica-las máis adecuadas en cada situación (estiramientos, masaxe, sauna,...).
- Analizar e aplicar os procedementos e técnicas dos primeiros auxilios, en función do tipo de accidente ou lesión, segundo os protocolos establecidos, discriminando os casos nos que debe intervir outro profesional máis cualificado.
- Discriminar as prioridades de actuación en función de gravidade e tipo de lesión.
- Identifica-las situacións que requiran de recuperación cardio-pulmonar e realiza-las manobras básicas de reanimación cardiopulmonar (RCP).
- Seleccionar e realizar as técnicas básicas de inmovilización e/ou traslado de persoas enfermas ou accidentadas.
- Confeccionar unha caixa de urxencias básica e describir as indicacións dos produtos que contén.

CONTIDOS

Serán os seguintes, pois non é posible diminuír ou seleccionar contidos cando se trata de acadar unhas capacidades específicas en tramos educativos tan curtos.

Procedimentais:

Fundamentos biolóxicos:

- Adaptacións funcionais a actividade física.

Actividade Física e saúde:

- O esforzo e o pulso.
- O gasto enerxético.
- As técnicas de recuperación.

Primeiros auxilios:

- Exploración básica.
- Procedementos e técnicas de atención en urxencias.
- Técnicas de RCP.
- Transporte e inmovilización de feridos.

Conceptuais:

Fundamentos biolóxicos:

- Os sistemas do organismo.

- A biomecánica da marcha e o ciclismo.
- O metabolismo enerxético.
- A fatiga e a recuperación.

Actividade Física e saúde:

- Efectos da A.F. sobre a saúde.
- Contraindicacións da A.F.
- Gasto, achega e balance enerxético.
- Hábitos saudables e tóxicos.
- Técnicas recuperadoras.
- A actividade física na terceira idade.

Primeiros auxilios:

- Principios de socorrismo.
- Técnicas exploratorias básicas.
- Traumatismos físicos, químicos e alteracións da consciencia.
- Deshidratación, hipoglucemia, hipertensión, golpe de calor.
- RCP básica.
- Recollida, transporte e evacuación de feridos.
- A caixa de urxencias.

Actitudinais:

- Lecer en contacto coa natureza.
- Importancia das AFD no benestar das persoas.
- Aceptación da importancia de promover hábitos saudables e reforzamento do rexeitamento dos hábitos tóxicos.
- Aceptación destas prácticas como enriquecemento social e cultural.
- Colaboración na recollida, inmovilización e transporte de accidentados.

2. RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS QUE A INTEGRAN E CONTRIBUEN O DESENVOLVEMENTO DO MÓDULO (SECUENCIACIÓN E TEMPO ASIGNADO DE CADA U.D.)

Dividiremos os contidos en tres grandes bloques seguindo ó exemplo do currículo dos cales adicaremos un trimestre a cada un: ACTIVIDADE FÍSICA E SAÚDE, FUNDAMENTOS BIOLÓXICOS E SOCORRISMO E PRIMEIROS AUXILIOS.

1ª AVALIACIÓN:

BLOQUE1 OU DE ACTIVIDADE FÍSICA E SAÚDE

UNIDADE DE TRABALLO 1. ACTIVIDADE FÍSICA E SAÚDE:

- Quencemento.
- Condición física. Capacidades físicas.
- Adaptacións ó esforzo. Teoría da adaptación ou estrés e Ley do umbral.
- Fatiga e recuperación. Técnicas de recuperación.
- Adestramento deportivo. Principios.
- Beneficios e contraindicacións.

UNIDADE DE TRABALLO 2. OBTENCIÓN DE ENERXÍA. ALIMENTACIÓN.

- Vías metabólicas e a súa relación coa actividade física.
- Alimentación. Balance enerxético
- Hábitos saudables e tóxicos.

UNIDADE DE TRABALLO 3. IDADE E ACTIVIDADE FÍSICA.

- Actividade física na infancia.
- Actividade física na 3ª idade.

TOTAL HORAS: 32 (38 Sesións)

2ª AVALIACIÓN:

BLOQUE2 OU DE FUNDAMENTOS BIOLÓXICOS

UNIDADE DE TRABALLO 4. : A BIOMÁQUINA (O CORPO HUMANO)

UNIDADE DE TRABALLO 5.: BASES FISIOLÓXICAS. OS SISTEMAS DO ORGANISMO.

UNIDADE DE TRABALLO 6.: INTRODUCCIÓN BIOMECÁNICA.

- Sistema cardiovascular.
- Sistema respiratorio.
- Sistema óseo.
- Sistema muscular.
- Sistema nervioso
- Biomecánica da marcha e do ciclismo.

TOTAL HORAS: 30 (36 Sesións)

3ª AVALIACIÓN:

BLOQUE3 OU DE SOCORRISMO E PRIMEIROS AUXILIOS.

UNIDADE DE TRABALLO 7. : SOCORRISMO, INTRODUCCIÓN.

UNIDADE DE TRABALLO 8.: RCP. REANIMACIÓN CARDIOPULMONAR.

UNIDADE DE TRABALLO 9.: OS PRIMEIROS AUXILIOS NO MEDIO NATURAL.

- Principios de socorrismo.
- Técnicas exploratorias básicas.
- Traumatismos físicos, químicos e alteracións da consciencia.
- Deshidratación, hipoglucemia, hipertensión, golpe de calor.
- RCP básica.
- Recollida, transporte e evacuación de feridos.
- A caixa de urxencias.

TOTAL HORAS: 18 (22 Sesións)

TOTAL: 80 HORAS (=96 Sesións)

DESENROLO DAS UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE DE TRABALLO 1. ACTIVIDADE FÍSICA E SAÚDE:

- Quencemento.
- Condición física. Capacidades físicas.
- Adaptacións ó esforzo. Teoría da adaptación ou estrés e Ley do umbral.
- Fatiga e recuperación. Técnicas de recuperación.
- Adestramento deportivo. Principios.
- Beneficios e contraindicacións.

❖ Capacidades termináis elementais:

Analizar a resposta dos diferentes sistemas e aparellos do organismo á práctica das diferentes actividades físico-deportivas nas diversas etapas evolutivas da vida.

Analizar o nivel de saúde dos usuarios, discriminando os síntomas de fatiga e aquelas contraindicacións que impidan proseguir coa actividade.

Describir os efectos das diferentes técnicas recuperadoras sobre o organismo e aplicar as máis adecuadas en cada situación.

Obxetivos específicos:

- Coñecer as características básicas que debe cumprir toda actividade física que se realice nun franxa saudable para o individuo.

- Coñecer cales son os parámetros e cargas adecuadas para o traballo das distintas capacidades físicas e que se realice de forma saudable.
- Valorar a importancia da realización do quencemento e da volta á calma como medidas fundamentais na prevención de lesións é a súa adaptación ás actividades realizadas no medio natural.
- Coñecer e identificar as adaptacións que se producen no organismo ó facer actividade física ou deporte e cómo éstas son posibles ca realización de actividades pautadas correctamente seguindo os principios do entrenamiento.
- Valorar a importancia do descanso e recuperación como factor fundamental do entrenamiento, necesario para poder conseguir a adaptación. Coñecer diferentes técnicas de recuperación.
- Coñecer os beneficios do exercicio, do deporte e concretamente das actividades que se realizan no entorno natural para a saúde.
- Identificar as patoloxías onde pode estar contraindicada a realización de actividades no medio natural.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de recoñecer as características básicas que debe cumprir toda actividade física saudable, os parámetros, factores, cargas,.... A ter en conta.
- Identificar as partes dun quencemento e volta á calma, así como deseñar e poñer en práctica quencementos e voltas á calma adaptados ás actividades do medio natural: fundamentalmente a marchas a pé, en bicicleta ou a cabalo.
- Ser capaz de identificar as adaptacións que se producen no organismo ó facer actividade física ou deporte e cómo éstas son posibles ca realización de actividades pautadas correctamente seguindo os principios do entrenamiento.
- Ser capaz de identificar diferentes técnicas de recuperación e a súa importancia para correcta adaptación ó exercicio físico.
- Ser capaz de identificar os beneficios para a saúde das persoas do exercicio, do deporte e concretamente das actividades que se realizan no entorno natural.
- Ser capaz de identificar aquelas patoloxías onde podería estar contraindicada a realización de actividades físico-deportivas no medio natural.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Adaptacións funcionais á actividade física.

- Valoración do esforzo tomando como referencia o pulso cardíaco.
- As técnicas recuperadoras. Aplicación de técnicas recuperadoras.
- Concepto de fatiga e recuperación.
- Efectos da actividade física sobre a saúde.
- Contraindicacións totais ou parciais na práctica das AFD.
- Valoración da práctica de actividades físico-deportivas no medio natural como xeito de aproveitar o tempo de lecer en contacto co medio ambiente.
- Recoñecemento da importancia da importancia que a práctica de actividades físico-deportivas ten no estado de benestar das persoas.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

UNIDADE DE TRABALLO 2. OBTENCIÓN DE ENERXÍA. ALIMENTACIÓN.

- Vías metabólicas e a súa relación coa actividade física.
- Alimentación. Balance enerxético
- Hábitos saudables e tóxicos.

❖ **Capacidades terminais elementais:**

Analizar a resposta dos diferentes sistemas e aparellos do organismo á práctica das diferentes actividades físico-deportivas nas diversas etapas evolutivas da vida.

Axustar o aporte enerxético e hídrico dunha persoa, así como as pautas de administración, en función da duración e intensidade da actividade, utilizando táboas de referencia.

Obxetivos específicos:

- Coñecer o funcionamento dos sistemas de obtención de enerxía e a súa relación coas AFD.
- Coñecer a importancia dos procesos de alimentación e nutrición para obter a enerxía necesaria para a realización de actividades físicas.

- Recoñecer as características que debe posuir unha dieta equilibrada e saudable é a súa adaptación a realización de actividades físico-deportivas no entorno natural.
- Coñecer os efectos nocivos que para a saúde teñen os hábitos tóxicos e rexeitalos.

❖ **Criterios de avaliación**

- Recoñecer o funcionamento dos sistemas de obtención de enerxía é ser capaz de analizar á súa relación cas AFD.
- Razoar e xustificar a importancia dos procesos de alimentación é nutrición para obter á enerxía necesaria para a realización de actividades físicas.
- Ser capaz de identificar as características que debe posuir unha dieta equilibrada e saudable é a súa adaptación a realización de actividades físico-deportivas no entorno natural.
- Identificar os efectos nocivos que para a saúde teñen os hábitos tóxicos e rexeitalos.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Fundamentos do metabolismo enerxético.
- Gasto, aporte e balance enerxético.
- Manexo de táboas de gasto enerxético.
- Hábitos saudables e hábitos tóxicos.
- Aceptación da importancia de promover hábitos saudables nas persoas de reforzar aquelas conductas destinadas a rexeitar os hábitos tóxicos ou nocivos.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

UNIDADE DE TRABALLO 3. IDADE E ACTIVIDADE FÍSICA.

- Actividade física na Infancia.
- Actividade física na 3ª idade.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Analizar a resposta dos diferentes sistemas e aparellos do organismo á práctica das diferentes actividades físico-deportivas nas diversas etapas evolutivas da vida.

Obxetivos específicos:

- Identificar os cambios que se producen no desenvolvemento da condición física ca idade.
- Coñecer as necesidades físicas e psicolóxicas de AFD nos nenos e na 3ª Idade.
- Coñecer as indicacións que se deben ter en conta na planificación e posta en práctica de AFD na infancia e na 3ª Idade.

❖ **Criterios de avaliación**

- Ser capaz de distinguir os cambios que se producen no desenvolvemento da condición física ca idade.
- Identificar e analizar en actividades prácticas as necesidades físicas e psicolóxicas de AFD nos nenos e na 3ª Idade.
- Recoñecer as indicacións que se deben ter en conta na planificación e posta en práctica de AFD na infancia e na 3ª Idade.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Descrición das diferentes etapas evolutivas da vida e a súa relación coa actividade.
- A actividade física na infancia
- A actividade física na 3ª idade.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

As seguintes 3 unidades que conforman ó BLOQUE 2 DE FUNDAMENTOS

BIOLÓXICOS, trataranse de forma integrada na aula có gallo de facilitar a aprendizaxe dos alumnos/as, de modo que despois dunha introducción ao funcionamento integrado do corpo humano (UD. 4), trataremos os sistemas por separado vendo de cada un as súas características e funcións (UD. 5) e o seu funcionamento (UD. 6).

UNIDADE DE TRABALLO 4. : A BIOMÁQUINA (O CORPO HUMANO)

UNIDADE DE TRABALLO 5.: BASES FISIOLÓXICAS. OS SISTEMAS DO ORGANISMO.

UNIDADE DE TRABALLO 6.: INTRODUCCIÓN BIOMECÁNICA.

- Sistema cardiovascular.
- Sistema respiratorio.
- Sistema óseo.
- Sistema muscular.
- Sistema nervioso
- Biomecánica da marcha e do ciclismo.

❖ Capacidades termináis elementais:

Identificar os órganos que configuran cada un dos sistemas ou aparellos do corpo humano, definindo a función de cada un deles.

Definir as características estruturais, funcionáis e mecánicas do aparello locomotor.

Analizar a resposta dos diferentes sistemas e aparellos do organismo á práctica das diferentes actividades físico-deportivas nas diversas etapas evolutivas da vida.

Obxetivos específicos:

- Coñecer o funcionamento integrado do corpo humano, as funcións básicas dos aparellos que o conforman.
- Definir as características anatómicas, fisiolóxicas básicas dos diferentes sistemas que en maior medida participan na realización de AFD: cardiovascular, respiratorio, óseo, muscular e nervioso.
- Coñecer o funcionamento básico dos sistemas antes mencionados, sobre todo durante a práctica de AFD, relacionandoo coas etapas evolutivas da vida.
- Analizar a biomecánica básica na marcha e no ciclismo.

❖ Criterios de avaliación

- Identificar o funcionamento integrado do corpo humano; así como as funcións básicas dos aparellos que o conforman.

- Ser capaz de identificar e enumerar as características anatómicas, fisiolóxicas básicas dos diferentes sistemas que en maior medida participan na realización de AFD: cardiovascular, respiratorio, óseo, muscular e nervioso.
- Identificar o funcionamento básico dos sistemas antes mencionados, sobre todo durante a práctica de AFD, relacionandoo coas etapas evolutivas da vida.
- Analizar a través dun exercicio práctico a biomecánica básica na marcha e no ciclismo.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- A biomáquina.
- Estructura e función dos diferentes sistemas e aparellos do organismo humano: cardiovascular, respiratorio, óseo, muscular e nervioso.
- Funcionamento dos diferentes sistemas e aparellos e a súa resposta á actividade física.
- Introducción á biomecánica da marcha e do ciclismo.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzou ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...
- Maquetas do corpo humano e dos distintos sistemas o mesmo.

UNIDADE DE TRABALLO 7. : SOCORRISMO, INTRODUCCIÓN.

❖ **Capacidades terminais elementais:**

Analizar e aplicar os procedementos e técnicas dos primeiros auxilios, en función do tipo de accidente ou lesión, segundo os protocolos establecidos, discriminando os casos nos que debe intervir outro profesional máis cualificado.

Obxetivos específicos:

- Coñecer as pautas de actuación ante calquer tipo de accidente ou lesión que poida ocorrer.

- Valorar a importancia das primeiras actuacións ante calquer tipo de accidente.
- Coñecer o protocolo de emerxencia a activar: a quen chamar, qué información debo proporcionar ó sanitario, en qué orde sería correcta a atención para non poñer en risco a saúde do grupo,...
- Coñecer aquelas medidas de prevención que poden evitar riscos subxectivos e obxectivos de accidente nas AFD e fundamentalmente nas actividades que se desenvolven nun entorno natural.

❖ **Criterios de avaliación**

- Recoñecer e aplicar as pautas de actuación ante calquer tipo de accidente ou lesión que poida ocorrer.
- Ser capaz de identificar o protocolo de emerxencia a activar: a quen chamar, qué información debo proporcionar ó sanitario, en qué orde sería correcta a atención para non poñer en risco a saúde do grupo,...
- Ser capaz de recoñecer e pailar aquelas medidas de prevención que poden evitar riscos subxectivos e obxectivos de accidente nas AFD e fundamentalmente nas actividades que se desenvolven nun entorno natural.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Socorrismo. Principios xerais do socorrismo.
- Secuencia PAS. Secuencia de pautas ante calquer tipo de accidente ou lesión.
- Prevención de accidentes. Medidas a ter en conta na práctica de AFD e nas actividades que se realizan nun entorno natural.
- Os equipos de rescate. Colaboración cos servicios de rescate e sanitarios.
- Colaboración con outros profesionais da saúde na súa promoción.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...

UNIDADE DE TRABALLO 8.: RCP. REANIMACIÓN CARDIOPULMONAR.

❖ Capacidades termináis elementais:

Analizar e aplicar os procedementos e técnicas dos primeiros auxilios, en función do tipo de accidente ou lesión, segundo os protocolos establecidos, discriminando os casos nos que debe intervir outro profesional máis cualificado.

Discriminar as prioridades de actuación en función da gravidade e tipo de lesión.

Identificar as situacións que requiran de recuperación cardio-pulmonar e realizar as manobras básicas de reanimación cardiopulmonar (RCP).

Obxetivos específicos:

- Coñecer as técnicas de exploración básica e saber diferenciar en función da gravidade a actuación a realizar.
- Recoñecer as situacións donde debemos aplicar as manobras de resucitación.
- Realizar as manobras de recuperación cardio-pulmonar se fose necesario.

❖ Criterios de avaliación

- Saber realizar as técnicas de exploración básica e saber diferenciar en función da gravidade a actuación a realizar.
- Ser capaz de recoñecer as situacións donde debemos aplicar as manobras de resucitación.
- Realizar adecuadamente as manobras de recuperación cardio-pulmonar se fose necesario.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ Contidos

- Análise e realización das diferentes técnicas de exploración básica. Métodos diagnósticos.
- Posición lateral de seguridade (PLS), manobra mentón-frente, manobra boca-boca,..
- Dominio das técnicas de RCP básicas.
- ...

❖ Actividades

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resúmen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...
- Muñeco de masaxe cardíaco.

UNIDADE DE TRABALLO 9.: OS PRIMEIROS AUXILIOS NO MEDIO NATURAL.

- Principios de socorrismo.
- Técnicas exploratorias básicas.
- Traumatismos físicos, químicos e alteracións da consciencia.
- Deshidratación, hipoglucemia, hipertensión, golpe de calor.
- RCP básica.
- Recollida, transporte e evacuación de feridos.
- A caixa de urxencias.

❖ **Capacidades termináis elementais:**

Analizar e aplicar os procedementos e técnicas dos primeiros auxilios, en función do tipo de accidente ou lesión, segundo os protocolos establecidos, discriminando os casos nos que debe intervir outro profesional máis cualificado.

Discriminar as prioridades de actuación en función da gravidade e tipo de lesión.

Seleccionar e realizar as técnicas básicas de inmovilización e/ou traslado de persoas enfermas ou accidentadas.

Confeccionar un botiquín de urxencias básico e describir as indicacións dos produtos que contén.

Obxetivos específicos:

- Coñecer as técnicas de exploración básica e saber diferenciar en función da gravidade a actuación a realizar.
- Coñecer as lesións e accidentes máis común nas AFD e naquelas que se levan a cabo nun entorno natural: en qué consisten, qué grado de gravidade conlevan, cales son as primeiras actuacións a realizar,....
- Coñecer as distintas técnicas de recollida, transporte e evacuación de feridos.
- Confeccionar un botiquín ou Caixa de urxencias.

❖ **Criterios de avaliación**

- Saber realizar as técnicas de exploración básica e saber diferenciar en función da

gravidade a actuación a realizar.

- Recoñecer as lesións e accidentes mais comúns nas AFD e naquelas que se levan a cabo nun entorno natural e ser capaz de realizar unhas primeiras actuacións de maneira correcta e adecuada.
- Saber identificar según o suposto as distintas técnicas de recollida, transporte e evacuación de feridos máis axeitadas á situación.
- Saber confeccionar un botiquín ou Caixa de urxencias.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **Contidos**

- Realización das diferentes técnicas de exploración básica. Métodos diagnósticos.
- Elección e aplicación dos procedementos e técnicas de atención urxente ante: traumatismos físicos, químicos, alteracións da consciencia, deshidratación, hipoglucemia, hipertermia, golpe de calor...
- Elección e execución de sistemas adecuados de transporte e inmovilización de persoas enfermas ou accidentadas.
- A Caixa de urxencias.
- ...

❖ **Actividades**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ **Materiais e recursos necesarios**

- Presentacións power point, apuntes entregados pola profesora, artigos de medios de comunicación, exercicios escritos, prácticas...
- Botiquín e o seu contido.

3. **MINIMOS ESIXIBLES**

Os alumnos, unha vez rematado o Ciclo Formativo, terán que ser capaces de:

- Coñecer as características básicas que debe cumprir toda actividade física que se realice nunha franxa saúdable para o individuo.
- Coñecer e identificar as adaptacións que se producen no organismo ó facer actividade física ou deporte e cómo éstas son posibles ca realización de actividades pautadas

correctamente en función das características dos practicantes.

- Coñecer os beneficios do exercicio, do deporte e concretamente das actividades que se realizan no entorno natural para a saúde; así como recoñecer as patoloxías onde pode estar contraindicada a realización de actividades físicas no medio natural.
- Coñecer o funcionamento dos sistemas de obtención de enerxía e a súa relación cos AFD e coñecer a importancia da nutrición e alimentación equilibrada en función das características persoais e da actividade física realizada.
- Identificar os cambios que se producen no desenvolvemento da condición física coa idade e coñecer as necesidades e adaptacións necesarias a ter en conta para a planificación e posta en práctica de AFD na infancia e na 3ª idade.
- Coñecer e identificar os órganos que configuran cada un dos sistemas ou aparellos do corpo humano, definindo a función de cada un deles.
- Definir as características estruturais, funcionais e mecánicas dos aparellos que en maior medida participan nas AFD: cardiovascular, respiratorio, locomotor (esquelético e muscular) e nervioso.
- Coñecer e saber explicar de forma global as relacións entre as diferentes respostas dos distintos aparellos na práctica de actividades físico-deportivas nas diversas etapas evolutivas da vida.
- Recoñecer e aplicar as pautas de actuación ante calquera tipo de accidente ou lesión que poida ocorrer e activar os protocolos de emerxencia necesarios.
- Ser capaz de recoñecer e palar aquelas medidas de prevención que poden evitar riscos subxectivos e obxectivos de accidente nas AFD e fundamentalmente nas actividades que se desenvolven nun entorno natural.
- Saber realizar as técnicas de exploración básica e saber diferenciar en función da gravidade a actuación a realizar.
- Realizar adecuadamente as manobras de recuperación cardio-pulmonar se fose necesario.
- Recoñecer as lesións e accidentes máis comúns nas AFD e naquelas que se levan a cabo nun entorno natural e ser capaz de realizar unhas primeiras actuacións de maneira correcta e adecuada.
- Saber identificar segundo o suposto as distintas técnicas de recollida, transporte e evacuación de feridos máis axeitadas á situación.
- Saber confeccionar un botiquín ou Caixa de urxencias.

4. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O procedemento que se vai a utilizar para realizar esta avaliación das capacidades,

basearase no seguinte:

6. Probas teóricas (exame escrito, probas obxectivas tipo test, curtas, longas...)
7. Probas prácticas (supostos sobre planificación de actividades, primeiros auxilios...)
8. Traballos escritos relacionados coas distintas unidades didácticas, tanto dentro da aula como a realizar fóra de ela.
9. Reflexións sobre artigos, traballos.. relacionados cos contidos.

Para obter unha avaliación positiva neste módulo é necesario superar todas as probas teóricas e prácticas correspondentes, así como entregar todos os traballos (de aula e de fóra de ela), así como a memoria de prácticas. A cualificación deste módulo será numérica entre un e dez, sen decimais. A superación do módulo requerirá unha cualificación igual ou superior a cinco.

Os **criterios de cualificación** son os seguintes:

10. Probas teóricas (70%).
11. Traballos e prácticas (20%).
12. Actitudes (10%).

-Cando se faga mais de un examen por avaliación (sendo os exámenes de contidos diferentes), a nota establecerase facendo a media, sempre e cando se supere o 5 en cada un deles (se un examen inclúe contidos anteriores será a nota deste a que se terá en conta, sin facer media co anterior).

-Tendo en conta que non se poden poñer decimais, a nota será a correspondente ó número enteiro que acaden (por exemplo 6,4 , no boletín iralle 6).

-A nota final da asignatura establecerase facendo a media entre as notas obtidas nas tres avaliacións (é dicir, o 6,4 en lugar de o 6 que aparece no boletín), que teñen que estar aprobadas. aqueles alumnos que teñan un número decimal de 5 ou máis, redondearáselle a nota ata o número enteiro superior (por exemplo, un alumno que teña de nota de avaliación un 6´5, no boletín iralle un 7); polo contrario, cando o decimal sexa inferior a 5, a nota será o número enteiro inferior (un alumno que teña de nota de avaliación 6´25, por exemplo, levará no boletín un 6).

5. PROCEDIMIENTO PARA A RECUPERACIÓN DAS PARTES NON SUPERADAS.

Procederáse a realizar un exame de recuperación por cada unha das avaliacións suspensas, nas última semanas de curso, puidendo facelo na seguinte avaliación se o transcurso da programación e as actividades previstas o permiten. A media que se debe obter para recuperar a avaliación será de 5 pts, tendo que ter todos os traballos entregados cos criterios solicitados e o resto de apartados superados positivamente, para aprobar a avaliación.

6. PROCEDIMIENTO PARA DEFINIR A PROBA DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA PARA O ALUMNADO CON PERDA DE DEREITO A AVALIACIÓN CONTINUA:

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, polo que terá un carácter continuo, sendo necesaria a asistencia do alumnado ás clases. O número de faltas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 8 horas (aproximadamente 10 sesións de 50 minutos), con independencia de que estas faltas sexan ou non xustificadas.

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha avaliación extraordinaria previa á avaliación final dos módulos, onde se lle avaliará de todos os contidos que marca o currículo (mesmo aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas), e atendendo aos seguintes criterios de cualificación:

13. Probas teóricas (80%).

14. Traballos e reflexións relacionados cos contidos (20%) Sendo obrigatorio entregar todos os traballos pedidos.

O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 ptos para superar a proba, tendo que ter superados os dous apartados, así como ter entregados os traballos solicitados.

7. PROCEDIMIENTO SOBRE O SEGUIMIENTO DA PROGRAMACIÓN E A AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE

A profesora do módulo fará o seguimento da programación, informando o resto de profesores do departamento do ciclo, a marcha das actividades programadas nas reunións de departamento; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

A práctica docente avaliarase cos alumnos utilizando varios procedementos: a observación directa do transcurso do proceso de ensinanza-aprendizaxe, entrevista libre con alumnos durante as clases prácticas e/ou teóricas, a traves de listas de control a cubrir pola profesora, e a traves de listas de control e test que se lles pasará ós alumnos.

8. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescrito, sen alteración significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribúan a que acade na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: “En calquer caso, estas medidas non poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais”

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes. Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación méncionanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en: que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar?, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenrolo da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estes alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre sí desde o punto de vista formal, pero sí no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento. Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento, de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxe previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio...Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices, guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquira os contidos, como:

-Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado...Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.

-Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.

-Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.

-Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.

- Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...

-Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.

-Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.

-Axudar a que todos os alumnos teñan as mesmas oportunidades de participar e opinar.

- Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.

-Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.

- Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na "lóxica" dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran.

Explicar ao alumnado cal a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprilo, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información – gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplan diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o esforzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a disponibilidad do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de “lagunas” nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar “sobre a marcha” as axudas necesarias para que cada alumnos /a progrese. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.
- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagóxicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

9. ASPECTOS TRANSVERSAIS

No desenrolo das unidade didácticas deste módulo, dadas as súas características, traballarase fundamentalmente a Educación para a saúde, a coeducación, a educación para o consumo e en menor medida a educación ambiental e a educación para a paz.

A educación para a **SAÚDE**.

A **COEDUCACIÓN**.

A educación para a **PAZ**.

A educación **AMBIENTAL**.

A educación para o **CONSUMO**

PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES:

Este punto é no que queremos deixar claro a responsabilidade de titular neste ciclo. Distinguimos este perfil **técnico especialista en actividades físico deportivas no medio natural** como un perfil cunha gran carga de responsabilidade, xa que será o responsable da vida, nalgúns momentos e actividades, do grupo de persoas que leve ó seu cargo. Polo que unha disciplina coherente, tanto na forma de traballar, responsabilidade, superación, expresión oral, expresión escrita, aptitudes, indumentaria, habilidade, relacións públicas, marketing, etc...Polo que recalcamos como moi importante cumprir uns mínimos valores para poder pasar este módulo.

11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Poderán realizar as saídas pedagóxicas ofertadas polo departamento aqueles alumnos que demostren os coñecementos mínimos aprendidos para o correcto aproveitamento de dita actividade, sempre que se poda garantir a seguridade do propio alumno e do grupo.

Estes coñecementos serán avaliados polo profesorado que realice dita actividade, podéndose tratar do resultado da realización de probas (traballos, probas escritas...) ou do seu comportamento e actitude (faltas de asistencia, faltas disciplinarias, participación na preparación da actividade...).

Adxuntase o final das programacións dos módulos, as saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso.

12. METODOLOXIA

Dadas as características dos contidos deste módulo, na súa meirande parte impartirase mediante clases teóricas que se intercalarán con exercicios prácticos, para favorecer a asimilación dos contidos tratados polos alumnos/as. A metodoloxía empregada tanto nas sesións teóricas coma nas prácticas, combinará técnicas de ensinanza de instrucción directa e mediante a búsqueda, facendo hincapié, na medida do posible, no emprego de estilos de ensinanza que favorezcan unha máxima implicación cognitiva por parte dos alumnos.

Como non sempre é posible realizar as prácticas en situacións reais, optase pola opción de realizar situacións simuladas que proporcionan unha forma de traballo que permitan ó alumno poñerse en situacións similares á un accidente ou lesión a través de dramatizacións (role-playing) onde se propoñen hipotéticas situacións de accidente onde

os alumnos/as deberán realizar a diagnose e aplicar as primeiras actuacións.

Como o noso alumnado non ten un nivel académico uniforme, pois algúns veñen do bacharelato, outros da ESO, outros de estudos de carácter profesional, ou a traves da proba de acceso, comezamos polo desenrolo de unidades de actividade física salubre, como o desenvolvemento das capacidades físicas ou o quencemento básicas para a preparación ou planificación de calquer tipo de AF ou deportiva, ademáis esta unidade serviranos de avaliación inicial para coñecer os aprendizaxes previos que posúe o alumnado.

13.-ALUMNADO QUE SE MATRICULA EN SEGUNDO CURSO CON ESTE MÓDULO PENDENTE:

O alumnado poderá formalizar matrícula en segundo curso cando se cumpra algún dos requisitos de promoción seguintes:

- Ter superados todos os módulos do primeiro curso.
- Ter algúns módulos non superados, cando a suma da duración dos modulos pendentes non supere as 300 horas.

Aqueles alumnos/as que promocionen a 2º curso con algún módulo pendente terán que ser avaliados deste módulo no mes de decembro. O/a alumno/a deberá ser informado/a das actividades programadas para a súa recuperación, así como dos períodos da súa recuperación, temporalización etc. A profesora da materia deseñará un plan de de traballo para a recuperación do que deberá ser correctamente informado.

Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos que para os exames extraordinarios, sendo obligatorio a entrega de todos os traballos solicitados pola profesora. O alumno/a deberá obter unha cualificación de 5 ptos para superar a proba.

14. TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC.

O fomento das TIC é algo fundamental na sociedade actual, e nas actividades no medio natural en concreto. As/os alumnos faran as presentacións dos seus traballos a ordenador, buscando sempre unha presentación axeitada. Asi mesmo, expoñeranse presentacións en power point, videos, fotos...Na aula, contase con ordenadores con conexión a internet.

15.- RECURSOS.

2. Libros de texto e bibliografía complementarios a utilizar polo profesor:

- 1.-D. Mcardle, W.: Fisiología del ejercicio.- Editorial Alianza deporte.- Madrid, 1990.
- 2.- Platonov, V.: El entrenamiento deportivo.- Teoría y metodología.- Editorial Paidotribo.- Barcelona, 1988.
- 3.- Astrand , P.O. y Rodahl , K.: Fisiología del trabajo físico.- Editorial Médica Panamericana.- Buenos Aires, 1985.
- 4.- Manno, R.- Principios del entrenamiento deportivo.- Editorial Paidotribo.- Barcelona, 1991.
- 5.- H. Wilmore, J. & I. Costill, D.: Fisiología del esfuerzo y del deporte.- Editorial Paidotribo.- Barcelona, 1998.
- 6.- Wiseman, John: Manual de supervivencia.- Editorial Acanto.-
- 7.- Tortota G.J. y Grabowski, S.R.: Principios de anatomía y fisiología.- Editorial Harcourt.- Madrid 1999.
- 8.- Agrasar, C.M. y cols: Anatomía, fisiología y primeros auxilios.- Xaniño Editorial.- A Coruña, 1998.
- 9.- Kendall, F.P. y cols: Músculos (pruebas, funciones u dolor postural).- Editorial Marban.- Madrid, 2000.

- Artigos de prensa e información obtida en Internet.

MODULO PROFESIONAL 6: ACTIVIDADES FÍSICAS PARA PERSOAS CON DISCAPACIDADE.

1. IDENTIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Familia profesional: Actividades físicas e deportivas

Denominación: Conducción de Actividades Físico-deportivas no medio natural.

Nivel: Formación profesional de grao medio.

Duración do ciclo: 1400 horas.

Modulo: Actividad física para persoas con discapacidade.

Duración: 55 horas

Profesora: Alejandra Carro

2. CONCRECIÓN DO CURRÍCULO EN RELACIÓN COA SÚA ADECUACIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS DO ÁMBITO PRODUCTIVO

Capacidades terminais elementais:

- Describi-las características máis relevantes dos diferentes tipos de diminucións (a nivel funcional, afectivo e social) e os criterios de valoración médico-deportiva, encadrándoas nos distintos tipos de clasificacións.
- Indica-las especificidades e as contraindicacións da práctica de actividades físicas das persoas con distintas discapacidades.
- Identifica-las necesidades de atención e axuda segundo o tipo e o grao de discapacidade.
- Discrimina-los casos nos que é necesario o asesoramento ou a intervención de profesionais con cualificación máis específica.
- Realiza-lo traslado de persoas con discapacidades motrices en condicións de seguridade, segundo as pautas establecidas.
- Comunicarse coas persoas con discapacidades sensoriais, adaptando a expresión verbal ou xestual as súas necesidades.
- Analiza-las condicións dun espacio determinado para a práctica da actividade física con persoas con discapacidades, sinalando as adaptacións que eliminen as barreiras físicas.

- Coñecer as características dos deportes e actividades físicas adaptados máis practicados.
- Seleccionar actividades ás que podan acceder e participar persoas discapacitadas, sinalando as adaptacións necesarias para o seu desenvolvemento (materiais, regulamento, función dos monitores ou guía etc)
- Realizar valoracións funcionais sinxelas de persoas con discapacidade, valorando os datos obtidos con instrumentos ou test.
- Indica-las posibilidades de intervención-colaboración na organización de actividades físico-deportivas adaptadas dos diferentes organismos públicos ou privados.
- Xestiona-la documentación necesaria para a realización de actividades deportivas adaptadas e a atención das persoas con discapacidade que participan.

CONTIDOS

Serán os seguintes, pois non é posible diminuír ou seleccionar contidos cando se trata de acadar unhas capacidades específicas en tramos educativos tan curtos.

CONTIDOS CONCEPTUAIS

- As discapacidades. Concepto. Tipos: sensoriais, físico-motrices e psíquicas.
- Test e instrumentos médico-deportivo das discapacidades. Clasificacións médico-deportivas. .
- Cómo afecta a discapacidade á motricidade, á capacidade para aprender e á vida afectiva e social.
- Adaptación ó esforzo das persoas con discapacidade. Características e contraindicacións.
- Adaptacións necesarias para a práctica físico-deportiva según o tipo de discapacidade.
- A transferencia das persoas discapacitadas.
- Beneficios físicos, Psicolóxicos e sociais da actividade física en persoas con discapacidade
- Barreiras arquitectónicas. Tipos. Lexislación.
- Modificacións arquitectónicas e funcionalidade dos espazos.
- O deporte adaptado. Características .
- Organización da actividade física adaptada. Organismos e entidades implicadas.

CONTIDOS PROCEDIMENTAIS

- Valoración das posibilidades motrices dos distintos tipos de discapacidade.
- Análise das posibilidades de participación en cada actividade incluída no currículo.
- Análise das adaptacións necesarias para a participación nas actividades do currículo (espacios, materiais, papel dos guías-monitores, regulamentos, comunicación, duración etc).
- Control da hixiene e coidado específico das secuelas.
- Experimentación, manexo e mantemento do material protésico e ortésico.
- Actuación fronte a diferentes lesións.
- Determinación da técnica de transferencia a utilizar.
- Transferencia das persoas con discapacidade.
- Manexo de equipamentos e materiais necesarios e das axudas técnicas requiridas en cada caso.
- Adaptación de consignas e explicacións.
- Identificación de deportes, actividades físicas, exercicios e xogos adaptados a cada minusvalía.
- Organización de actividades físicas adaptadas institucionalizadas ou non institucionalizadas.
- Práctica de xogos sensibilizadores, integradores e específicos.
- Tramitación de documentación específica.

CONTIDOS ACTITUDINAIS

- Interese palas características psicoafectivas das persoas con discapacidade.
- Colaboración nas axudas requiridas polas persoas con discapacidades.
- Potenciación da autonomía e da creatividade das persoas con discapacidade, evitando actitudes paternalistas.
- Responsabilidade na adaptación de actividades ás posibilidades das persoas con discapacidade, atendendo especialmente as cuestións relativas á seguridade.
- Sensibilidade á hora de establecer comunicación coas persoas con discapacidade, adecuando as mensaxes e esforzándose por escoitalas.
- Responsabilidade na integración de persoas con discapacidade nun grupo, potenciando a interrelación.

RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS QUE A INTEGRAN E CONTRIBUEN O DESENVOLVEMENTO DO MÓDULO (SECUENCIACIÓN E TEMPO ASIGNADO DE CADA U.D.)

Dividiremos os contidos en tres unidades didácticas: DISCAPACIDADES SENSORIAIS, DISCAPACIDADES FÍSICAS e DISCAPACIDADES PSÍQUICAS.

Como non é posible traballar con todas as discapacidades posibles por falta de tempo centrarémonos nas, que aparecen entre a poboación con máis frecuencia, e sobre elas realizaremos as actividades prácticas.

Cada unha das deficiencias será tratada de xeito monográfico nun número determinado de sesións seguidas para evitar que se disperse a atención.

55h=66 sesións

PRIMEIRA AVALIACION

- Presentación da asignatura (1 sesión)
- Aproximación conceptual ó Deporte e a Actividade Física Adaptada (2 sesións)
- Síntesis Histórica do Deporte e da Actividad Física Adaptada (3 sesións)
- DISCAPACIDADES SENSORIAIS (visual, auditiva,...) (16 sesións)
- Avaliación (·2 sesións)

SEGUNDA AVALIACIÓN

- DISCAPACIDADES FISICAS (22 sesións)
- Avaliación (2 sesións)

TERCEIRA AVALIACIÓN

- DISCAPACIDADE PSQUICAS (11 sesións)
- BARREIRAS ARQUITECTÓNICAS (2 sesións)
- OUTRAS DEFICIENCIAS (sociais, fisiolóxicos (diabéticos, obesos, anoréxicos,...)(1 sesión)
- Avaliación (2 sesións)

U.D.1: APROXIMACIÓN CONCEPTUAL Ó DEPORTE E A ACTIVIDADE FÍSICA ADAPTADA

❖ OBXETIVOS ESPECÍFICOS

- Coñecer a nomenclatura específica do ámbito da discapacidade.
- Adquirir os termos específicos como vocabulario propio á hora de traballar como técnico.
- Coñecer a historia da actividade física adaptada.

❖ **CONTIDOS**

- Historia da actividade física adaptada.
- Vocabulario específico sobre discapacidade (discapacidade, minusvalía, deficiencia)
- Diversidade funcional.
- Etioloxía.
- Problemática xeral.
- Prevención/Diagnóstico

❖ **CRITERIOS DE AVALIACIÓN**

- Adquirir un vocabulario axeitado ó ámbito de actuación.
- Coñecer as características xerais que rodean á discapacidade.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **ACTIVIDADES.**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenvolvemento e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumo, comprobación e de avaliación.

❖ **RECURSOS E MATERIAIS**

- Apuntes da profesora, presentación en power point, vídeo sobre discapacidade...

U.D.2: DISCAPACIDADES SENSORIAIS

❖ OBXETIVOS ESPECÍFICOS

- Coñecer as características relacionadas ca discapacidade visual.
- Coñecer as características relacionadas ca discapacidade auditiva.
- Coñecer as deficiencias motrices con respecto a unha discapacidade visual.
- Coñecer e facer nosas unhas pautas de comportamento xeral á hora de tratar con persoas con discapacidade visual.
- Experimentar o rol de guía, así como o de persoa con discapacidade visual.
- Experimentar o rol de persoa con discapacidade auditiva.
- Coñecer e practicar deportes e actividades adaptados a persoas con discapacidade.
- Coñecer as deficiencias motrices con respecto a unha discapacidade auditiva
- Coñecer e facer nosas unhas pautas de comportamento xeral á hora de tratar con persoas con discapacidade auditiva.

❖ CONTIDOS

- Etioloxía da discapacidade visual.
- Deficit no desenvolvemento motor, na discapacidade visual.
- Clasificación sobre discapacidade visual

❖ CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Adquirir un vocabulario axeitado ó ámbito de actuación.
- Coñecer as características xerais que rodean á discapacidade.
- Vivenciar as prácticas correspondentes e dar unha opinión persoal para cada sesión.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos

obxetivos específicos.

❖ **ACTIVIDADES.**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenvolvemento e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumo, comprobación e da avaliación.

❖ **RECURSOS E MATERIAIS**

- Antifaces.
- Balón de gomaespuma con cascabel.
- Balón de goalball.
- Música
- Cinta de marcar e cordino.
- Cordas para saltar.
- Barras direccionais.
- Apuntes da profesora, presentación en power point, vídeo sobre discapacidade...

U.D.3: DISCAPACIDADES FÍSICAS

❖ **OBXETIVOS ESPECÍFICOS**

- Coñecer a nomenclatura específica do ámbito da discapacidade.
- Coñecer as características relacionadas coa discapacidade física
- Coñecer distintos tipos de discapacidades físicas.
- Coñecer e facer nosas unhas pautas de comportamento xeral á hora de tratar con persoas con discapacidade física.

- Expermintar o rol de persoa con discapacidade física.
- Coñecer e practicar deportes e actividades adaptados a persoas con discapacidade.
- Adoptar unha actitude de naturalidade cara a discapacidade.

❖ **CONTIDOS**

- Tipos de discapacidades físicas.
- Tipos de sillas de rodas.
- Actividades, xogos e/ou deportes adaptados a persoas con discapacidade.

❖ **CRITERIOS DE AVALIACIÓN**

- Adquirir un vocabulario axeitado ó ámbito de actuación.
- Coñecer as características xerais que rodean á discapacidade.
- Vivenciar as prácticas establecidas para esta unidade.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **ACTIVIDADES.**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzamento ou ampliación, de resúmen, comprobación e da avaliación.

❖ **RECURSOS E MATERIAIS**

- Sillas de rodas.
- Petanca.
- Xogo da Boccia.
- Cordas.
- Música.
- Sillas.
- Apuntes da profesora, presentación en power point, vídeo sobre discapacidade...

- ...

U.D.4: DISCAPACIDADES PSÍQUICAS

❖ OBTETIVOS ESPECÍFICOS

- Coñecer as características relacionadas con esta discapacidade.
- Coñecer as deficiencias motrices con respecto a esta discapacidade.
- Coñecer e facer nosas unhas pautas de comportamento xeral á hora de tratar con persoas con discapacidade psíquicas.
- Coñecer deportes e actividades adaptados a persoas con discapacidade psíquica.

❖ CONTIDOS

- Etioloxía da discapacidade psíquica.
- Deficit no desenvolvemento motor, na discapacidade psíquica.
- Clasificación sobre discapacidade psíquica
- Síndrome de Down.

❖ CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Adquirir un vocabulario axeitado ó ámbito de actuación.
- Coñecer as características xerais que rodean á discapacidade.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ ACTIVIDADES.

- Actividades de diagnóstico (preguntas), de introducción–motivación, de desenvolvemento e aprendizaxe (xogos, deportes, actividades...), actividades de reforzo ou ampliación, de resumo, comprobación e da avaliación.

❖ RECURSOS E MATERIAIS

- Videos.
- Apuntes da profesora, presentación en power point, video sobre discapacidade...

U.D.5: BARRERAS ARQUITECTONICAS

❖ OBXETIVOS ESPECÍFICOS

- Coñecer e experimentar diferentes tipos de barreiras arquitectónicas.
- Coñecer e facer noso o término Accesibilidade.
- Coñecer instalacións, cidades adaptadas.

❖ CONTIDOS

- Accesibilidade.
- Barreiras arquitectonicas.

❖ CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Adquirir un vocabulario axeitado ó ámbito de actuación.
- Coñecer algunhas das barreiras arquitectónicas cotidianas..
- Adoptar unha actitude de accesibilidade nas actividades.

❖ ACTIVIDADES.

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenrolo e aprendizaxe, actividades de reforzó ou ampliación, de resumen, comprobación e da avaliación.

❖ RECURSOS E MATERIAIS

- Silla de rodas
- Ascensor.
- Balón de espuma.
- Música
- Apuntes da profesora, presentación en power point, video sobre discapacidade...

U.D.6: OUTRAS DISCAPACIDADES

❖ OBXETIVOS ESPECÍFICOS

- Coñecer as características relacionadas con este tipo de discapacidades..
- Coñecer as deficiencias motrices con respecto a estas discapacidades.
- Coñecer e facer nosas unhas pautas de comportamento xeral á hora de tratar con

❖ CONTIDOS

- Obesidade.
- Asma
- Diabetes.
- ...

❖ CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Adquirir un vocabulario axeitado ó ámbito de actuación.
- Coñecer as características xerais que rodean á discapacidade.
- Demostrar a través das probas establecidas para esta unidade a consecución dos obxetivos específicos.

❖ **ACTIVIDADES.**

- Actividades de diagnóstico (preguntas, debate...), de introducción–motivación, de desenvolvemento e aprendizaxe, actividades de reforzo ou ampliación, de resumo, comprobación e de avaliación.

❖ **RECURSOS E MATERIAIS**

- Apuntes da profesora, presentación en power point, vídeo sobre discapacidade...

MINIMOS ESIXIBLES

Os alumnos, unha vez rematado o Ciclo Formativo, terán que ser capaces de:

- Identificar as características xerais das discapacidades vistas en clase.
- Determinar as actividades físicas axeitadas para as discapacidades concretas que ten unha persoa.
- Identificar barreiras en canto a accesibilidade a actividade física.
- Coñecer os beneficios que supón a actividade física a nivel afectivo, social, físico e cognitivo.
- Identificar os espazos axeitados e os contraindicados, así como o material para levar a cabo unha actividade física con persoas con discapacidade.
- Comunicarse con persoas con discapacidade.
- Coñecer as suxerencias de trato para as distintas capacidades vistas na clase.
- Adaptar as actividades físico-deportivas ás distintas discapacidades.
- Valorar as capacidades e limitacións da persoa con discapacidade, a través dos medios dos que dispoñemos.
- Adoptar actitudes, valores e normas axeitadas a desenvolver nas diferentes unidades didácticas.
- Entregar a memoria das prácticas levadas a cabo, cos criterios establecidos.
- Entregar os traballos solicitados durante o curso, cos criterios establecidos.
- Coñecer e practicar deportes e/ou actividades físicas específicas para persoas con discapacidade.
- Adquirir un vocabulario relacionado co ámbito da diversidade funcional.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O procedemento que se vai a realizar para realizar esta avaliación das capacidades, basearase no seguinte:

- Probas teóricas (exame escrito, probas obxectivas tipo test, curtas, longas...)
- Traballos prácticos (posta en práctica dunha actividade ou deporte para discapacitados...)
- Traballos escritos relacionados coas distintas unidades didácticas, tanto dentro da aula como a realizar fóra de ela.
- Reflexións sobre artigos, traballos.. relacionados cos contidos.
- Memoria de prácticas, onde se recollan as sesións de carácter práctico realizadas.

Para obter unha avaliación positiva neste módulo é necesario superar todas as probas teóricas e prácticas correspondentes, así como entregar todos os traballos (de aula e de fóra de ela), así como a memoria de prácticas. A cualificación deste módulo será numérica entre un e dez, sen decimais. A superación do módulo requirirá unha cualificación igual ou superior a cinco.

Os **criterios de cualificación** son os seguintes:

- Probas teóricas (50%).
- Traballos, reflexións de artigos, exposicións de traballos (20%).
- Memoria de prácticas das actividades levadas a cabo durante o curso (tanto se son dirixidas pola profesora coma as que son dirixidas por eles mesmos) (20%).
- Actitudes (10%).

-Cando se faga mais de un examen por avaliación (sendo os exámenes de contidos diferentes), a nota establecerase facendo a media, sempre e cando se supere o 5 en cada un deles (se un examen inclúe contidos anteriores será a nota deste a que se terá en conta, sin facer media co anterior).

-Tendo en conta que non se poden poñer decimais, a nota será a correspondente ó número enteiro que acaden (por exemplo 6,4 , no boletín iralle 6).

-A nota final da asignatura establecerase facendo a media entre as notas obtidas nas tres avaliacións (é dicir, o 6,4 en lugar de o 6 que aparece no boletín), que teñen que estar aprobadas. aqueles alumnos que teñan un número decimal de 5 ou máis, redondearáselle a nota ata o número enteiro superior (por exemplo, un alumno que teña de nota de avaliación un 6´5, no boletín iralle un 7); polo contrario, cando o decimal sexa inferior a 5, a nota será o número enteiro inferior (un alumno que teña de nota de avaliación 6´25, por exemplo, levará no boletín un 6).

PROCEDIMIENTO PARA A RECUPERACIÓN DAS PARTES NON SUPERADAS.

Procederáse a realizara un exame de recuperación por cada unha das avaliacións suspensas, nas última semanas de curso, puidendo facelo na seguinte avaliación se o transcurso da programación e as actividades previstas o permiten. A media que se debe obter para recuperar a avaliación será de 5 pts, tendo que ter todos os traballos entregados cos criterios solicitados e o resto de apartados superados positivamente, para aprobar a avaliación.

PROCEDIMIENTO PARA DEFINIR A PROBA DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA PARA O ALUMNADO CON PERDA DE DEREITO A AVALIACIÓN CONTINUA:

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, por o que terá un carácter continuo, sendo necesaria a asistencia do alumnado ás clases. O número de faltas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 5,5 horas (aproximadamente 8 sesións de 50 minutos), con independencia de que estas faltas sexan ou non xustificadas.

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha avaliación extraordinaria previa á avaliación final dos módulos, onde se lle avaliará de todos os contidos que marca o currículo (mesmo aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas), e atendendo aos seguintes criterios de cualificación:

- Probas teóricas (80%).
- Traballos e reflexións relacionados cos contidos (20%) Sendo obrigatorio entregar todos os traballos pedidos.

O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 ptos para superar a proba, tendo que ter susperados os dous apartados, así como ter entregados os traballos solicitados.

PROCEDIMIENTO SOBRE O SEGUIMIENTO DA PROGRAMACIÓN E A AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE

A profesora do módulo fará o seguimento da programación, informando o resto de profesores do departamento do ciclo, a marcha das actividades programadas nas reunións de departamento; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

A práctica docente avaliarase cos alumnos utilizando varios procedementos: a observación directa do transcurso do proceso de ensinanza-aprendizaxe, entrevista libre con alumnos durante as clases prácticas e/ou teóricas, a traves de listas de control a cubrir pola profesora, e a traves de listas de control e test que se lles pasará ós alumnos.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescritivo, sen alteración significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribúan a que acade na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: “En calquer caso, estas medidas non poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais”

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes. Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación menciónanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en : que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar?, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenvolvemento da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estos alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre si desde o punto de vista formal, pero si no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento . Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento. de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxe previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio... Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices, guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquira os contidos, como:

- Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado... Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.
- Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.
- Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.
- Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.
- Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...
- Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.
- Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.

- Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.

-Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.

- Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na "lóxica" dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran

Explicar ao alumnado cal a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprilo, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información – gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplan diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o

esfuerzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a disponibilidad do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de “lagunas” nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar “sobre a marcha” as axudas necesarias para que cada alumnos /a progrese. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.
- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagóxicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

ASPECTOS TRANSVERSAIS

No desenrolo das unidade didácticas deste módulo, intentarase traballar algúns dos temas relacionados cas capacidades terminais do ciclo:

A educación para a **SAÚDE**.

A **COEDUCACIÓN**.

A educación para a **PAZ**.

A educación **AMBIENTAL**.

O xogo **LIMPO**

A educación para o **CONSUMO**

A educación **VIAL**

A valoración do noso **PATRIMONIO CULTURAL**.

PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES:

Este punto é no que queremos deixar claro a responsabilidade de titular neste ciclo. Distinguimos este perfil **técnico especialista en actividades físico deportivas no medio natural** como un perfil cunha gran carga de responsabilidade, xa que será o responsable da vida, nalgúns momentos e actividades, do grupo de persoas que leve ó seu cargo. Polo que unha disciplina coherente, tanto na forma de traballar, responsabilidade, superación, expresión oral, expresión escrita, aptitudes, indumentaria, habilidade, relacións públicas, marketing, etc...Polo que recalcamos como moi importante cumprir uns mínimos valores para poder pasar este módulo.

11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Poderán realizar as saídas pedagóxicas ofertadas polo departamento aqueles alumnos/as que:

- demostren os coñecementos mínimos aprendidos para o seu correcto aproveitamento
- unha condición física axeitada para esa actividade
- así como estar en condicións saudables tanto física como mentalmente, sen

restricións da práctica deportiva

sempre que se poda garantir a seguridade do propio alumno e do grupo.

Estes coñecementos e o nivel de condición física serán avaliados polo profesorado que realice dita actividade, podendose tratar do resultado da realización de probas (traballos, probas escritas, físicas, rutas...) ou do seu comportamento e actitude (faltas de asistencia, faltas disciplinarias, participación na preparación da actividade...).

Adxuntase ó final das programacións dos módulos, as saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso.

Adxuntase o final das programacións dos módulos, as saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso.

12. METODOLOXIA

Neste módulo alternaremos clases teóricas e exercicios prácticos. A metodoloxía empreada tanto nas sesións teóricas coma nas prácticas, combinará técnicas de ensinanza de instrucción directa e mediante a búsqueda, facendo hincapié, na medida do posible, no emprego de estilos de ensinanza que favorezcan unha máxima implicación cognitiva por parte dos alumnos.

Como non sempre é posible realizar as prácticas en situacións reais, optase pola opción de realizar situacións simuladas que proporcionan unha forma de traballo que permitan ó alumno poñerse en situacións similares ás que se atopan as persoas con discapacidade a través de dramatizacións (role-playing) onde se propoñen hipotéticas necesidades especiais e se elaboran a partir de ahí sesións de actividade física e deportes con sus posibles adaptacións, de comunicación, material e instalacións deportivas.

Como o noso alumnado non ten un nivel académico uniforme, pois algúns veñen do bacharelato, outros da ESO, outros de estudos de carácter profesional, ou a través da proba de acceso, faise moi necesaria a avaliación inicial.

Nun gran número de actividades propoñeremos o traballo en equipo e tamén traballos nos que intenten establecer contactos con institucións ou organismos da zona para que traballen nun contexto real.

.13.-ALUMNADO QUE SE MATRICULA EN SEGUNDO CURSO CON ESTE MÓDULO PENDENTE:

O alumnado poderá formalizar matrícula en segundo curso cando se cumpra algún dos requisitos de promoción seguintes:

- Ter superados todos os módulos do primeiro curso.
- Ter algúns módulos non superados, cando a suma da duración dos módulos pendentes non supere as 300 horas.

Aqueles alumnos/as que promocionen a 2º curso con algún módulo pendente terán que ser avaliados deste módulo no mes de decembro. O/a alumno/a deberá ser informado/a das actividades programadas para a súa recuperación, así como dos períodos da súa recuperación, temporalización etc. A profesora da materia deseñará un plan de de traballo para a recuperación do que deberá ser correctamente informado.

Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos que para os exames extraordinarios, sendo obrigatorio a entrega de todos os traballos solicitados pola profesora. O alumno/a deberá obter unha cualificación de 5 ptos para superar a proba.

14. TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC.

O fomento das TIC é algo fundamental na sociedade actual, e nas actividades no medio natural en concreto. As/os alumnos faran as presentacións dos seus traballos a ordeador, buscando sempre o formato mais axeitado. Así mesmo, expoñeranse presentacións en power point, videos, fotos...Na aula, contase con ordeadores con conexión a internet.

15.- RECURSOS.

1. CAMPAGNOLLE, SERGIO: La silla de ruedas y la actividad física. Ed. Paidotribo.
2. FABIAN ORSATTI, LUCIANO: Deporte para discapacitados mentales. Ed. Stadium.
3. FERNANDEZ, JOAQUINA: Apuntes da asignatura “Actividad Física Adaptada” cursada en INEF-Galicia (A Coruña).
4. FERNANDEZ, JOAQUINA: Apuntes da asignatura “Actividad Física y Disfunciones Sociales y/o Psíquicas” cursada en INEF-Galicia (A Coruña).

5. LOU ROYO, MARIA ANGELES: Bases psicopedagógicas de la educación especial. Ed. Pirámide.
 6. MOLINA GARCIA, SANTIAGO: Deficiencia mental. Aspectos psicoevolutivos y educativos. Ed. Aljibe.
 7. RUIBAL PLANA, OLGA: Unidades didácticas para secundariaV. Expresión corporal. Ed. INDE.
 8. VVAA: Deficiencia visual. Aspectos psicoevolutivos y educativos. Ed. Aljibe.
 9. VVAA: Deficiencia auditiva. Aspectos psicoevolutivos y educativos. Ed. Aljibe.
 10. VVAA: Actividad física adaptada. Ed. INDE.
- Artigos de prensa e información obtida en Internet.
 - Videos das PARAOLIMPIADAS 2016
 - Videos de deportes para discapacitados visuais (ONCE).

MÓDULO PROFESIONAL 7: DINÁMICA DE GRUPOS

1. IDENTIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN: DINÁMICA DE GRUPOS.

CENTRO EDUCATIVO: IES DE PORTO DO SON

FAMILIA PROFESIONAL: ACTIVIDADES FÍSICAS E DEPORTIVAS

CÓDIGO DA FAMILIA PROFESIONAL:

CICLO FORMATIVO: *CONDUCCIÓN DE ACTIVIDADES FÍSICO-DEPORTIVAS NO MEDIO NATURAL.*

NIVEL: FORMACIÓN PROFESIONAL DE GRAO MEDIO

PROFESOR: MARCIAL DE MARTÍN VÁZQUEZ

2. CONCRECIÓN DO CURRÍCULO EN RELACIÓN COA ADECUACIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS DO ÁMBITO PRODUTIVO:

- Dinamizar as actividades de forma que resulten atractivas e motivadoras e cumpran coas expectativas dos participantes.
- Analizar a **dinámica interna dos grupos**, relacionando os diferentes roles coas súas funcións e tarefas e especificando o papel do conductor en cada tipo de grupo.
- Caracterizar e aplicar distintos **procedementos e/ou técnicas** de animación de grupos.
- Describir os elementos e o funcionamento de **proceso de comunicación** no seo do seu grupo para guíalo de xeito correcto hacia os seus obxectivos.:
- Xustificar e aplicar distintas **estratexias** empregadas para conseguir **unha boa comunicación**.
- Seleccionar e empregar aqueles **recursos audio-visuais** e gráficos para transmitir información complementaria á actividade.
- Seleccionar e empregar **técnicas de comunicación verbal ou xestual** adecuadas ó contexto situacional.
- Resolver as continxencias que se presenten no seu ámbito de actuación en relación coas persoas e o grupo que dirixen:(toma de decisións, resolución de conflitos)
- Comprender a influencia de determinados **factores da sociedade actual** e a súa relación coas actividades de ocio, turismo e **fisicodeportivas** e a dinámica de grupos.
- Identificar signos e actitudes de **emoción intensa** e de situacións de crise, propondo estratexias de actuación para potencíalas ou reconducilas.

- Caracterizar e analizar os **papeis, funcións, tarefas e calidades** que se requiren do conductor nos encontros de grupo.
- Manter relacións fluídas cos membros do equipo de traballo e clientes participando activamente na organización e desenvolvemento de tarefas colectivas cunha actitude tolerante cara as ideas de compañeiros; subordinados e clientes.
- Xustificar e valorar a importancia dunha **actitude empática e tolerante** no animador e descubrir os comportamentos que a caracterizan

3.RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS E SECUENCIACIÓN-TEMPORALIZACIÓN

TEMPORALIZACIÓN

O número de horas dedicadas a desenvolver os contidos do módulo é de 55 horas lectivas divididas en dúas sesións semanais de 50 minutos.

Para cada unidade didáctica distribuiranse do seguinte xeito:

PRIMEIRO TRIMESTRE:

U.D. Nº1: Dinámica e dinamización de grupos.....14h

U.D. Nº2: O proceso de comunicación.....6h

SEGUNDO TRIMESTRE:

U.D. Nº 3: Solución de problemas e toma de decisións en grupo.....10h

U.D. Nº 4: Fundamentos psicolóxicos e sociolóxicos da D.G.....8h

TERCEIRO TRIMESTRE:

U.D. Nº 5: Os grupos no medio natural.....8h

U.D. Nº 6: Animación de grupos na natureza.....9h

4.CONTIDOS:

CONTIDOS PROCEDEMENTAIS:

Dinámica e dinamización de grupos:

- Análise e aplicación das diferentes técnicas dinamizadoras de grupos.
- Identificación e selección das técnicas de recollida de datos máis adecuadas en cada caso.
- Aplicación das distintas técnicas de elaboración da información utilizando diferentes soportes.
- Solución de problemas e toma de decisións:
- Selección e aplicación dos métodos máis usuais para a toma de decisións no grupo.
- Análise e resolución das situacións de conflito.
- Medidas destinadas á prevención de situacións de conflito e crise no medio natural.
- Comunicación
- Elaboración de informes utilizando diferentes soportes.
- Selección e aplicación das técnicas destinadas a supera-las barreiras na comunicación.
- Análise e elección do tipo de comunicación máis adecuado ó contexto situacional.
- Os grupos no medio natural:
- Análise dos ingredientes de emoción , risco e aventura nas actividades no medio natural.
- Identificación e xeración de actitudes específicas. Control de riscos.

CONTIDOS CONCEPTUAIS:

Fundamentos, psicolóxicos, pedagóxicos e sociolóxicos básicos, aplicados á condución de actividades fisicodeportivas:

- Desenvolvemento evolutivo.
- Psicoloxía do grupo.
- Calidade de vida e desenvolvemento persoal. Necesidades persoais e sociais.
- Motivación, actitudes, sensación e emoción.
- Socioloxía do lecer, tempo libre, turismo e deporte.
- A educación non formal e actividades fisicodeportivas.

Dinámica e dinamización de grupos:

- O grupo.
- O líder: tipos de liderado.
- Solución de problemas e toma de decisións:
- Factores que inflúen nunha decisión.
- Métodos máis usuais para a toma de decisións en grupo.
- Fases na toma de decisións.

Comunicación:

- Tipos de comunicación.
- Etapas dun proceso de comunicación.
- Canles de comunicación.
- Dificultades e barreiras na comunicación.

- Os grupos no medio natural:
- Comportamentos e relacións tipo. Rivalidade. Cohesión.

CONTIDOS ACTITUDINAIS:

- Valoración do papel dinamizador que o conductor das actividades fisicodeportivas ten na sociedade actual.
- Observación das medidas correctoras destinadas a evitar comportamentos antisociais.
- Colaboración e coordinación coas persoas que participen no desenvolvemento dos diferentes plans de actuacións conxuntos.

5.METODOLOXÍA:

A metodoloxía empregada, tratará de forma globalizada os contidos científico-tecnolóxicos e organizativos asociados as súas ensinanzas. Integrará teoría e práctica, promovendo no alumnado unha visión global e coordinada dos procesos nos que deberá intervir como profesional.

Á hora de desenvolver-lo módulo será acorde cos principios psicopedagóxicos da didáctica das Ciencias da Actividade Física e o Deporte, cun marcado carácter práctico destas ensinanzas orientadas a preparación de técnicos e a súa inserción no mundo laboral. Utilizaranse estratexias de ensino-aprendizaxe aplicadas á formación profesional específica para acadar as capacidades profesionais requeridas.

A presenza explícita neste currículo de tres tipos de contidos —os conceptuais, os procedementais e os actitudinais— implica que todos eles deben ser obxecto de ensinanza e aprendizaxe:

Os contidos conceptuais A aprendizaxe dos **feitos** e dos datos realizarase mediante actividades de diverso tipo e características, que comportan unha memorización; esta memorización sera moito mais sinxela e productiva cando os novos feitos teñan un significado para o alumnado, polo que organizaranse dacordo coa súa actividade práctica, e presenten unha correcta organización léxica e permitan relaciónalos con outros contidos. O tempo necesario para a aprendizaxe destes contidos factuais é relativamente curto, aínda que este variará en función do alumnado; a súa adquisición e cuestión de todo ou nada, xa que un feito ou un dato sábese ou non se sabe, mais nunca se pode saber a medias. Esta aprendizaxe memorística factual non queda para sempre na memoria, senón que se esquece rapidamente sendo necesario que se repase cada certo tempo.

A aprendizaxe dos **conceptos** e sistemas conceptuais non se produce da mesma maneira ca dos feitos. Un concepto pode ser memorizado e repetido de forma literal mais isto non implica a súa comprensión; para que esta se produza, requírese unha actividade cognitiva mais complexa por parte do alumno e da alumna. Os conceptos e sistemas conceptuais aprenderanse por medio de actividades experienciais que potencien a actividade intelectual do alumno e da alumna. Para aprender un novo concepto estableceranse relacións significativas entre este e outros conceptos. O contrario que a aprendizaxe dos feitos, a aprendizaxe de conceptos non é cuestión de todo ou nada, senón que supón unha comprensión gradual; os alumnos, en relación co seu nivel de

desenvolvemento evolutivo, e os seus coñecementos previos, coa actividade mental realizada, etc., irán comprendendo, en maior ou menor medida, os conceptos, de maneira que a aprendizaxe destes vaise construíndo, ampliando e enriquecendo ante novas experiencias e situacións. Tardase mais en aprender un concepto ca un feito, mais aquel é mais duradeiro e o seu esquecemento prodúcese de fonna mais lenta e gradual.

O termo **procedemento**, entendido como o conxunto de accións ordenadas e dirixidas á consecución dunha meta, inclúe destrezas, técnicas, estratexias, habilidades e métodos. Os procedementos aprenderanse a partir da presentación do modelo, explicando a continuación os pasos a seguir e realizándoos. Considerarase que un procedemento estará adquirido cando estea automatizado e diminúa a atención coa que se realiza. A aprendizaxe dun contido procedemental vaise acadando de maneira progresiva; as accións que o compoñen vanse perfeccionando a través da exercitación ata que o procedemento se fai cada vez mais funcional e pode ser aplicado de maneira eficaz a situacións novas ou mais complexas.

Os **contidos actitudinais** engloban as actitudes, os valores e as normas. A súa aprendizaxe realízase mediante o exemplo, a observación, a imitación de modelos e a experiencia directa. O compoñente afectivo é un factor fundamental, xa que os contidos actitudinais contribúen a socialización e ó establecemento de vínculos. Debido a complexidade destes contidos, a súa aprendizaxe non poderá reducirse á realización de determinadas actividades específicas, senón que estará mais relacionada coa forma en que estas se levan a cabo e coas interaccións persoais e afectivas que se producen na realización das distintas actividades de ensinanza-aprendizaxe. Por conseguinte, as actitudes non se adquiren de inmediato, senón que a súa adquisición supón o desenvolvemento das mesmas a longo prazo.

6.IDENTIFICACIÓN DAS UNIDADES DIDÁCTICAS :

UNIDADE DIDÁCTICA Nº 1: “Dinámica e dinamización de grupos”

CAPACIDADES TERMINAIS ELEMENTAIS:

- Analiza-la dinámica interna dos grupos, relacionando os diferentes roles coas súas funcións e tarefas e especificando o papel do conductor en cada tipo de grupo.
- Caracterizar e aplicar distintos procedemento e/ou técnicas de animación de grupos

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA UNIDADE DIDÁCTICA:

- Analizar a dinámica interna dos grupos e a súa estrutura.
- Avaliar o grao de madurez do grupo en relación as fases e as características da tarefa.
- Analizar os roles e a súa adecuación para a realización das tarefas e a división do traballo.
- Empregar diferentes instrumentos de recollida de información para analizar a estrutura grupal.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

-Demostrar a través dos procedementos e probas establecidas a consecución dos obxectivos arriba propostos de acordo cos procedementos de avaliación descritos con carácter xeral na programación.

CONTIDOS

Contidos conceptuais:

- Aspectos históricos da dinámica de grupos.
- Fundamentos teóricos da dinámica de grupos:
 - Definición de D.G.
 - Efectos da D.G.
 - Aplicacións da D.G.
 - Ventaxas e desventaxas da interacción grupal.
- O grupo:
 - Definición de grupo.
 - Tipos de grupos.
 - Fases dos grupos.
 - A cohesión grupal. Definición.
 - A comunicación grupal.Definición.
 - A estrutura dos grupos sociais.
 - O líder: definición e tipos de liderado.
 - Principales técnicas da dinámica de grupos. Clasificación.

Contidos procedementais:

- Análise dun grupo e a súa estrutura.

- Análise e aplicación das diferentes técnicas dinamizadoras de grupos.
- Técnicas de presentación, coñecemento mútuo e confianza.
- Técnicas para mellorar a creatividade.
- Técnicas de cooperación grupal.
- Identificación e selección das técnicas de recollida de datos máis adecuada en cada caso.
- Aplicación das distintas técnicas de elaboración da información utilizando diferentes soportes.

Contidos actitudinais:

- Valoración do papel que o dinamizador de grupos ten na condución de actividades físico-recreativas.
- Toma de conciencia da importancia de intervir para crear un bo clima social no grupo e mellora-la cohesión dos seus membros.

ACTIVIDADES DE ENSINO APRENDIZAXE:

UNIDADE DIDÁCTICA Nº 2:“O PROCESO DE COMUNICACIÓN”

CAPACIDADES TERMINAIS ELEMENTAIS:

- Caracterizar e aplicar distintos procedementos de dinámica de grupos.
- Identificar e seleccionar distintas técnicas de comunicación adecuadas o contexto situacional.
- Xustificar as distintas técnicas e estratexias para conseguir unha boa comunicación.
- Describir os elementos e o funcionamento do proceso de comunicación no seo do seu grupo.
- Identificar as interferencias que dificultan a comprensión da mensaxe indicando as medidas correctoras delas.
- Seleccionar e empregar aqueles recursos audiovisuais e gráficos para transmitir información complementaria á actividade.
- Seleccionar e empregar técnicas de comunicación verbal ou xestual adecuadas ó contexto situacional

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA UNIDADE DIDÁCTICA:

- Analizar a comunicación interna no seo do grupo.
- Aplicar diferentes técnicas de dinámica de grupos para mellorar a comunicación.
- Empregar con soltura diferentes técnicas para transmitir información no seo do grupo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

-Demostrar a través dos procedementos e probas establecidas a consecución dos obxectivos arriba propostos de acordo cos procedementos de avaliación descritos con carácter xeral na programación.

CONTIDOS:**Contidos conceptuais:**

- Definición de comunicación.
- Tipos de comunicación.
- O fluxo de información: as redes ou circuitos de comunicación.Tipos.
- Etapas dun proceso de comunicación.
- A mensaxe.
- Canles de comunicación.
- Dificultades e barreiras na comunicación.

Contidos procedementais:

- Elaboración de informes utilizando diferentes soportes.
- Selección e aplicación das técnicas de dinámica de grupos destinadas a supera-las barreiras e dificultades de comunicación.
- Análise e clasificación do proceso de comunicación dun grupo.
- Análise e elección do tipo e rede de comunicación máis adecuado ó contexto situacional.

Contidos actitudinais:

- Valoración da importancia dos procesos de comunicación no rendemento do grupo.
- Fomenta-la comunicación interpersonal e grupal.
- Colaborar na integración daqueles clientes que teñan máis dificultades de relación.
- Manter como conductor do grupo, unha actitude empática e comunicativa dentro do grupo.

UNIDADE DIDÁCTICA Nº 3: “SOLUCIÓN DE PROBLEMAS E TOMA DE DECISIONS”

CAPACIDADES TERMINAIS ELEMENTAIS:

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA UNIDADE DIDÁCTICA:

- Identificar signos de emoción intensa e situacións de crise no seo do grupo.
- Identificar signos e síntomas de conflito no grupo.
- Deseñar e aplicar actividades e técnicas de resolución de conflitos.
- Deseñar e aplicar o procedemento de toma de decisións máis axeitado en función do grupo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

- Demostrar a través dos procedementos e probas establecidas a consecución dos obxectivos arriba propostos de acordo cos procedementos de avaliación descritos con carácter xeral na programación.

CONTIDOS:

Contidos conceptuais:

- Conflictos e problemas nos grupos.
- Métodos de resolución de conflitos.
- Factores psicolóxicos e sociais que inflúen na toma de decisións.
- Fases na toma de decisións.
- Métodos máis usuais para a toma de decisións en grupo.

Contidos procedementais:

- Selección e aplicación dos métodos máis usuais para a toma de decisións no grupo.
- Análise e resolución das situacións de conflito.
- Métodos prácticos para a resolución de conflitos no grupo.
- Medidas destinadas á prevención das situacións de conflito e crise no medio natural.

Contidos actitudinais:

- Valoración da importancia de manter a cohesión grupal.
- Interese por coñecer os métodos máis importantes á hora de reconducir os conflitos.

- Potenciar os comportamentos democráticos, solidarios e a empatía nas relacións sociais.
- Toma de conciencia da importancia que ten para a seguridade do grupo no medio natural o poder resolver situacións de crise de xeito correcto.
- Observación das medidas correctoras destinadas a evitar comportamentos antisociais.

UNIDADE DIDÁCTICA Nº 4: “FUNDAMENTOS PSICOLÓXICOS, PEDAGÓXICOS E SOCIOLÓXICOS NA CONDUCCIÓN DE ACTIVIDADES FÍSICAS E DEPORTIVAS”

CAPACIDADES TERMINAIS ELEMENTAIS:

- Analiza-los factores psico-sociolóxicos que poden influír na condución de Actividades Físico-Deportivas
- Explica-la influencia de determinados factores da sociedade actual e a súa relación coas actividades de ocio, turismo e físico-deportivas e a dinámica de grupos.

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA UNIDADE DIDÁCTICA:

- Comprender as motivacións intrínsecas da actividade e a súa aplicación para promover a actividade.
- Anallizar os factores sociais que influen na demanda destas actividades e empregalos para mellorar as actividades a ofertar.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

- Demostrar a través dos procedementos e probas establecidas a consecución dos obxectivos arriba propostos de acordo cos procedementos de avaliación descritos con carácter xeral na programación.

CONTIDOS:

Contidos conceptuais:

- Desenvolvemento evolutivo.
- Psicología do grupo.
- Calidade de vida e desenvolvemento persoal . Necesidades persoais e sociais.
- Psicología do lecer. Motivación, actitudes, sensación e emoción.
- Sociología do lecer, tempo libre, turismo e deporte.

Contidos procedementais:

- Análise de diferentes instrumentos e técnicas de recollida de información:
- Enquisas
- Cuestionarios

- Test de rasgos de personalidade.
- Test sociométricos.
- Aplicación de técnicas e instrumentos de recollida de información.
- Análise dos cambios en canto ós hábitos de ocupación do tempo de lecer de xoves e persoas adultas no noso contorno.

Contidos actitudinais:

- Valoración dos efectos que sobre a calidade de vida ten a realización de actividades na natureza.
- Interese por satisfacer as necesidades de emoción e risco dos clientes, sen comprometer en absoluto a seguridade dos mesmos.
- Toma de conciencia da necesidade de fomentar a ocupación do tempo de ocio a través de actividades no medio natural no noso concello.
- Valoración destas actividades como un método para o desenvolvemento persoal e social.

UNIDADE DIDÁCTICA Nº 5: “OS GRUPOS NO MEDIO NATURAL”

CAPACIDADES TERMINAIS ELEMENTAIS:

- Identificar signos e actitudes de emoción intensa e de situacións de crise, propondo estratexias de actuación para potencialas ou reconducilas.
- Analiza-la dinámica interna dos grupos, relacionando os diferentes roles coas súas funcións e tarefas e especificando o papel do conductor en cada tipo de grupo.
- Caracterizar e aplicar distintos procedementos e/ou técnicas de animación de grupos.
- Xustificar e valorar a importancia dunha actitude empática e tolerante no animador e descubri-los comportamentos que a caracterizan.

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA UNIDADE DIDÁCTICA:

- Análizar e experimentar os ingredientes de emoción, risco e aventura nas actividades na natureza.
- Identificar e controlar riscos. Xeración de actitudes específicas adaptadas á situación.
- Experimenta-lo rol do conductor de grupos na natureza.
- Experimentar o rol de cliente na conducción de grupos na natureza.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

- Demostrar a través dos procedementos e probas establecidas a consecución dos obxectivos arriba propostos de acordo cos procedementos de avaliación descritos con carácter xeral na programación.

CONTIDOS:

Contidos conceptuais:

- Comportamento dos grupos no medio natural.
- Relacións tipo.
- Interaccións e conflitos.
- Toma de decisións.
- Rivalidade e cohesión.
- O rol do conductor de grupos: perfil psicolóxico e actitude. Funcións, e tarefas.

Contidos procedementais:

- Análise e experimentación dos ingredientes de emoción, risco e aventura nas actividades na natureza.
- Posta en común das sensacións experimentadas durante algunha das actividades.
- Identificación e control de riscos. Xeración de actitudes específicas adaptadas á situación.
- Experimenta-lo rol do conductor de grupos na natureza.

Contidos actitudinais:

- Sensibilidade para captar a singularidade do traballo con grupos nun medio de alto grao de incertidume como é a natureza.
- Concienciación sobre o papel do profesional responsable de dinamizar e conducir grupos.
- Responsabilidade para captar signos de emoción intensa ou crise que podan supoñer riscos de accidente.
- Necesidade de manter unha actitude empática e tolerante como conductor do grupo.

UNIDADE DIDÁCTICA Nº 6: “ANIMACIÓN DE GRUPOS NA NATUREZA”

CAPACIDADES TERMINAIS ELEMENTAIS:

- Identificar signos e actitudes de emoción intensa e de situacións de crise, propondo estratexias de actuación para potencialas ou reconducilas.
- Analiza-la dinámica interna dos grupos, relacionando os diferentes roles coas súas funcións e tarefas e especificando o papel do conductor en cada tipo de grupo.
- Caracterizar e aplicar distintos procedemento e/ou técnicas de animación de grupos.

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA UNIDADE DIDÁCTICA:

- Programar, seleccionar e aplicar diferentes técnicas de dinámica de grupos no medio natural.
- Empregar actividades no medio natural para conseguir diferentes obxectivos.

-Sistemas de avaliación das actividades programadas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

-Demostrar a través dos procedementos e probas establecidas a consecución dos obxectivos arriba propostos de acordo cos procedementos de avaliación descritos con carácter xeral na programación.

CONTIDOS:

Contidos conceptuais:

- O xogo, definición e clasificacións.
- Os xogos no medio natural. Características.
- Xogos e animación de grupos.
- Aplicacións dos xogos na natureza a animación de grupos.

Contidos procedementais:

- Experimentación de diferentes xogos de animación na natureza.
- Selección e aplicación de xogos en función das necesidades do grupo.
- Elaboración dunha sesión práctica de animación de grupos.

Contidos actitudinais:

- Interiorización do valor psicopedagóxico que teñen as técnicas de animación de grupos.
- Valoración da importancia do xogo como elemento integrador do grupo.
- Fomenta-lo emprego destas técnicas como complementarias á actividade integrándoas na mesma para maior satisfacción dos clientes.
- Esforzarse na elaboración de actividades motivantes e creativas para os períodos de descanso coas que manter ocupado ó grupo.

-Importancia de manter unha actitude empática e tolerante como conductor.

7. MÍNIMOS EXIXIBLES PARA ALCANZAR A AVALIACIÓN POSITIVA:

-CONTIDOS MÍNIMOS:

Os contidos mínimos a ter en conta na avaliación do presente módulo serán aqueles que permitirán en todo caso a **adquisición das capacidades terminais correspondentes** reflexados nas

diferentes unidades didácticas propostas nesta programación, sen exclusión e, polo tanto, obxecto do proceso avaliativo.

CONTIDOS PROCEDEMENTAIS:

Dinámica e dinamización de grupos:

- Análise e aplicación das diferentes técnicas dinamizadoras de grupos.
- Identificación e selección das técnicas de recollida de datos máis adecuadas en cada caso.
- Aplicación das distintas técnicas de elaboración da información utilizando diferentes soportes.
- Solución de problemas e toma de decisións:
- Selección e aplicación dos métodos máis usuais para a toma de decisións no grupo.
- Análise e resolución das situacións de conflito.
- Medidas destinadas á prevención de situacións de conflito e crise no medio natural.

Comunicación:

- Elaboración de informes utilizando diferentes soportes.
- Selección e aplicación das técnicas destinadas a supera-las barreiras na comunicación.
- Análise e elección do tipo de comunicación máis adecuado ó contexto situacional.

Os grupos no medio natural:

- Análise dos ingredientes de emoción , risco e aventura nas actividades no medio natural.
- Identificación e xeración de actitudes específicas. Control de riscos.

CONTIDOS CONCEPTUAIS:

Fundamentos, psicolóxicos, pedagóxicos e sociolóxicos básicos, aplicados á condución de actividades fisicodeportivas:

- Desenvolvemento evolutivo.
- Psicoloxía do grupo.
- Calidade de vida e desenvolvemento persoal. Necesidades persoais e sociais.
- Motivación, actitudes, sensación e emoción.
- Socioloxía do lecer, tempo libre, turismo e deporte.
- A educación non formal e actividades fisicodeportivas.

Dinámica e dinamización de grupos:

- O grupo.
- O líder: tipos de liderado.
- Solución de problemas e toma de decisións:
- Factores que inflúen nunha decisión.
- Métodos máis usuais para a toma de decisións en grupo.
- Fases na toma de decisións.

Comunicación:

- Tipos de comunicación.
- Etapas dun proceso de comunicación.
- Canles de comunicación.
- Dificultades e barreiras na comunicación.
- Os grupos no medio natural:
- Comportamentos e relacións tipo. Rivalidade. Cohesión.

CONTIDOS ACTITUDINAIS:

- Valoración do papel dinamizador que o conductor das actividades fisicodeportivas ten na sociedade actual.
- Observación das medidas correctoras destinadas a evitar comportamentos antisociais.
- Colaboración e coordinación coas persoas que participen no desenvolvemento dos diferentes plans de actuacións conxuntos.

8,CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

- O principal criterio de avaliación será o grao de consecución por parte do alumno das capacidades profesionais e os obxectivos específicos establecidos para cada Unidade Didáctica.
- Coñecemento, comprensión e dominio dos contidos conceptuais, procedimentais e actitudinais establecidos para cada Unidade Didáctica.
- Capacidade para programar e elaborar e poñer en práctica sesións de dinámica de grupos cun obxectivo definido.
- Capacidade de reflexión e razoamento, de búsqueda de información e aportación de solucións aos problemas e preguntas formulados por cada Unidade Didáctica.
- Realización, dominio e aplicación das distintas destrezas, técnicas e estratexias procedementais de cada Unidade Didáctica.
- Integración e caracterización de actitudes, valores e normas a desenvolver nas diferentes Unidades Didácticas.
- Capacidade de síntese dos contidos e de relacionar os conceptos cos procedementos establecidos por cada Unidade Didáctica.
- Asistencia a clase, actitude e traballo diario realizado polo alumno na aula.
- Capacidade de transferir os contidos impartidos a situacións prácticas no ámbito produtivo.

9.PROCEDIMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN :

- **Exames de avaliación:** os alumnos realizarán un exame por avaliación e un exame final. Unha parte da proba será tipo test para a avaliación dos contidos conceptuais. A segunda parte tratarase dun exercicio práctico segundo as unidades didácticas que se impartan en cada avaliación para a avaliar os contidos procedimentais: elaboración e/ou posta en práctica de sesión de dinámica de grupos cun obxectivo definido.
- **Exercicios e traballos:** o profesor poderá solicitar dos alumnos a realización de exercicios e traballos individuais ou en grupo para desenvolver determinados contidos, os citados traballos terán carácter obrigatorio e deberán ser presentados para a súa corrección no prazo debido. Estes exercicios constituirán unha nota máis á hora de face-la media da avaliación.
- **A nota da avaliación** será o resultado de facer a media do test máis o exercicio práctico e o/s traballo/s proposto/s.
- Dado que nos ciclos formativos, a cualificación realizarase entre 0 e 10, Tendo en conta que non se poden poñer decimais, a aqueles alumnos que teñan un número decimal de 5 ou máis, redondearáselle a nota ata o número enteiro superior (por exemplo, un alumno que teña de nota de avaliación un 3´5, no boletín iralle un 4); polo contrario, cando o decimal sexa inferior a 5, a nota será o número enteiro inferior (un alumno que teña de nota de avaliación un 3´25, por exemplo, levará no boletín un 3). Aqueles alumnos que teñan de nota de avaliación un 4´5 levarán no boletín un 5 e non terán que presentarse ó exame de recuperación da avaliación. Para poder facer a media, e necesario que cada una das tres notas que a componen (exame teórico, exame práctico e traballos non sexan inferiores a un catro). De non ser así o alumno non poderá superar a avaliación, sendo a nota do seu boletín como máximo dun catro.

A nota final da materia establecerase facendo a media entre a nota media obtida nas tres avaliacións. Esta nota final poderá ser redondeada cando o alumno teña boas notas de clase, é dicir, que un alumno que teña de nota media final un 7´5, poderá levar de nota final un 8 se ten boas notas polas intervencións feitas en clase, ou quedar con un 7 si se da o caso contrario. As notas que se collerán para face-las medias son as notas obtidas nos test, o exercicio práctico e traballos propostos cada avaliación sen aproximar, non a que conste no boletín por cada avaliación, así por exemplo, un alumno que no exame de avaliación

teña un 7'5 e que no boletín leve un 8 porque non se poden poñer decimais, para face-la media final e outorga-la nota de avaliación na materia, collerase o 7'5 e non o 8. Non se fará media para obte-la nota final da materia no caso de que o alumno non se presente ós exames dunha avaliación ou a nota dalgunha delas sexa inferior a 5; si se dera este caso a materia considerárase suspensa aínda que facendo a media coas notas das avaliacións a nota obtida fora de 5.

- **A materia considérase como un todo.** A cualificación final negativa da materia non implica, en ningún caso, o suspenso de parte da mesma (teórica, práctica etc.). Implica a repetición e exame de toda a materia.
- **O exame final, non exige da entrega de traballos e/ou memorias propostas.**
- **Só hai un exame extraordinario** para o ciclo, para aqueles alumnos que perdan o dereito a avaliación continua e que abrangue todos os contidos da materia, mesmo aqueles que tivese xa superados.

10.PROCEDEMENTOS PARA A RECUPERACIÓN DAS PARTES NON SUPERADAS:

Procedemento para definir as actividades e exames de recuperación: realizarase un exame de recuperación por cada unha das avaliacións no prazo máximo dun mes despois de recibir a nota. A media que se debe obter para recuperar a avaliación será de 4,5 pts.,sendo de aplicación o apartado anterior, e o alumno/a deberá recuperar as avaliacións cualificadas con 4 ou menos puntos. Aquellos alumnos que queiran facer o exame de recuperación de avaliación aínda téndoa aprobada e co obxectivo de subi-la nota, poderán facelo. A nota obtida nese exame será a que lle conste na avaliación independentemente de que sexa superior ou inferior á anterior, é dicir, que se en vez de subi-la nota, báixaa, constaralle tamén esta última, aínda que se lle gardará o aprobado en todo caso.

11.PROCEDEMENTO PARA DEFINIR A PROBA DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA PARA O ALUMNADO CON PERDA DE DEREITO A AVALIACIÓN CONTINUA:

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, polo que terá un carácter continuo, sendo obrigatoria a asistencia do alumnado ás clases. **O número de faltas inxustificadas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 5,5 horas (aproximadamente 8 sesións de 50 minutos).**

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha **avaliación extraordinaria previa a avaliación final de módulos**. onde se lle avaliará de todos os contidos que marca o currículo (mesmo aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas). O citado exame constará de dúas partes: un test por avaliación e un exercicio práctico.

Os criterios de avaliación serán os mesmos xa aplicados para os exames ordinarios. O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 pts para superar a proba.

12.PROCEDEMENTO SOBRE O SEGUIMENTO DA PROGRAMACIÓN E A AVALIACIÓN DA PROPIA PRÁCTICA DOCENTE:

O seguimento da programación de Dinámica de grupos realizarase polo profesor titular da materia que dará conta do mesmo informando ao equipo docente do ciclo da marcha das actividades programadas nas reunións convocadas ao efecto; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

En cada avaliación adicarase unha sesión co alumnado a avaliar de xeito crítico o traballo realizado e proponer as melloras oportunas.

13.MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE:

-MEDIDAS DE REFORZO EDUCATIVO PARA O ALUMNADO QUE NON RESPONDA GLOBALMENTE AOS OBXECTIVOS PROGRAMADOS:

Medidas de reforzo educativo

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescritivo, sen alteración significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribuían a que acaden na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: “En calquer caso, estas medidas non poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais”

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes. Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación menciónanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en :
que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar?, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenvolvemento da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estos alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre si desde o punto de vista formal, pero si no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento . Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución- motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento. de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxes previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio... Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices, guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquira os contidos, como:

Ø Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado... Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.

Ø Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.

Ø Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.

Ø Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.

Ø Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...

Ø Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.

Ø Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.

Ø Axudar a que todos os alumnos teñan as mesmas oportunidades de participar e opinar.

Ø Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.

Ø Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.

Ø Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na "lóxica" dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran

Explicar ao alumnado cal a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprilo, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información – gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplan diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o esforzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a dispoñibilidade do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de “lagunas” nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar “sobre a marcha” as axudas necesarias para que cada alumnos /a progrese. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.

- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagógicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

14.PROCEDEMENTO PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL:

Obterase información sobre as experiencias previas de carácter académico e/ou profesional relacionadas coa materia impartida a través de cuestionarios; entrevistas e a práctica nas primeiras sesións recollendo notas e observacións para valorar o grao de coñecementos previos e capacidades dos alumnos.

15.ASPECTOS TRANSVERSAIS:

A Dinámica de Grupos é unha materia multidisciplinar, xa que integra múltiples facetas e campos de coñecemento. A transversalidade é consecuencia da súa propia identidade.

Consideramos esta capacidade de transferencia dos contidos nesta materia como unha oportunidade única para desenvolver actitudes e conceptos relacionados con:

- A educación para a **SAÚDE**.
- A **COEDUCACIÓN**.
- A educación para a **PAZ**.
- A educación **AMBIENTAL**.
- O xogo **LIMPO**
- A educación para o **CONSUMO**
- A educación **VIAL**
- A valoración do noso **PATRIMONIO CULTURAL**.

Estes contidos transversais deberán ser tidos en conta á hora de impartir as programacións de aula e as Unidades Didácticas.

16. PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES:

A Dinámica de grupos baséase nun plantexamento humanista que fomenta os valores positivos do ser humano; sendo un instrumento potenciador dos valores e capacidades das persoas sempre dun xeito positivo e fortemente vinculado aos valores democráticos e de convivencia en liberdade respectando a diferenza e a solidariedade. En cada unidade tentarase transmitir estes valores dun xeito transversal.

17 .ALUMNADO QUE SE MATRICULA EN SEGUNDO CURSO CO MÓDULO DE DINÁMICA DE GRUPOS PENDENTE:

O alumnado poderá formalizar matrícula en segundo curso cando se cumpra algún dos requisitos de promoción seguintes:

-Ter superados todos os módulos do primeiro curso.

-Tendo algúns módulos non superados, cando a suma da duración do módulo ou dos módulos pendentes non supere as 300 horas.

En todo caso, cando un alumno ou alumna non promocióne deberá repetir os módulos profesionais non superados, para o que deberá formalizar unha matrícula no mesmo curso e incorporarse ao grupo de alumnado correspondente.

O alumnado de 2º curso co módulo de dinámica de grupos pendente de primeiro non poderá acceder a FCT e deberá recuperar o módulo en decembro coincidindo coa sesión de avaliación final de módulos de segundo. O alumno deberá ser informado das actividades programadas para a súa recuperación, así como dos períodos da súa recuperación, temporalización etc. O profesor da materia deseñará un plan de traballo para a recuperación do que deberá ser correctamente informado. O exame constará de dúas partes: un test por avaliación e un exercicio práctico. Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos xa aplicados para os exames ordinarios.

MÓDULO PROFESIONAL 8: FORMACIÓN E ORIENTACIÓN LABORAL

1) OBXECTIVOS XERAIS.

- . Analiza-las situacións de risco máis habituais no ámbito laboral que poidan afectar a saúde.
- . Aplicar, no ámbito laboral, as medidas de protección e prevención que correspondan ás situacións de riscos existentes.
- . Analiza-las situacións a seguir no caso de accidentes de traballo.
- . Aplicar as medidas sanitarias básicas no lugar do accidente en situacións simuladas.
- . Analiza-las formas e procedementos de inserción na realidade laboral como traballador por conta allea ou propia.
- . Analiza-las propias capacidades e intereses, así como os itinerarios profesionais máis idóneos.
- . Identifica-lo proceso para unha boa orientación e integración do traballador na empresa.
- . Identifica-las ofertas de traballo no sector produtivo referido ós seus intereses.
- . Analiza-los dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais.
- . Describi-lo sistema de protección social.
- . Analiza-la evolución socio-económica do sector produtivo na Comunidade Autónoma Galega.

2) CONTIDOS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN DE CADA UNIDADE DIDÁCTICA.

UNIDADE DE TRABALLO 1

A relación laboral

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Coñecer a orixe do Dereito do Traballo.
- Distinguir as relacións laborais das que non o son, e das relacións laborais especiais.
- Identificar as fontes do Dereito Laboral e cál debe aplicarse en cada caso.
- Coñecer os principios de interpretación das normas laborais e sabelos aplicar.
- Saber cáles son os dereitos e deberes dos traballadores e dos empresarios.

CONTIDOS

- O Dereito Laboral e as relacións laborais.
 - Relacións laborais ordinarias: concepto e características.
 - Relacións laborais especiais.
 - Relacións laborais excluídas.
- As fontes nacionais do Dereito do Traballo:
 - Fontes materiais
 - Fontes formais
 - A Constitución Española de 1.978.
 - Lei orgánica.
 - Lei ordinaria.
 - Regulamento.
 - O convenio colectivo.
 - O contrato de traballo.
 - Usos e costumes locais e profesionais.
- Fontes de Ámbito Internacional.
 - Dereito comunitario.
 - Tratados internacionais, asinados e ratificados por España.
- Principios de aplicación do Dereito Laboral.
- Dereitos e deberes inherentes ás relacións laborais.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Interpretar e saber aplicar correctamente as fontes do dereito laboral, conforme aos principios laborais.
- Distinguir os dereitos e obrigas derivados da relación laboral.
- Identificar e diferenciar as relacións laborais, as relacións laborais especiais e as relacións laborais excluídas.
- Recoñecer as distintas posibilidades laborais no ámbito da Unión Europea.
- Coñecer os dereitos e deberes de traballadores e empresarios.

UNIDADE DE TRABALLO 2

O contrato de traballo

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Recoñecer un contrato de traballo e saber que significa.
- Coñecer os contratos de traballo que poden celebrarse de forma verbal ou escrita.
- Aprender quen pode asinar un contrato de traballo.
- Identificar os diferentes tipos de contratos de traballo que existen.
- Descubrir como é a relación coas Empresas de Traballo Temporal.
- Coñecer os pactos que se engaden, con maior frecuencia aos contratos de traballo
- Formalizar por escrito un contrato de traballo.
- Saberse desenvolver o día da sinatura dun contrato de traballo.

CONTIDOS

- O contrato de traballo e a capacidade para contratar:
 - Definición de contrato
 - Partes asinantes
- Forma e validez do contrato. Os elementos esenciais do contrato.
- Modalidades contractuais
- Modelos de contratos indefinidos
- Modelos de contratos temporais
- A relación contractual cunha empresa de traballo temporal.
- Pactos contractuais:
 - O período de proba.
 - Pacto de permanencia
 - Pacto de plena dedicación

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Saber qué modalidades contractuais deben realizarse obrigatoriamente por escrito.
- Recoñecer os elementos esenciais do contrato.
- Coñecer quen ten capacidade para contratar.

- Distinguir as diferentes modalidades de contratación que permite a lexislación vixente.
- Identificar qué tipo de contrato é o máis idóneo para cada situación laboral.
- Diferenciar a relación contractual coas empresas de traballo temporal.
- Saber qué pactos contractuais anexos é frecuente asinar e as súas peculiaridades.

UNIDADE DE TRABALLO 3

A organización do traballo e a vida familiar

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Esta unidade contribúe a alcanzar o seguinte resultado de aprendizaxe:

"Exerce os dereitos e cumpre as obrigas que se derivan das relacións laborais, recoñecéndolas nos diferentes contratos de traballo ".

Para iso a finalizar esta unidade de traballo, o alumno/a:

- Coñece os aspectos máis relevantes relacionados co tempo de traballo: xornada de traballo, descansos, festivos, vacacións e permisos retribuídos.
- Identifica as condicións laborais dos traballos a quendas, nocturnas ou das horas extraordinarias.
- Sabe cáles son os dereitos dos traballadores en relación cos descansos, festivos, as vacacións ou os permisos retribuídos.
- Identifica as medidas que se aplican para conciliar a vida familiar e laboral.

Distingue os distintos tipos de flexibilidade laboral e a influencia tanto positiva como negativa na vida laboral.

CONTIDOS

- A xornada de traballo
 - Duración máxima da xornada e xornada diaria
 - Limitacións da xornada
 - Horas extraordinarias
 - Organización especial do traballo
- Descansos e festivos
 - Descanso semanal, entre xornadas e en xornada continuada
 - Festas laborais
 - Calendario laboral
- Vacacións e permisos
 - Vacacións
 - Permisos retribuídos
- Medidas establecidas pola lexislación vixente para a conciliación da vida laboral e

familiar

- Na xornada e as vacacións
 - Na mobilidade xeográfica
 - En excedencias, suspensión, despedimento e extinción do contrato
 - Beneficios para os traballadores nas novas organizacións
 - Tipos de descentralización: interna e externa
 - Modalidades de flexibilidade laboral
- Vantaxes e desvantaxes da flexibilidade laboral

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Ao avaliar os alumnos terase en conta se:

- Determináronse os dereitos e obrigas derivados da relación laboral
- Identificáronse as características definitorias dos novos ámbitos de organización do traballo.
- Determináronse as condicións de traballo pactadas nun convenio colectivo aplicable a un sector profesional;

Valoráronse as medidas establecidas pola lexislación vixente para a conciliación da vida laboral e familiar.

UNIDADE DE TRABALLO 4

A nómina

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade didáctica, os alumnos deberán ser capaces de:

- Coñecer as distintas formas de salario.
- Saber como se fixa o salario e como se realiza o pagamento.
- Diferenciar o salario base dos complementos salariais.
- Interpretar e diferenciar os distintos complementos que aparecen no recibo de salarios.
- Diferenciar entre percepciónes suxeitas e non suxeitas a cotización.
- Coñecer as distintas deducións e o seu obxecto.
- Cumprir nóminas sinxelas.

CONTIDOS

- O salario
 - Concepto de salario
 - Pagamento de salario
- A nómina
 - Encabezamento
 - Período de liquidación
- Percepcións suxeitas a cotización
 - ¿que é o salario?
 - ¿que son os complementos salariais?
- Percepcións excluídas de cotización
- Deducións
 - Descontos por cotización á Seguridade Social
 - Retención a conta do imposto sobre a renda

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Interpretar e saber cumprir correctamente nóminas sinxelas, conforme á normativa vixente.
- Identificar e diferenciar as remuneracións salariais das deducións e o obxectivo que perseguen en cada caso.
- Recoñecer a importancia de documentar o pagamento do salario.

UNIDADE DE TRABALLO 5

MODIFICACIÓN, SUSPENSIÓN E EXTINCIÓN DO CONTRATO DE TRABALLO

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade didáctica, os alumnos deberán ser capaces de:

- Comprender que o empresario pode realizar determinadas modificacións no contrato de traballo.
- Identificar os tipos de despedimento que existen.
- Coñecer as causas polas que se pode interromper a relación laboral temporalmente.
- Saber qué accións legais poden emprender en caso de desconformidade coas decisións empresariais.
- Coñecer o procedemento de actuación en caso de despedimento e calcular a indemnización.
- Aprender a calcular unha liquidación.

CONTIDOS

- A modificación das condicións de traballo
- A mobilidade funcional
- A mobilidade xeográfica
- A suspensión do contrato de traballo
- A extinción do contrato de traballo
- Dereito Procesual Social
- Elaboración de liquidacións

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Saber ante qué órgano xurisdiccional ou administrativo se pode acudir en caso de modificación ou extinción do contrato de traballo.
- Distinguir os tipos de despedimento e saber calcular as indemnizacións correspondentes.
- Coñecer os dereitos e obrigas en materia de mobilidade funcional e xeográfica.
- Coñecer as causas e os efectos da modificación, suspensión e extinción do contrato do contrato.

- Coñecer o procedemento para reclamar por despedimento ou por calquera outro dereito que non sexa respectado polos empresarios.
- Saber os conceptos que se teñen que incluír no cálculo dunha liquidación.
- Coñecer os prazos de actuación para emprender as principais accións na xurisdición social.

UNIDADE DE TRABALLO 6

Representación dos traballadores

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Aprender cáles son os dereitos dos traballadores en materia de representación e participación na empresa.
- Distinguir a representación colectiva unitaria e a representación sindical.
- Coñecer os dereitos e garantías dos representantes dos traballadores.
- Saber quen representa os empresarios.
- Analizar un Convenio Colectivo, o seu contido e as partes lexitimadas para asinalo.
- Descubrir as implicacións do exercicio do dereito á folga.
- Saber que é o peche patronal.

CONTIDOS

- A participación dos traballadores na empresa
- A representación colectiva unitaria
 - Os Delegados de Persoal.
 - O Comité de Empresa.
 - Eleccións.
 - Competencias dos delegados de persoal e membros do comité de empresa.
- A representación colectiva sindical
- O Convenio Colectivo
- Os conflitos colectivos

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Distinguir e coñecer en que consiste a representación colectiva unitaria, a representación colectiva sindical e a representación empresarial.
- Coñecer as garantías dos representantes dos traballadores
- Saber cáles son as competencias dos delegados de persoal e membros do comité de empresa e como se desenvolve a súa elección.
- Identificar quen pode afiliarse a un sindicato.
- Coñecer a existencia de distintos niveis de representatividade sindical
- Describir as consecuencias e medidas que se derivan dun convenio colectivo.
- Manexar o convenio colectivo propio do seu sector.
- Identificar os conflitos colectivos e analizar as formas de exteriorizalos.
- Saber os aspectos básicos das folgas (consecuencias, licitude e procedemento)

UNIDADE DE TRABALLO 7

Seguridade Social

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Esta unidade contribúe a alcanzar o seguinte resultado de aprendizaxe:

"Determina a acción protectora do sistema da Seguridade Social ante as distintas continxencias cubertas, identificando as distintas clases de prestacións ".

Para iso a finalizar esta unidade de traballo, o alumno/a:

- Entende a importancia da existencia dun sistema público de Seguridade Social.
- É capaz de encadrar as diferentes profesións e actividades nos distintos réximes da Seguridade Social.
- Sabe a qué entidades colaboradoras da Seguridade Social debes dirixirte para realizar os diversos trámites.
- Coñece as obrigas que o empresario e o traballador teñen coa Seguridade Social.

Identifica as distintas prestacións ás que podes ter dereito e saberás calcular a súa contía.

CONTIDOS

- Estrutura do sistema da Seguridade Social
 - Réximes
 - Entidades Xestoras
- Principais obrigas de empresarios e traballadores
- Acción protectora
 - Asistencia Sanitaria
 - Incapacidade Temporal
 - Prestacións por riscos durante o embarazo e a lactación natural
 - Prestacións por maternidade
 - Prestacións por paternidade
 - Lesións Permanentes non invalidantes
 - Incapacidade Permanente

- Xubilación
 - Prestacións por morte e supervivencia
 - Protección por desemprego
 - Prestación por desemprego
 - Subsidio por desemprego

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Ao avaliar os alumnos terase en conta se:

- Valorouse o papel da Seguridade Social como pilar esencial para a mellora da calidade de vida dos cidadáns.
- Enumeráronse as diversas continxencias que cobre o sistema de Seguridade Social.
- Identificáronse os réximes existentes no sistema da Seguridade Social.
- Identificáronse as obrigas de empresario e traballador dentro do sistema de Seguridade Social.
- Identificáronse nun suposto sinxelo as bases de cotización dun traballador e as cotas correspondentes a traballador e empresario.
- Clasificáronse as prestacións do sistema de Seguridade Social, identificando os requisitos.
- Determináronse as posibles situacións legais de desemprego en supostos prácticos sinxelos.

Realizouse o cálculo da duración e contía dunha prestación por desemprego de nivel contributivo básico

UNIDADE DE TRABALLO 8

Seguridade e saúde no traballo

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Relacionar o concepto de saúde e traballo.
- Explicar o concepto moderno de saúde proporcionado pola Organización Mundial da Saúde.
- Valorar a importancia da cultura preventiva en todos os ámbitos e actividades da empresa.
- Distinguir entre Accidente de Traballo e Enfermidade Profesional.
- Identificar os dereitos e deberes de traballadores e empresarios en materia de saúde laboral.
- Coñecer as responsabilidades en materia de prevención de empresarios e traballadores e as sancións, en caso de incumprimento.
- Coñecer a normativa básica en materia de prevención de riscos laborais.
- Descubrir a existencia duns organismos públicos que velan pola Seguridade e Hixiene no Traballo.

CONTIDOS

- O traballo e a saúde
- Posibles danos á saúde do traballador
- Dereitos e deberes en materia de prevención de riscos laborais
- Responsabilidades e sancións
- Marco normativo básico
- Organismos públicos

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Manexar correctamente os conceptos básicos da prevención de riscos laborais.
- Identificar as condicións de traballo existentes nunha actividade e os factores de risco.
- Identificar e distinguir a enfermidade profesional e o accidente de traballo.
- Coñecer os dereitos e obrigas que corresponden a traballadores e empresarios en materia de prevención de riscos laborais.
- Recoñecer os casos nos que empresarios e traballadores teñen responsabilidades preventivas e as sancións por incumprimento
- Coñecer e saber manexar os diferentes tipos de normas aplicables en España en materia de prevención de riscos laborais.
- Saber qué organismos públicos nacionais e internacionais velan pola seguridade e saúde dos traballadores.

UNIDADE DE TRABALLO 9

Os riscos laborais

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade didáctica, os alumnos deberán ser capaces de:

- Comprender que o traballo leva consigo uns riscos que poden ocasionar problemas de saúde.
- Identificar os tipos de riscos laborais que poden existir nun posto de traballo.
- Coñecer os efectos que ocasionan os diferentes riscos
- Aprender a actuar para evitar que os riscos se convertan en danos para a súa saúde
- Valorar a importancia da prevención dos riscos laborais.
- Detectar as situacións de risco máis habituais no ámbito laboral que poidan afectar á súa saúde e aplicar as medidas de protección e prevención correspondentes
- Determinar actuacións preventivas e/ou de protección, minimizando os factores de risco e as consecuencias para a saúde e o medio que producen

CONTIDOS

- Os riscos laborais: riscos xerais e riscos específicos
- Análise dos riscos ligados ás condicións de seguridade
- Análise dos riscos ligados ás condicións ambientais
- Análise dos riscos ligados ás condicións ergonómicas e psicosociais

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Interpretar e saber aplicar correctamente as fontes do dereito laboral, en materia de saúde laboral, especialmente a lei de prevención de riscos laborais e os principais Reais Decretos que a desenvolven.
- Identificar e diferenciar os tipos de riscos laborais.
- Coñecer os dereitos e deberes de traballadores e empresarios fronte aos diferentes tipos de riscos.
- Saber realizar unha avaliación de riscos para establecer medidas de protección
- Identificar as normas legais e os procedementos a aplicar ante cada un dos riscos
- Clasificar os danos á saúde en función das consecuencias e dos factores de risco

máis habituais que os xeran.

- Identificar as condicións de traballo existentes nunha actividade.
- Identificar as situacións de risco máis habituais no seu ámbito de traballo, asociando as técnicas xerais de actuación en función destas.
- Propoñer actuacións preventivas e/ou de protección correspondentes aos riscos mais habituais que permitan diminuír as súas consecuencias

UNIDADE DE TRABALLO 10

Medidas de prevención e de protección

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Coñecer os conceptos e principios básicos da actividade preventiva e aplicalos no mundo profesional, en concreto no seu sector profesional.
- Aprender que a prevención de riscos é unha actividade que debe planificarse e se organizar con suma atención.
- Saber cáles son as principais técnicas de prevención.
- Distinguir entre técnicas e medidas de prevención.
- Recoñecer os principios da prevención de riscos e sabelos aplicar.
- Identificar as medidas de protección colectiva e de protección individual.
- Descubrirás que son os EPI e as súas características.
- Valorar a importancia da utilización dos EPIs, como medida prevención ante os accidentes laborais.
- Recoñecer e saber interpretar os sinais de Seguridade.

CONTIDOS

- Medidas de prevención
- Principios e técnicas de prevención
- Medidas de protección: Colectiva e individual
- A sinalización de seguridade

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Describir os procesos de implantación das medidas de prevención.
- Analizar as condicións de traballo existentes nunha actividade e os seus riscos, en concreto, no seu sector profesional.
- Identificar os procedementos a aplicar ante cada un dos riscos.
- Identificar as medidas de protección colectiva e individual e as prioridades de

aplicación.

- Saber que son os equipos de protección individual, as súas características e obrigas de traballadores e empresarios con respecto a estes.
- Distinguir as distintas formas de sinalización en materia de prevención de riscos laborais e identificar o significado de cada unha dos sinais.

UNIDADE DE TRABALLO 11

A xestión da prevención

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Comprender que a prevención de riscos laborais debe estar planificada e ben organizada para ser eficaz.
- Saber en que consiste a avaliación, o control e a xestión do risco e aplicalo no seu sector profesional.
- Identificar os elementos que integran a xestión da prevención e como se desenvolven no seu sector profesional.
- Distinguir as distintas formas de organizar a prevención na empresa e identificar a máis axeitada para cada situación.
- Recoñecer un técnico de prevención de nivel básico e as súas funcións.
- Analizar a representación dos traballadores en materia de prevención.

CONTIDOS

- A avaliación de riscos
 - Análise de riscos
 - Valoración de riscos
 - Cando se realiza a avaliación de riscos
 - Quen realiza a avaliación de riscos
- O control e a xestión do risco
- A xestión da prevención
- A organización da prevención
 - Formas de organizar a prevención
- As auditorias
 - O experto en prevención
- A representación dos traballadores en materia preventiva

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Coñecer como se realiza unha avaliación de riscos básica e distinguir os pasos a seguir.
- Saber identificar, describir e estimar o risco no seu sector profesional e coñecer que implica cada un destes pasos.
- Identificar as diferentes opcións que ten unha empresa para organizar a acción preventiva e saber cál ha de aplicarse en cada caso.
- Analizar as funcións propias do técnico de prevención de nivel básico.
- Recoñecer cando é necesario pasar por unha auditoría.
- Determinar as formas de representación dos traballadores na empresa en materia de prevención de riscos.

UNIDADE DE TRABALLO 12

O Plan de Prevención de Riscos Laborais

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Comprender que a prevención de riscos laborais debe estar planificada e ben organizada para ser eficaz.
- Valorar a importancia de que todas as empresas teñan a obriga de contar cun Plan de Prevención, que inclúa a secuenciación de actuacións a realizar en caso de emerxencia.
- Definir o contido do plan de prevención nun centro de traballo relacionado co sector profesional do título
- Coñecer os requisitos e condicións para a vixilancia da saúde do traballador e a súa importancia como medida de prevención.
- Saber que se debe protexer os traballadores especialmente sensibles.
- Proxectar un plan de autoprotección nunha pequena e mediana empresa (PEME), incluíndo o plan de emerxencia e evacuación.
- Analizar os protocolos de actuación en caso de emerxencia.
- Saberse comportar nunha situación de emerxencia na empresa e tomar as decisións oportunas.
- Colaborar na realización dun simulacro de emerxencia.

ESTRUTURA DE CONTIDOS

- O Plan de Prevención de Riscos Laborais
- A vixilancia da saúde
- Especial protección a colectivos específicos: maternidade, lactación, menores de idade, traballadores dunha ETT e traballadores temporais.
- O Plan de autoprotección: Plan de Actuación en Emerxencias e Plan de Evacuación
- A protección fronte ao lume

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Coñecer o contido básico dun Plan de Prevención de Riscos Laborais e a obriga, por parte das empresas de ter un propio.
- Definir o contido mínimo dun plan de prevención nun centro de traballo, relacionado co sector profesional do título
- Identificar os requisitos e condicións para a vixilancia da saúde do traballador e a súa importancia como medida de prevención
- Saber as medidas que se establecen para protexer a saúde durante a maternidade e a lactación e ao resto de traballadores especialmente sensibles, como menores de idade, traballadores temporais ou contratados por unha ETT.
- Proxectar un plan de autoprotección nunha pequena e mediana empresa (PEME), incluíndo o plan de emerxencia e evacuación
- Analizar os protocolos de actuación en caso de emerxencia e sabelos levar á práctica.
- Colaborar na realización dun simulacro de emerxencia.

UNIDADE DE TRABALLO 13

Primeiros auxilios

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Esta unidade contribúe a alcanzar o seguinte resultado de aprendizaxe:

"Aplica as medidas de prevención e protección, analizando as situacións de risco no ámbito laboral do técnico ou técnico superior ".

Para iso a finalizar esta unidade de traballo, o alumno/a:

- Comprende as responsabilidades dos empresarios e os traballadores ante calquera urxencia na empresa.
- Aplica dun xeito eficaz o Soporte Vital Básico.
- Descubre a secuencia de accións que se segue na valoración dos feridos nunha situación de emerxencia.
- Actúa axeitadamente cando haxa que clasificar os feridos nun accidente.
- Distingue os graos de gravidade dunha vítima dun accidente de traballo.

Cóñece os primeiros auxilios que se deben aplicar ante feridas, hemorrxias, fracturas e queimaduras.

CONTIDOS

- Actuación nunha situación de emerxencia
 - Protocolo de actuación
- Botica de primeiros auxilios de empresa
- Urxencia médica e primeiros auxilios: conceptos básicos
 - Urxencia médica
- Primeiros auxilios
- Secuencia de actuacións no Soporte Vital Básico
- Reanimación respiratoria
- Reanimación cardiopulmonar básica
- Clasificación dos feridos pola súa gravidade
- Técnicas de primeiros auxilios en función das lesións
 - Feridas
- Queimaduras
- Hemorrxias

Fracturas

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Ao avaliar os alumnos terase en conta se:

- Analizouse o significado e alcance dos distintos tipos de sinalización de seguridade.
- Analizáronse os protocolos de actuación en caso de emerxencia.
- Identificáronse as técnicas de clasificación de feridos en caso de emerxencia onde existan vítimas de diversa gravidade.

Identificáronse as técnicas básicas de primeiros auxilios que han de ser aplicadas no lugar do accidente ante distintos tipos de danos e a composición e uso da botica de primeiros auxilios.

.

UNIDADE DE TRABALLO 14

Traballo en equipo

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Esta unidade contribúe a alcanzar o seguinte resultado de aprendizaxe:

"Aplica as estratexias do traballo en equipo, valorando a súa eficacia e eficiencia para a consecución dos obxectivos da organización".

Para iso a finalizar esta unidade de traballo, o alumno/a:

- Identifica que é un equipo de traballo, as súas características e etapas.
- Coñece que é a intelixencia emocional e poderás desenvolve-la.
- Distingue os equipos que realizan un traballo eficaz dos ineficaces.
- Aprende as vantaxes e desvantaxes que teñen os equipos de traballo.

Aplica distintas dinámicas que axuden aos equipos a traballar con éxito

CONTIDOS

- Equipos de traballo
 - Concepto
 - Características
 - Fases do traballo en equipo
- A comunicación nos equipos de traballo
 - Escoita activa
 - Retroacción
 - Asertividade e técnicas
- A intelixencia emocional
- Vantaxes e inconvenientes do traballo en equipo
- ¿Como saber se un equipo de traballo é eficaz?
- A participación no equipo de traballo: os roles grupais
- Dinámicas de traballo en equipo
 - Phillips 6/6
 - Tormenta de ideas ou brainstorming
 - Estudio de casos

- Técnica do grupo nominal
- Seis sombreros para pensar
- Role-playing

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Ao avaliar os alumnos terase en conta se:

- Valoráronse as vantaxes de traballo en equipo en situacións de traballo relacionadas co perfil profesional.
- Identificáronse os equipos de traballo que poden constituirse nunha situación real de traballo.
- Determináronse as características do equipo de traballo eficaz fronte aos equipos ineficaces.

Valorouse positivamente a necesaria existencia de diversidade de roles e opinións asumidos polos membros dun equipo

UNIDADE DE TRABALLO 15

Conflicto e negociación

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Esta unidade contribúe a alcanzar o seguinte resultado de aprendizaxe:

"Aplica as estratexias do traballo en equipo, valorando a súa eficacia e eficiencia para a consecución dos obxectivos da organización".

Para iso a finalizar esta unidade de traballo, o alumno/a:

- Recoñece que se entende por conflito e comprende os seus tipos e características.
- Diferenza en qué etapa atopa calquera conflito.
- Aplica os métodos de resolución ou manexo do conflito máis apropiados en cada caso.

Cofecerás as distintas etapas polas que pasa un proceso de negociación, para actuar dun xeito axeitado.

CONTIDOS

- O conflito
 - Características
 - Causas
 - Consecuencias: positiva e negativas
 - Fases
- Tipos de conflitos
 - Polo seu grao de percepción
 - Pola súa orixe
 - Polas súas consecuencias
 - Dende unha perspectiva xurídica
- Métodos para a resolución ou supresión do conflito
 - Métodos de resolución de conflitos entre as partes implicadas: confrontación e negociación
 - Métodos de resolución de conflitos onde interveñen persoas neutrais: conciliación, mediación, arbitraje e xurídico.

- A negociación como medio de superación do conflito
 - Pautas
- Fases nun proceso negociador
- Tipos de negociación
 - Estratexias e tácticas

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Ao avaliar os alumnos terase en conta se:

- Recoñeceuse a posible existencia de conflito entre os membros dun grupo como un aspecto característico das organizacións.
- Identificáronse os tipos de conflitos e as súas fontes.

Determináronse procedementos para a resolución do conflito

UNIDADE DE TRABALLO 16

Itinerarios profesionais

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Identificar as distintas opcións académico-profesionais que existen despois de rematar un Ciclo Formativo.
- Mellorar no coñecemento do seu campo profesional.
- Analizar as correspondencias e equivalencias dos subsistemas da FP e aplicalo ao seu caso particular.
- Valorar a importancia de seguir formándose o longo de toda a vida.
- Buscar no Catálogo Nacional das Cualificaciones Profesionales, as cualificacións correspondentes ao seu sector profesional.
- Valorar a posibilidade de traballar por conta propia como un itinerario profesional.
- Ser consciente de que o emprego público é outra posibilidade laboral.
- Identificar as opcións de emprego público no seu sector profesional.

CONTIDOS

- A formación profesional no sistema educativo
- Os itinerarios formativos
- O Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales
- A formación profesional para o emprego
- Opcións profesionais:
 - Traballar por conta allea
 - Traballar por conta propia
 - Traballar para a Administración Pública

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Identificar a oferta formativa e demanda laboral referida aos seus intereses, así como os posibles itinerarios a seguir.
- Confeccionar un itinerario formativo-profesional propio.
- Analizar e confeccionar unha árbore de poboación, taxas estatísticas e gráficos económicos sobre o mercado laboral.
- Coñecer en que consiste a flexibilidade no mercado de traballo.
- Distinguir entre as políticas activas e pasivas de emprego.

UNIDADE DE TRABALLO 17

Proceso de busca de emprego

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Coñecer as fontes de emprego e as empresas do sector.
- Identificar as ofertas de emprego axeitadas ao perfil profesional e recoñecer as ofertas de emprego enganosas.
- Aprender a elaborar un currículum vitae e cartas de presentación.
- Distinguir os distintos tipos de probas e tests psicotécnicos.
- Saberse desenvolver nunha dinámica de grupo e nas entrevistas de traballo.

CONTIDOS

- A busca de emprego.
 - Fontes de información.
 - Selección de ofertas de emprego.
 - O perfil do posto de traballo e o perfil do candidato.
- O currículum vitae: Tipos e estrutura
- Traballar en Europa. Europass.
- A carta de presentación.
- Probas e tests psicotécnicos.
 - Tests psicotécnicos.
 - Tests de personalidade.
 - Probas profesionais.
 - Tests de cultura xeral
- Dinámicas de grupo
- A entrevista de traballo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Describir o proceso para obter un posto de traballo, partindo dunha oferta de emprego.
- Identificar a oferta laboral referida aos seus intereses.

- Analizar un anuncio de emprego.
- Saber elaborar correctamente un currículum vitae e unha carta de presentación.
- Desenvolverse con propiedade nunha dinámica de grupo.
- Preparar axeitadamente unha entrevista de traballo.
- Coñecer as preguntas máis frecuentes que adoitan realizarse nunha entrevista de traballo e as respostas máis adecuadas, segundo as características propias.

UNIDADE DIDÁCTICA 18

A carreira profesional

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Ao finalizar esta unidade de traballo, os alumnos deberán ser capaces de:

- Afondar no coñecemento das capacidades, aptitudes e intereses persoais.
- Analizar o potencial profesional propio e establecer un plan de acción para melloralo.
- Mellorar no coñecemento das opcións profesionais.
- Descubrir métodos útiles para tomar decisións con criterio e responsabilidade.

ESTRUTURA DE CONTIDOS

- A carreira profesional
- O coñecemento persoal
- Opcións profesionais
- Análise do obxectivo profesional e plan de acción. O proceso de toma de decisións.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliarase os alumnos conforme aos seguintes criterios de avaliación:

- Identificar e avaliar as capacidades, aptitudes, actitudes e coñecementos propios de forma responsable.
- Definir os seus intereses e motivacións.
- Describir o potencial profesional propio.
- Coñecer as distintas opcións profesionais.
- Desenvolver un plan de acción profesional real e axeitado á persoa.
- Realizar un proceso de toma de decisións correctamente.

3) SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN.

O Decreto 68/2000, do 16 de marzo, polo que se establece o currículo de grao medio correspondente o título de “Técnico en conducción de actividades físico-deportivas no medio natural”, fixa para o módulo de Formación Laboral unha duración de 55 horas lectivas. Estas 55 horas repartiranse entre as distintas unidades didácticas da seguinte maneira:

. Primeira avaliación.

- 1- A relación laboral (3 horas).
- 2- O contrato de traballo (3 horas).
- 3- A organización do traballo e a vida familiar (3 horas).
- 4- A nómina (3 horas).
- 5- Modificación, suspensión e extinción do contrato de traballo 3 horas).
- 6- Representación dos traballadores (3 horas).

. Segunda avaliación.

- 7- Seguridade Social (4 horas).
- 8- Seguridade e saúde no traballo (3 horas).
- 9- Os riscos laborais (3 horas).
- 10- Medidas de prevención e de protección (3 horas).
- 11- A xestión da prevención (3 horas).
- 12- O plan de prevención de riscos laborais (3 horas).

. Terceira avaliación.

13- Primeiros auxilios (3 horas).

14- Traballar en equipo (3 horas).

15- Conflicto e negociación (3 Horas).

16- Itinerarios profesionais (3 horas).

17- Proceso de búsqueda de emprego (3 horas).

18- A carreira profesional (3 horas).

4) METODOLOXÍA.

O obxectivo básico do módulo de Formación Laboral é facilitar a inserción do alumno no mundo laboral, ben como traballador por conta allea ou como pequeno empresario. Polo tanto, a metodoloxía á seguir a hora de impartir os contidos do mesmo, combinará as explicacións do profesor e a exemplificación dos aspectos teóricos coa realización de moitas actividades por parte do alumno. É fundamental darlle ó módulo un marcado carácter práctico que aproxime ó alumno á realidade laboral que se vai a atopar ó terminar o ciclo formativo.

5) MÍNIMOS ESIXIBLES.

. Identificar as fontes do Dereito Laboral e cal debe aplicarse en cada caso. Saber cales son os dereitos e deberes de traballadores e empresarios.

.Coñecer os contratos de traballo que poden facerse de maneira verbal e escrita.

.Saber cales son as medidas que se poden aplicar para conciliar a vida laboral e familiar. É coñecer as condicións dos distintos horarios laborais

- . Interpretar correctamente cales son as distintas partes que configuran o salario dun traballador.
- . Saber cales son as causas que poden levar a extinción dun contrato laboral.
- . Aprender cales son os dereitos dos traballadores en canto a súa representación e participación na empresa.
- . Determinar a acción de protección que ten a Seguridade Social para o traballador.
- . Saber a importancia que ten no mundo laboral a seguridade e a saúde no traballo.
- . Comprender que o traballo conleva uns riscos laborais que hai que tratar de minimizar por todos os medios, con medidas de prevención e de protección.
- . A importancia da existencia dun Plan de Prevención de Riscos Laborais nos centros de traballo.
- . Saber actuar adecuadamente cando existan feridos ante un accidente laboral.
- . Aplicar as estratexias de traballo en equipo, valorando a súa a eficacia e eficiencia para conseguir os obxectivos da empresa.
- . Aplicar os métodos de resolución ou manexo do conflito máis apropiados en cada caso.
- . Identificar as distintas opcións académico-profesionais que existen despois de acabar o Ciclo Formativo.
- . Profundizar no coñecemento das capacidades, aptitudes e intereses persoais para mellorar a carreira profesional do traballador.
- .
- .

6) A AVALIACIÓN.

AVALIACIÓN ORDINARIA.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

- . O principal criterio de avaliación será o grao de consecución por parte do alumno dos obxectivos didácticos establecidos para cada unidade didáctica.
- . Coñecemento, comprensión e dominio dos contidos conceptuais, procedementais e actitudinais establecidos para cada unidade didáctica.
- . Capacidade de reflexión e razoamento, de búsqueda de información e aportación de solucións ós problemas e preguntas formulados para cada unidade didáctica.
- . Capacidade de síntese dos contidos e de relacionar os conceptos cos procedementos establecidos para cada unidade didáctica
- . Dominio da expresión oral e escrita tanto en galego como en castelán.
- . Grao de preparación do alumno para afrontar a inserción no mundo laboral, ben como traballador por conta allea ou como pequeno empresario.
- . Asistencia a clase e traballo diario desenvolvido polo alumno.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

- . Relación de exercicios a facer polo alumno tanto na clase como na casa. Serán correxidos na clase e poñerase nota a cada alumno ó que lle corresponda a corrección.
- . Exames de avaliación: faranse un ou dous por avaliación. Haberá exame de recuperación a fin de curso, que se referirá as partes non superadas. Se ben, terase en

conta o progreso do alumno..

VALORACIÓN DAS PROBAS DE AVALIACIÓN:

. As probas de avaliación terán dúas modalidades:

a) práctica: dos exercicios prácticos realizados na aula e na casa, realizarase unha selección aos que debe responder cada alumno de modo individual; estas actividades terán un valor dun 30% na nota de avaliación.

b) teórica: plantexarase un exame teórico (que pode incluír supostos prácticos elaborados ou non na aula) por avaliación, que será calificado sobre 10; pero o seu valor na avaliación será de 70%.

A nota da avaliación será a suma de puntos obtidos en cada modalidade, e a nota final da asignatura establecerase facendo unha media entre as notas obtidas nas tres avaliacións.

A AVALIACIÓN DOS ALUMNOS QUE PERDERON O DEREITO Á AVALIACIÓN CONTINUA:

1. Conforme se determina no artigo 25º da Orde do 12 de xullo de 2011, o número de faltas que implica a perda do dereito á avaliación continua nun determinado módulo será do 10% respecto da súa duración total. Para os efectos de determinación da perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno na xustificación desas faltas, cuxa aceptación será acorde oa establecido no correspondente regulamento de réxime interno do centro.

Para tales efectos e con carácter previo, o centro enviará un apercibimento ao o alumno cando as faltas de asistencia inxustificadas consonte o anterior nun determinado módulo superen o 6% respecto da súa duración total. Nel indicarse que perderá o dereito á avaliación continua no módulo de acumular un 10% de inasistencias inxustificadas con respecto á súa duración total. Cando as faltas de asistencia alcancen a citada porcentaxe comunicarse a perda do dereito á avaliación continua. No caso de que se produza a perda do dereito á avaliación continua, na secretaría do centro deberá quedar constancia do apercibimento e da comunicación da perda do dereito á avaliación continua.

2. Para o alumnado matriculado logo de iniciadas as actividades lectivas, non se terá en consideración as sesión previas á formalización da matrícula.

3. O alumnado que perda o dereito á avaliación continua nun determinado módulo terá dereito a una proba final exytraordinaria previa á avaliación final de módulos correspondente, de acordó co establecido no artigo 25º.5 da citada Orde do 12 de xullo de 2011. A cualificación obtida na devandita proba consignarase na avaliación final de módulos do curso correspondente.

Tendo isto en conta, no módulo de Formación e Orientación Laboral, a proba extraordinaria terá as seguintes características:

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

- . O principal criterio será o grao de consecución por parte do alumno dos obxectivos didácticos establecidos para cada unidade didáctica.
- . Coñecemento, comprensión e dominio dos contidos conceptuais, procedementais e actitudinais establecidos para cad unidade didáctica.
- . Dominio da expresión oral e escrita tanto en galego como en castelçan.
- . Grao de preparación do alumno para afrontar a súa inserción no mundo laboral.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

- . Exame da avaliación: adoptarase o modelo empregado ó longo do curso.

VALORACIÓN DAS PROBAS DE AVALIACIÓN:

- . O exame constará de distintas preguntas significativas dos contidos tratados nas unidades, nas que se valorará a precisión e concisión na resposta así como a claridade expositiva e á utilización axeitada dos conceptos fundamentais. Todas as cuestión será en base a supostos practicos nos que o alumnado debe indicar a posibilidade ou imposibilidade de dito suposto según os contidos tratados; un dos supostos incluírá varios erros que debe identificar así como explica o porqué do sua incoherencia. Este exercicio (que tera varios erros) valorarase com maior puntuación dado que no mesmo exercicio existirá varios erros (a puntuación do exercicio será entre

1-4 puntos) sendo os restantes para os outros supostos.

Estes criterios tamén se aplicarán naqueles casos nos que non deran superado o módulo e teñan a recuperación en decembro. O alumnado de 2º curso co módulo de dinámica de grupos pendente de primeiro non poderá acceder e FCT e deberá recuperar o módulo en decembro coincidindo coa sesión de avaliación final de módulos de segundo, o citado exame constará de dúas partes: un test por avaliación e uns exercicios prácticos. Os contidos a avaliar serán tódolos que figuran no currículo da materia. Os criterios de avaliación serán os mesmos xa aplicados para os exames ordinarios.

7) TRATAMENTO DAS TIC.

O tratamento das Tecnoloxías da Información e Comunicación serán tratadas en cada unidade didáctica, xa que son algo fundamental para o desenvolvemento na vida actual, e xa non digamos tanto para un traballador como para un pequeno empresario. O uso das TIC é algo que haberá que facer o longo da vida no mundo do traballo, xa que son unha fonte de información importantísima.

Para o tratamento das TIC dispoñemos na clase dun ordenador con conexión a INTERNET.

8) ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Están previstas charlas no IES de Porto do Son sobre o mundo do traballo a cargo de persoas que están relacionadas con este mundo: un sindicalista, un empresario, un técnico da administración, un traballador por conta allea,...

9) RECURSOS DIDÁCTICOS.

. **Como libro de texto:** V V:AA.: “Formación e Orientación Laboral”. ED. McMillan Education

. **Libros de texto e bibliografía complementarias para o profesor:**

- VV.AA.:” Formación e Orientación Laboral”. Ed.McGrawHill.

- VV.AA.:” Formación e Orientación Laboral”. Ed. Xerais.

- Tudela e Vadeolivas:” Ley de prevención de riesgos laborales y normativa de desarrollo”. Ed. Colex.

- Martínez Selva, J. M^a.:” Estrés Laboral”. Pearson Educación.

- Moreno,Joan e Ríos, Josep:” El poder y la empresa. Como conciliar la vida personal y laboral”. Ed. Pirámide.

- Tudela, Gregorio e Valdeolivas, Yolanda: “La seguridad y la salud laboral en la negociación colectiva”. Ministerio de Trabajo e Inmigración.

. **Diccionarios:**

- Tamames, Ramón: “Diccionario de Economía”. Ed. Alianza.

. **Material audiovisual:**

- Xunta de Galicia: Plan de Orientación Profesional. “A entrevista profesional”.

- AMAT, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales: “¿Por qué ocurren los accidentes de trabajo?”.

- Áncora Audiovisual:”CPR para profanos”.

“Seguridad en el trabajo”

“Primeros auxilios básicos”

“ El uso de herramientas manuales”

. Artigos de prensa e información obtida en Internet.

10) MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Intentarase atender dun xeito máis personalizado aqueles alumnos e alumnas que presenten dificultades na asimilación de contidos propios do módulo para que vaian acadando as competencias requeridas.

PROFESORES DO DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA:

. MARGARITA LOBATO GARCÍA

. Mª PILAR GARCÍA SERVIA

. LUIS CORES GONZÁLEZ

**ACTIVIDADES PROPOSTAS POLO DEPARTAMENTO PARA O CURSO 2016-2017
NO CICLO FORMATIVO DE GRAO MEDIO: “CONDUCCIÓN DE ACTIVIDADES
FÍSICO-DEPORTIVAS NO MEDIO NATURAL”.**

- **Saídas de un día:**
 - Saídas tódalas semanas a pé, a cabalo ou en bicicleta polos montes próximos ó instituto con partida e chegada ó mesmo.
 - Actividades de orientación (urbana, nocturna, no medio natural...).
 - Rutas de sendeirismo (incluíndo algunha nocturna).
 - Obradoiro e ruta micolóxica.
 - Rutas en bicicleta.
 - Rutas a cabalo.
 - Visita ás instalacións dunha pequena ou mediana empresa (ou viveiro de empresas) para analizar e estudar o sistema produtivo.
 - Visita ás instalacións dun centro hípico, campionatos, concursos ou salóns/feiras do cabalo.
 - Participar e/ou organizar e dirixir actividades físicas para persoas con discapacidade.
 - Práctica de actividades físicas en piscina simulando unha discapacidade (visual...)
 - Visita ás instalacións dun centro relacionado con algún tipo de discapacidade (ONCE, ASPRONAGA, ASPACE, CREBA...)
 - Prácticas con cordas, rapel, escalada deportiva, tirolina, ponte mono...
 - Actividade conxunta de bicicleta, orientación a pé e cabalos (tipo raid de aventura).
 - Actividade de descenso de barrancos.
 - Actividades puntuais como paintball, rutas en quads, segway...

- **Saídas de máis de un día:**

- Saídas de varios días, na que se levarán a cabo rutas de sendeirismo.
- Saída de varios días, facendo énfase no respecto polo patrimonio cultural e natural.
- Saídas de varios días en bicicleta, en función das capacidades dos nosos alumnos.
- Acampada de varios días, na que se levarán a cabo actividades de campamento, rutas, vivacs, etc...
- Saída de 1 día ou varios colaborando na organización de eventos deportivos no medio natural (raids, trails, carreiras de orientación...)
- Semana Branca: actividade física no medio natural con neve.
- Semana Verde: actividades físicas no medio natural.

-Actividades náuticas:

Debendo de axustarnos ó máximo á realidade actual do mercado e da zona na que desenvolverán as súas competencias os nosos alumnos e alumnas, parécenos interesante ofrecerlles a posibilidade de realizar actividades de carácter náutico (2º-3º trimestre), entre elas poderíanse atopar as seguintes:

-Vela Lixeira.

-Kayac.

- Windsurf.

Pero sen deixar pechada a posibilidade de realizar outras actividades de carácter físico-deportivo que poidan ir xurdindo.

-